

310.1 11

1 600~

• 8

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสติปฐธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปริญญานิพนธ์

ของ

กันยารัตน์ ประเทนรี

21 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2530

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๗ ๗204๓

177539

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสำนึก
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทคัดย่อ
ของ
กันยารักษ์ ประเพณี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน 2530

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม ที่มีคุณภาพ เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน สัปปุริสธรรมฉบับนี้ประกอบด้วย 7 ด้านย่อย คือ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 810 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น วิธีการศึกษาให้ทำการทดสอบ 3 ครั้ง การทดสอบครั้งที่ 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ คัดเลือกพร้อมทั้งปรับปรุงข้อสอบ การทดสอบ ครั้งที่ 2 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบอีกครั้งและคัดเลือกข้อสอบ และการ ทดสอบครั้งที่ 3 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และสร้าง เกณฑ์ปกติในรูปคะแนนพิพาท

ผลการศึกษานพบว่า ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าตั้งแต่ 0.737 ถึง 0.836 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่า 0.915 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของ แบบทดสอบหาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชั้ยอยู่แล้ว พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบ โดย การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ กับคะแนนจากการสังเกตของครูร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน พบว่ามีความเที่ยงตรงตาม สภาพสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบ แต่ละด้านอยู่ระหว่าง 0.007 ถึง 0.615 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบทดสอบแต่ละด้าน กับแบบทดสอบทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.469 ถึง 0.793 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A CONSTRUCTION OF SAPPURISADHAMMA VIRTUE TEST
FOR MATAYOM SUKSA I STUDENTS

AN ABSTRACT

BY

KANYARAT PRAKENREE

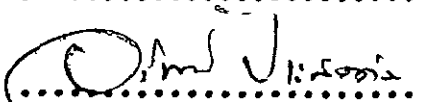
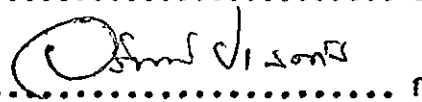
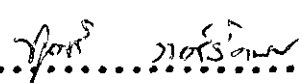
Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
September 1987

The purposes of this study were to construct a qualified Sappurisdhamma Test on Precepts of Matayom Suksa I students. This test was composed of seven subtests which tested on Knowing the cause (Dhammāññutā), Knowing the consequence (Atthaññutā), Knowing oneself (Attaññutā), Knowing how to be temperate (Mattaññutā), Knowing the proper time (Kalaññutā), Knowing the society (Parisaññutā) and Knowing the individual (Puggalaññutā). The samples of the study were all 810 Matayom Suksa 1 students of the academic year 1986 in Changwat Nakhonpathom. These samples were randomized by the stratified random sampling. The procedure in constructing the test consisted of three testings. The first testing was for finding discriminating power, selecting and reviewing test items. The second one was to refine the discriminating power and selecting test items. And the third one was for finding discriminating power, reliability, validity and normalized T - score norms.

The result of this study showed that the discriminating power of the test items was significant at the .05 level. The reliability calculated by coefficient alpha ranged from 0.737 to 0.836, and the reliability of the whole test was 0.915. These reliabilities were highly significant at the .01 level. The construct validity of the test, using known group technique was highly significant at the .01 level. The concurrent validity of the test, using the correlation between the test scores and the observing scores from the teachers and their friends calculated by Pearson Product Moment Correlation Coefficient was highly significant at the .01 level. The inter - correlations ranged from 0.007 to 0.615 and the correlation between

subtests to the test ranged from 0.469 to 0.793 and highly significant at the .01 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวใกล้ชิด และคณะกรรมการสอบ ให้พิจารณาปริญญาโทเนอ
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของ
มหาวิทยาลัยเกรินกรินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา	คณะกรรมการสอบ
 ประธาน	 ประธาน
 กรรมการ	 กรรมการ
	 กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์
ล้วน สายยศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรินทร์ ประสงค์ลัม และผู้ช่วยศาสตราจารย์
สุนันท์ ศลโกสุม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้กติกเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณพระราชวรมุนี พระกรัรรัตนโมลี พระธรรมธัชมุนี และ
พระเทพวราที ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการเขียนข้อสอบ และกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบแบบทดสอบในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ตลอดจนคณะครูของ
โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการ
เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์วรินทร์ รัตนพงศ์ และอาจารย์วิภาดา วัฒนกุลกิตติ
ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนมาจนได้รับความสำเร็จลุล่วง
ด้วยดี

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง
โดยเร็วยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอโน้มราลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา และครู อาจารย์
ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ให้ความเมตตา และให้กำลังใจสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัย
ตลอดมา พระคุณนี้หาที่เปรียบมิได้

กันยารัตน์ ประเทร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
✓ ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	3
ความสำคัญในการศึกษาครั้งนี้	3
ขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม	10
แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	15
ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม	19
ความหมายของคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม	23
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม	32
พัฒนาการของแบบทดสอบวัดคุณธรรมและจริยธรรม	33
✓ 3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	46
ประชากร	46
กลุ่มตัวอย่าง	46
วิธีดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม	48
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	51
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
สัญลักษณ์และอักษรรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น	59
ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 1	59
ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 2	70
ตอนที่ 4 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 3	79
✓ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
ความมุ่งหมายของการศึกษากันถั่ว	103
กลุ่มตัวอย่าง	103
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	103
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	104
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	104
/ อภิปรายผล	108
/ ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	121

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	รายชื่อของโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างและครั้งที่ใช้ในการทดลอง	47
2	ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดลองครั้งที่ 1	60
3	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักเหตุ จากการทดลองสอบครั้งที่ 1	61
4	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักผล จากการทดลองสอบครั้งที่ 1	62
5	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักตน จากการทดลองสอบครั้งที่ 1	64
6	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักประมาณ จากการทดลองสอบครั้งที่ 1	65
7	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักกาล จากการทดลองสอบครั้งที่ 1	66
8	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักชุมชน จากการทดลองสอบครั้งที่ 1	67

9	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนก จากแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักบุคคล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 1	68
10	ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	70
11	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัด คุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักเหตุ จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	71
12	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักผล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	72
13	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักตน จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	73
14	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักประมาณ จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	75
15	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักกาล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	76
16	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักชุมชน จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	77

17	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักบุคคล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 2	78
18	ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวม ทั้งหมด จากการทดลองสอบครั้งที่ 3	79
19	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักเหตุ จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	81
20	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักผล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	82
21	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักตน จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	83
22	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักประมาณ จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	84
23	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักกาล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	85
24	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักชุมชน จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	86

25	ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักบุคคล จากการทดลองสอบ ครั้งที่ 3	87
26	ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน สัปปุริสธรรม แยกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน	88
27	ความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบ วัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม แยกเป็นแต่ละด้านและรวมทุกด้าน	91
28	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน สัปปุริสธรรมแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับ	92
29	เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียน ชาย	93
30	เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียน หญิง	95
31	เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม รวมทั้งสองเพศ	97
32	เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม รวมทั้งฉบับ แยกเป็นเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้งสองเพศ	98

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงลำดับขั้นของปัจจัยสมมุติฐาน	21
2 แสดงลำดับขั้นของการสร้างแบบทดสอบ	48

ภูมิหลัง

ปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยได้เป็นที่ถกเถียง และหาสาเหตุกันมานานแล้ว เพราะปัญหาเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมนั้น เป็นปัญหาสากลของสังคมพัฒนาทุกแห่ง เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ รวมถึงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อกำนิยมและพฤติกรรมออกมาในแนวทางที่ขัดกับทางจริยธรรม (กิตติพงษ์ วงศ์สุนทร 2527 : 22) ทำให้บุคคลฝึกฝนแต่ในด้านวัตถุโดยไม่คำนึงถึงสภาพของจิตใจและศีลธรรม เมื่อความเจริญทางด้านวัตถุและด้านจิตใจมีอัตราส่วนของความเจริญไม่สัมพันธ์กันเช่นนี้ ทำให้เกิดปัญหาตามมาและมีผลต่อความสงบสุขของสังคม (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2525 : 2)

ในขณะนี้องค์การศึกษาไทยและบุคคลในระดับสูงเกือบทุกสาขาอาชีพ ได้หันมาให้ความสนใจ ห่วงใย ส่งเสริม และหาวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมกันมาก และเล็งเห็นว่าหลักธรรมในพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้อง เกี่ยวพันความเจริญและความสงบสุขของสังคมเป็นอย่างมาก ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาช้านาน แต่ขาดการวัดมาตรฐานให้ปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างจริงจัง การยึดเอาธรรมเป็นที่พึ่งนั้นมีได้พัฒนาทางด้านจิตใจเพียงด้านเดียว แต่หลักธรรมในพุทธศาสนายังมีส่วนสนับสนุนความเจริญทางด้านวัตถุธรรมด้วย ดังเช่น สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระญาณสังวร 2516 : 15) กล่าวว่า "โดยแท้จริงแล้วพุทธศาสนามีได้ทำให้สังคมเสื่อม แต่การที่พบว่าสังคมปัจจุบันกำลังเสื่อมทางด้านคุณธรรม ก็เพราะขาดการปฏิบัติธรรม หรือใช้ธรรมไปในทางที่ไม่ถูกนั่นเอง ฉะนั้นสมควรให้ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรม ยึดธรรมเป็นหลักในการตัดสินใจ และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพุทธศาสนา"

สำหรับคนไทยนั้นพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ที่ควรนำมาแก้ไขความเสื่อมโทรมทางจิตใจบรรพบุรุษของเรา อาศัยพระพุทธศาสนาเป็นดวงประทีปส่องทางดำเนินชีวิต และ

เป็นวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญมาช้านานแล้ว (สฤจิ นิมนานเหมินทร์ 2513 : 2) แม้แต่แผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 3) ยังได้กำหนดจุดหมายของการศึกษาไว้ในข้อที่ 1 ว่า

1. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตน และของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม

นอกจากนี้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 ของหมวดวิชาสังคมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2522 : 72) ยังได้กำหนดไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซาบซึ้งในผลงานอันดีเด่นของคนไทย รู้จักธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และรู้จักรักษาแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ

3. เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคมไทย

4. เพื่อเสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาในสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ

5. เพื่อเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดี ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมของโลก

6. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นของตน ตลอดจนเห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่จะอำนวยการประโยชน์ให้บังเกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติตามที่ต้องการวันหนึ่งคือคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมซึ่งเป็นคุณธรรมระดับบุคคล ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี และสามารถดำเนินชีวิตรอดอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข เพราะคุณธรรมด้านนี้จะมีผลต่อผู้ปฏิบัติธรรมเป็นอย่างมากคือ

1. เป็นที่รักของผู้ร่วมงาน
2. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
3. ทำงานก้าวหน้าทั้งส่วนตัวและส่วนรวม
4. ทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง จากเป็นคนโง่เขลา ๑ เกิน ๑ กลายเป็นคนมีค่า เป็นคนสมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ในที่สุด (กรรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 14)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้น โดยเห็นว่าคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นคุณธรรมพื้นฐานของการดำรงชีวิตที่ถึงงานอันจะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของตนเอง ผู้อื่นและสังคม การที่จะปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนได้มีคุณธรรมด้านนี้มาก ๑ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นนี้เป็นเพียงส่วนที่จะช่วยในการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม โดยใช้ผลที่ได้จากแบบทดสอบเพื่อเป็นแนวทางพิจารณาว่าควรปลูกฝังหรือส่งเสริมคุณธรรมด้านใดแก่นักเรียนแต่ละคน นอกจากนั้นแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนี้ จะได้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับตีความหมายคะแนนจากการสอบ

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

1. จะได้แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณภาพ

2. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว บิคมารดา และผู้ปกครอง ที่จะนำผลการสอบวัดไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมด้านสัมปรีธรรม ของนักเรียนที่อยู่ในความปกครอง

3. ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมในด้านอื่น ๆ สำหรับใช้ กับนักเรียนต่างระดับและต่างสถานที่

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครปฐม จำนวน 5,588 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด นครปฐม จำนวน 810 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

3. แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีธรรมเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ที่อาจประสบได้ในชีวิตประจำวัน ในแต่ละสถานการณ์จะมี 3 ตัวเลือก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรมด้านสัมปรีธรรม หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้เป็นสัคนุรูป หรือมีคุณสมบัติ ของคนดี เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง สังคม และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นคุณธรรมที่เน้นการแสดงออก 7 ประการ คือ การรู้จักเหตุ การรู้จักผล การรู้จักตน การ รู้จักประมาณ การรู้จักกาล การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล

1.1 การรู้จักเหตุ (อัมมัญญา) หมายถึง การรู้มูลเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น รู้ว่าสิ่งใดเป็นสาเหตุของสิ่งใด รู้ต้นเหตุที่ทำให้เกิดผล รู้หลักความจริง รู้หลักการและกฎเกณฑ์ อันได้แก่ ความเชื่อที่ถูกต้องตามสาเหตุและการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามสาเหตุ

ตัวอย่างพฤติกรรม

- รู้ว่าเหตุการณ์หรือปัญหาที่ประสบอยู่นั้นมีสาเหตุจากอะไร
- รู้ว่าการกระทำที่ดีหรือไม่ดีนั้นจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดผลที่ดีหรือไม่

ดีต่อไป

- ระมัดระวังในการกระทำต่าง ๆ คิดดี พูดดี ทำดี
- ไม่รุกรานผู้อื่นด้วยกาย วาจา ใจ
- ไม่หลงงมงายเชื่อผิด ๆ หรือน้อยใจในโชคชะตา
- สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ถูกต้อง
- สามารถแก้ปัญหาก็ตรงจุด

ฯลฯ

1.2 การรู้จักผล (อัตถัญญา) หมายถึง การที่รู้ว่าสิ่งใดเป็นผลของสิ่งใด รู้ผลที่เกิดมาจากเหตุ การรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ อันได้แก่ ความเชื่อที่ถูกต้องตามผลที่เกิด และการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามผลที่เกิด

ตัวอย่างพฤติกรรม

- รู้ผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำต่าง ๆ
- มีจุดมุ่งหมายในการกระทำต่าง ๆ
- เลือกทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ เป็นผลดีต่อตนเองและส่วนรวม
- สามารถทำนายหรือคาดการณ์ภายหน้าได้ถูกต้อง
- มีความคิดและการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม

ฯลฯ

1.3 การรู้จักตน (อัตตัญญา) หมายถึง การพิจารณาเข้าใจตนเอง ได้แก่ การรู้จักฐานะที่ตนเองเป็นอยู่ การประพฤติกัมมเหมาะสมกับฐานะของตน การปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งของตนไม่ก้าวก่ายหน้าที่ผู้อื่น

ตัวอย่างพฤติกรรม

- ไม่มองตนเองสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
- ประพฤติปฏิบัติตนได้เหมาะสมแก่สภาพตน
- หมั่นพิจารณาตนเองและการกระทำของตนเองอยู่เสมอ
- รักษาหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบ เสมอ
- ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำและแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ถูกต้อง

ฯลฯ

1.4 การรู้จักประมาณ (มัตตัญญา) หมายถึง การรู้จักกำหนดคะเนได้เหมาะสม ได้แก่ การรู้ว่าแค่ไหนเป็นความพอดี เช่น บริโภคพอดี นอนพอดี ออกกำลังกายพอดี พูดพอเหมาะพอดี การแสวงหาและใช้จ่ายทรัพย์สินของพอดีกับที่หามาได้ และประพฤติดุติในสิ่งต่าง ๆ ให้พอเหมาะพอดี

ตัวอย่างพฤติกรรม

- ใช้จ่ายทรัพย์สินในทางที่ดีและมีประโยชน์
- ใช้จ่ายทรัพย์สินพอเหมาะสมกับฐานะ
- แสวงหาทรัพย์สินในทางที่ชอบและไม่เกิดโทษ
- ไม่บริโภค ออกกำลังกาย พักผ่อนหลับนอน และสนุกสนาน รื่นเริง

เป็นต้น มากหรือน้อยเกินไปจนเกิดโทษ

ฯลฯ

1.5 การรู้จักกาล (กาลัญญา) หมายถึง การรู้เรื่องเวลาว่าเป็นเวลาใด การรู้จักค่าของเวลา การปฏิบัติงานเสร็จทันเวลา การปฏิบัติงานตามเวลา การปฏิบัติงานตรงเวลา และการรักษาเวลา

ตัวอย่างพฤติกรรม

- รู้ระยะเวลาและเวลาอันเหมาะสมที่จะใช้ในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลดี
- ทำงานต่าง ๆ ใ้ทันเวลา เหมาะสมกับเวลา สมควรแก่เวลาและเสร็จภายในเวลาที่กำหนดไว้
- เป็นคนตรงต่อเวลา และรักษาเวลาในการกระทำต่าง ๆ
- รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่เป็นคนผัดวันประกันพรุ่ง

ฯลฯ

1.6 การรู้จักชุมชน (ปรีชาญาณ) หมายถึง การรู้วัฒนธรรมของสังคม การรู้มารยาทในสังคม รู้การประพฤติปฏิบัติตนในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม

ตัวอย่างพฤติกรรม

- รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่ม แต่ละท้องถิ่น ที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง
- ไม่ฝ่าฝืน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของชุมชนนั้น
- ปรับตัวเข้ากับชุมชนนั้นได้เหมาะสม ไม่ถือความนิยมของตนเองเป็นใหญ่
- ประพฤติปฏิบัติตนต่อชุมชนนั้นได้เหมาะสม ไม่เก้อเขิน รักษาสิ่งที่ดีและไม่ขัดกับสังคมนั้นไว้ และเปิดหูให้เด่นขึ้นเมื่อมีโอกาส
- รักษาทรัพย์สินสมบัติหรือให้ความช่วยเหลือและร่วมมือแก่ชุมชนเมื่อมีโอกาส

ฯลฯ

1.7 การรู้จักบุคคล (บุคคลปรีชาญาณ) หมายถึง การรู้จักตำแหน่งฐานะของบุคคลและการปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ อย่างไร เกี่ยวกับการเคารพนับถือ การคบหาสมาคม การเชื่อถือไว้วางใจ การให้การช่วยเหลือ และการขอความช่วยเหลือ การร่วมงานและการใช้งาน

ตัวอย่างพฤติกรรม

- รู้กิริยา วาจา หรือมารยาทที่จะใช้กับบุคคลในระดับต่าง ๆ ได้เหมาะสม
- รู้ลักษณะคนประเภทต่าง ๆ เลือกรับคนได้ถูกต้อง คนคนใด ละเว้นจากการคบคนชั่ว
- รู้ที่จะให้ความช่วยเหลือ รับใช้ หรือปฏิบัติได้เหมาะสมกับบุคคลแต่ละคน
- ทำประโยชน์ให้แก่กันและกัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น
- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักการให้และการรับ

ฯลฯ

2. แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามนิยามคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม ซึ่งมีรูปแบบเป็นสถานการณ์ จำนวน 1 ฉบับ

3. คุณภาพของแบบทดสอบ หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 คำอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบ หมายถึง คุณสมบัตินี้ของแบบทดสอบที่สามารถจำแนก หรือแยกผู้ตอบออกเป็นกลุ่มที่มีคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมสูง กับกลุ่มที่มีคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมต่ำได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งอาศัยการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย โดยใช้ $t - test$

3.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ หมายถึง คุณสมบัตินี้ของแบบทดสอบที่สามารถวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมของนักเรียนได้คงที่แน่นอน ซึ่งคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

3.3 ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบ หมายถึง คุณสมบัตินี้ของแบบทดสอบที่สามารถวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมได้ตรงในแต่ละคุณธรรมย่อยทั้ง 7 ด้าน ซึ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face validity) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) โดยนำเอาคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ไปหาความสัมพันธ์กับคะแนนที่กรุปประจำชั้น ครูแนะแนว กรุปประจำวิชา

ที่สอน หรือกลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นผู้ให้ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment) และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยเทคนิคกลุ่มที่รู้ชื่อก่อนแล้ว (Known Group Technique) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตรวจสอบ โดยใช้ $t - test$

4. เกณฑ์ปกติ (Norm) หมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนตัวแทนประชากรที่นิยามไว้แล้ว ซึ่งได้จากการสอบข้อสอบวัดคุณธรรมด้านศิลปวัฒนธรรม และคะแนนตัวแทนนี้แสดงเป็นคะแนนมาตรฐานที่ปกติ (Normalized T - Score) เพื่อบอกระดับการสอบของผู้สอบว่าอยู่ในระดับใดของกลุ่มประชากร

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปรินญาโททางการวัดผลการศึกษา หรือนักการศาสนาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมในศาสนาพุทธ หรือผู้มีความรู้ และเคร่งครัดในศาสนาพุทธ จำนวน 5 ท่าน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน
สัมปรีชธรรม เอกสารที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

1. ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม
4. ความหมายของคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม
6. พัฒนาการของแบบทดสอบวัดคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คำว่า คุณธรรม และจริยธรรม มีความหมายใกล้เคียงกันมาก จึงมักมีคนที่ใช้
คำสองคำนี้ไปด้วยกันเป็นคุณธรรมจริยธรรมกันมาก แต่คำสองคำนี้ยังแตกต่างกัน ไม่
อาจใช้แทนกันได้

คำว่า "คุณธรรม" ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "virtue" มีผู้ให้ความหมาย
ไว้มาก พอสรุปเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

ในกลุ่มปรัชญา และจิตวิทยาต่างประเทศ ให้ความหมายคุณธรรมไว้ต่าง ๆ กัน
บางพวกให้ความหมายว่า เป็นเรื่องของความดี เป็นคุณภาพหรือนิสัยของมนุษย์ ซึ่งคนทั่วไป
ชมเชยและเห็นคุณค่าเป็นเจตคติ หรือรูปแบบการแสดงออกซึ่งคุณงามความดีทางศีลธรรม
ไตตัส (Titus. 1936 : 200) นักปรัชญาและจิตวิทยาที่มีความเห็นเช่นนี้ เช่น
ธอร์นไดค์และบาร์นฮาร์ท (Thorndike and Barnhart. 1957 : 1052)
วอลเตอร์ และคนอื่น ๆ (Walters and Others. 1966 : 801) พจนานุกรมของ
ลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary English. 1978 : 1226)
และกู๊ด (Good. 1973 : 641) ซึ่งให้ความหมายของคุณธรรมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน

2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

บางพวกให้ความหมายคุณธรรมว่า เป็นคุณภาพฝ่ายดีของจิตใจและต้องอาศัยปัญญาและความเข้าใจในหลักแห่งคุณธรรมนั้น เช่น เพลโต (Plato. อ้างอิงมาจาก ปรีชา ช่างขวัญยืน 2514 : 123) และ อริสโตเติล (Aristotle. อ้างอิงมาจาก ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์ 2525 : 84) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นสภาวะทางจิตใจที่มั่นคง ซึ่งแสดงตัวออกมาในรูปของการกระทำที่จริงจัง และอยู่ระหว่างกลางความสับสน ซึ่งกำหนดโดยเหตุผล คือบุคคลผู้มีปัญญากำหนดปฏิบัติ อาจกำหนดคุณธรรมได้

ในกลุ่มศาสนา ส่วนใหญ่ให้ความหมายคุณธรรมว่าคือความดีงามที่พึงมีในจิตใจมนุษย์ เช่น พระวิสุทธิญาณ (พระวิสุทธิญาณ อ้างอิงมาจาก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2504 : 116) ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่จะต้องเพิ่มพูน หรือถือเป็นข้อปฏิบัติประจำใจ เช่น ความเสียสละ ความเมตตา กรุณา ความสงเคราะห์อนุเคราะห์กัน หิริโอตตัปปะ เป็นต้น และพระวรกัณฑ์ วรธมฺโน (พระวรกัณฑ์ วรธมฺโน 2522 : 36) กล่าวว่า คุณธรรมคือ มนุษยธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีสัมมาการะวะ เสียสละ ให้อภัย มีความกตัญญู กตเวทิตี สมาสติ ปัญญา เป็นต้น

ในกลุ่มนักการศึกษาและบุคคลทั่วไป ส่วนใหญ่จะให้ความหมายคุณธรรมในลักษณะเป็นความดีงาม คุณภาพจิตใจ และการประพฤติจนเป็นนิสัยในทางที่ดี เช่น กীরติ บุญเจือ (กীরติ บุญเจือ 2523 : 4) ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์ (ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์ 2525 : 12) ยนต์ ชุ่มจิต (ยนต์ ชุ่มจิต 2526 : 35) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน 2525 : 87) และ สุชีพ ปุณฺณานุภาพ (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ 2524 : 16) ให้คำอธิบายว่า คุณธรรมแปลว่า ธรรมที่เป็นคุณหรือธรรม คือ ความดี หมายถึง คุณสมบัติทางกาย วาจา ใจ ไต ฯ ก็ตามที่เป็นคุณไม่เป็นโทษ เป็นฝ่ายดี มิใช่ฝ่ายชั่ว

วีรยุทธ วิเชียรโชติ และนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ และนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ 2518 : 27) กล่าวว่า ฤทธธรรม คือ หลักของความคิดและความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ทางศาสนาและทางวัฒนธรรม เป็นหลักที่บุคคลควรยึดมั่นไว้เป็นหลักประจำใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าการประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จะนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ทำความเจริญให้กับตนเองและผู้อื่น เพื่อให้สังคมเป็นระเบียบและเป็นสุข

สำหรับคำว่า "จริยธรรม" ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "Morality" มีผู้ให้ความหมายไว้มาก พอสรุปเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 3 กลุ่ม เช่นเดียวกัน คือ

ในกลุ่มปรัชญาและจิตวิทยาต่างประเทศ พจนานุกรมของ ลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary English. 1978 : 707) ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นความถูกต้องหรือความบริสุทธิ์ของพฤติกรรม ของการกระทำสิ่งหนึ่ง ๆ มีผู้คิดเห็นในแนวเดียวกันว่าเป็นการกระทำหรือพฤติกรรม เช่น ธอร์นไคค์และบาร์นฮาร์ด (Thorndike and Barnhart. 1957 : 629) เพียเจต์ (Piaget. 1960 : 1) แอตคินสัน (Atkinson. 1969 : 10) เบอร์ค (Bourke. 1966 : 57) ไอเซนค (Eysenck. อ้างอิงมาจาก Lickona. 1976 : 1 - 4) และ คอลเบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 4 - 5)

สจ๊ว เจฟเฟิร์ส (Jeffreys. 1962 : 134) ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานของความคิด ความเลว เป็นพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่ความดี ละเว้นในสิ่งที่เลวร้ายทั้งปวง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วอลเตอร์ส และคนอื่น ๆ (Walters and Others. 1966 : 464) และบราวน์ (Brown. 1968 : 411 - 414) ให้ความหมายจริยธรรมว่าเป็นระบบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่บุคคลใช้ในการแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องออกจากการกระทำที่ผิด

เรสต์ (Jame R. Rest. 1977 : 14) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักความยุติธรรม ในขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละคน

ในกลุ่มศาสนา พระราชมุนี (ประยูร ปยุตฺโต) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 7) อธิบายในแง่พุทธศาสนาว่า จริยธรรม มาจากคำว่า พรหมจรรย์ ซึ่งในศาสนาพุทธ หมายถึง มรรค คือ วิถีปฏิบัติสายกลาง ประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งก็เรียกว่า ไตรสิกขา คือ การศึกษา 3 ประการ อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา จริยธรรม หรือพรหมจรรย์ และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติ เพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต

และพุทธทาส อินทปัญโญ (พุทธทาส อินทปัญโญ 2514 : 17) กล่าวว่า จริยธรรมหรือศีลธรรม ได้แก่ ระเบียบซึ่งมุ่งปฏิบัติให้เกิดความผาสุก ความสงบสุข เนื่องด้วยสังคมเป็นใหญ่ ซึ่งมนุษย์ได้ทำขึ้น บัญญัติขึ้น แต่งตั้งขึ้นตามเหตุผลของมนุษย์ หรือ ตามความต้องการของมนุษย์

ในกลุ่มนักการศึกษาและบุคคลทั่วไป พระยาอนุนามราชธน (อนุนามราชธน, พระยา 2516 : 409) กล่าวว่า จริยธรรม (Morality) มีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในปรัชญา (Philosophy) ซึ่งเป็นเรื่องของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคมซึ่งถือว่าถูกต้องหรือผิด และสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่ว ไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน มีผู้ให้แนวความคิดว่าเป็นหลักที่ควรประพฤติซึ่งคนส่วนใหญ่ยอมรับ ในทำนองเดียวกันนี้ เช่น น้อย พงษ์สนธิ (น้อย พงษ์สนธิ 2520 : 92) ปรีชา เสงวีธิน (ปรีชา เสงวีธิน 2523 : 84) ก่อ สวัสดิพานิชย์ จำรัส ดวงธิดา และ ระวี ภาวิไล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 18, 24, 9) เป็นต้น

นอกจากนี้ สาโรช บัวศรี (สาโรช บัวศรี 2526 : 18 - 20) ได้ให้ความหมายจริยธรรมไว้ 2 ความหมาย ดังนี้

1. ความหมายอย่างแคบ จริยธรรม ได้แก่ กุศลธรรมและศีลธรรม
2. ความหมายอย่างกว้าง จริยธรรมจะรวมเอาค่านิยมที่จำเป็นอื่น ๆ ซึ่งอาจจะอยู่ในระดับที่ลดหลั่นลงมาจากระดับของศีลธรรมและกุศลธรรม ซึ่งอาจได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย และมารยาท เป็นต้น

ส่วน หนังสือ หัณนาคินท์ (หนังสือ หัณนาคินท์ 2521 : 44) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม ซึ่ง บัณฑิต อ่อนคำ (บัณฑิต อ่อนคำ 2517 : 26) ก็ได้กล่าวถึง จริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นบรรทัดฐานทางสังคมอย่างหนึ่งที่สมาชิกในสังคมจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้สังคมอยู่ได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 : 2) ให้ความหมายว่า จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ในที่นี้หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ มีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ มี 2 ประเภท คือ

1. ลักษณะที่สังคมต้องการให้ผู้อยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม
2. ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้ผู้อยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัดออกไป และผู้กระทำส่วนใหญ่รู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและไม่สมควร ผู้มีจริยธรรมจะมีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากกว่าประเภทหลัง

จากความหมายของ คุณธรรม และจริยธรรม ดังที่มีผู้กล่าวไว้แล้วมากมายพอที่จะสรุปได้ว่า

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่สั่งสมอยู่ในจิตใจ อันเนื่องมาจากความรู้หรือประสบการณ์เป็นจิตสำนึก ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ค้ำอยู่ในตัวบุคคล เป็นคุณภาพด้านจิตใจ และเป็นที่ต้องการของบุคคลทั่วไป
2. จริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ควรกระทำ ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคม

ดังนั้นจะเห็นว่าสัปปุริสธรรมนี้จักอยู่ได้ในชั้นคุณธรรม เพราะนอกจากจะเน้นการประพฤติปฏิบัติตามความดีของสังคมในทางดีและไม่ผิดหลักศีลธรรมแล้ว บางสิ่งบางอย่างก็อาจมาจากความดีที่ถูกก่อกำเนิดขึ้นในจิตใจของบุคคลอีกด้วย อันจะทำให้ผู้ที่มีคุณธรรมในด้านนั้นมีจริยธรรมในด้านนั้น ๆ ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ลักษณะของคุณธรรมและจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2522 : 3 - 4) ได้แบ่งลักษณะทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การที่มนุษย์มีความรู้ว่าการกระทำต่าง ๆ นั้น ชนิดใดสังคมยอมรับ การกระทำชนิดใดควรยกเว้น พฤติกรรมใดมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ความรู้เชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา อายุ การพัฒนาทางสติปัญญา ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนานี้ เด็กจะมีการเรียนรู้มาตั้งแต่เกิด โดยเฉพาะช่วงระหว่างอายุ 2 - 10 ปี จะมีการปลูกฝังมาก

2. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกว่าตนชอบหรือไม่ชอบ เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทักษะเชิงจริยธรรมส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนที่สถานการณ์ปกติอาจจะมีความแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะทักษะจะรวมถึงความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ฉะนั้น ทักษะเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่จะใช้ทำนายหรือคาดการณ์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ถูกต้องแม่นยำกว่าการใช้ความรู้เพียงอย่างเดียว และทักษะเชิงจริยธรรมของมนุษย์ก็สามารถได้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่มนุษย์รู้จักใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อมีเหตุการณ์บังคับ เหตุผลนี้จะแสดงให้ทราบถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ต่างกัน อาจมีเบื้องหลังการกระทำที่แตกต่างกันหรือการกระทำที่เหมือนกัน เพียงเจตน์ และโคลเบอร์ก็ได้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงการพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ นอกจากนั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ โกลเบอร์กและนักวิจัยคนอื่น ๆ ยังพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับหรือไม่แสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ การแสดงพฤติกรรมออกมาทุกครั้งจะยึดเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคม พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกประการหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานการณ์ที่เข้ายวนใจ หรือช่วยใ้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์หรือค่านิยมเพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์เข้ายวนใจหรือช่วย เช่น การลักขโมย การโกงสิ่งของเงินทอง การกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งเราอาจจะรวมเรียกว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ บุคคลที่มีจริยธรรมสูงควรคงไว้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะส่งผลต่อความผาสุก และความสงบสุขของสังคมโดยตรง

องค์ประกอบของการพัฒนาการทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม

องค์ประกอบของการพัฒนาการทางจริยธรรม ประกอบด้วย

1. โครงสร้าง หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจต่อความเชื่อถือที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งมีลักษณะเป็นสากล และเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการ
2. เนื้อหา หมายถึง แบบแผนของประสบการณ์ซึ่งเป็นไปตามการเรียนรู้เนื้อหาจะบอกว่สิ่งที่จะเชื่อถือคืออะไร และเนื้อหาจะมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละคน (Kohlberg Cited in Lerner. 1976 : 113)

ลักษณะของขั้นพัฒนาการ (Concept of Stage)

1. เป็นโครงสร้างทางความคิดเป็นส่วนรวม (Structured whole) เป็นความคิดที่จัดระบบแล้วในแต่ละคน พัฒนาการในแต่ละขั้น มีความคงที่ที่ระดับนั้น ๆ
2. พัฒนาการเป็นไปตามลำดับขั้น (Invariant Sequence) ในทุกสภาพการณ์พัฒนาการจะก้าวหน้าไปทีละขั้น ๆ ไม่มีการกลับหรือข้ามขั้น
3. ลักษณะของพัฒนาการ จะมีการบูรณาการขั้นตามความซับซ้อน (Hierarchical Integration) การที่จะเข้าใจขั้นพัฒนาการขั้นที่สูงขึ้นไป จำเป็นต้องเข้าใจขั้นต่ำก่อน (Lawrance Kohlberg. 1974 : 670)

วิธีส่งเสริมการพัฒนาการด้านคุณธรรมและจริยธรรม

การส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ชั้นสูงขึ้น การอบรมทางศาสนา การให้แสดงบทบาทสมมติ การใช้กลุ่มเพื่อให้เกิดการคัดลอกตาม และการเลียนแบบจากตัวแบบ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 : 63 - 67)

1. การให้ความรู้ชั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กซึ่งใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถใช้เหตุผลในชั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ชั้นที่สูงขึ้นกว่าที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลอันใหม่เด็กจะนำมาคิดเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดการรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะ เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในชั้นที่สูงกว่าชั้นของตนได้

2. การอบรมทางศาสนา ประเพณีของผู้นับถือศาสนาพุทธได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะเพศชายมีโอกาสเข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนา โดยการบวชเป็นสามเณรและภิกษุในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสะดวก แต่ที่ปฏิบัติกันมากคือใช้เวลาประมาณสามเดือนในระยะเข้าพรรษา คือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนตุลาคมของทุกปี การให้บวชเรียนนี้ในวัฒนธรรมไทยถือว่าเป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ ผู้สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ครอบครัวและประเทศชาติ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่มีความเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะและพฤติกรรมไปในทางที่ลดความเห็นแก่ตัวเอง และเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม เห็นแก่มนุษยชาติ นอกจากนั้นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนแล้ว ยังคงควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ในสัทธิธรรม มากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนาอีกด้วย

3. การให้แสดงบทบาทสมมติ โดยให้เด็กแสดงบทบาทเป็นตัวละครในเรื่องที่มีปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม จะเป็นเครื่องช่วยให้เด็กมีความผูกพันใกล้ชิดกับปัญหาของตัวเองในเรื่องเหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง ทุเรียมล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน

2524 : 66 อ้างอิงมาจาก Turiel. 1966) ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น แล้วให้เด็กแสดงเป็นมุกตลกในเรื่องซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนสองคนนี้จะแนะนำเด็กไปคนละทาง โดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับฟังคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเพียงหนึ่งชั้น บางคนได้รับเหตุผลที่สูงกว่าระดับจริยธรรมของตนถึงสองชั้น บางคนได้รับเหตุผลต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งชั้น เด็กบางคนมิได้รับประสบการณ์ที่กล่าวนี้เลย หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์ เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับจริยธรรมอีกครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนหนึ่งชั้นนั้นมีพัฒนาการทางจริยธรรมมากที่สุด

4. การใช้กลุ่มทำให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นจิตใจของเด็กนั้น อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กวัยรุ่นจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่าง และคล้อยตามลักษณะของเพื่อน ๆ ไปได้โดยง่าย เลอเพอร์จี และวัลโลชิน (กวงเคื่อน พันธุมนาวัน 2524 : 67 อ้างอิงมาจาก Le Furgy and Waloshin. 1969) ให้เด็กชายและเด็กหญิงได้รับฟังเหตุผลของเพื่อน ๆ ผู้แสดงเหตุผลสูงหรือต่ำกว่าระดับจริยธรรมของวัยรุ่นผู้นั้นหนึ่งชั้น ผลปรากฏว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลรุนแรงมากสามารถทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทน วัดพบได้หลังจากการฝึก 100 วัน แต่การเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่สูงขึ้นกว่าเดิมมีผลคงทนมากกว่าการเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่ต่ำกว่าเดิม

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบเพื่อให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามากมาย เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้จากสังคมมากที่สุด และเป็นวิธีที่เด็กอาจทำได้โดยไม่รู้สึกรู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง

ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรม

คำว่า "คุณธรรม" นี้ จะเกี่ยวข้องกับคำว่า "ค่านิยม" "ความดี" และ "จริยธรรม" อย่างยิ่งยวด ซึ่งเราสามารถที่จะพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

ในการพิจารณาความหมายของ "ค่านิยม" (value) นั้น จะเห็นว่า ค่านิยม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เรื่องสภาพและการกระทำบางประการ
2. เรื่องสิ่งตรงกันข้ามซึ่งเป็นคู่ ๆ กัน (Dichotomy)

ซึ่งค่านิยมนี้จะเป็นแกนกลางที่เกี่ยวข้องกับคำอื่น ๆ ต่อไป ดังเช่น ถ้าจะดี

ความหมายจริยธรรม อย่างแคบ คงหมายถึง กิเลสธรรมประการหนึ่ง และคุณธรรมประการหนึ่ง แต่ถ้าตีความหมายอย่างกว้าง จริยธรรม ย่อมจะรวมเอาค่านิยมที่จำเป็นอื่น ๆ เข้าไว้ด้วย ซึ่งอาจจะอยู่ในระดับที่ลดหลั่นลงไปจากระดับของกิเลสธรรมและคุณธรรม ค่านิยมที่จำเป็นดังกล่าวนี้อาจจะได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย และมารยาท เป็นต้น

ดังนั้นถ้าพูดกันอย่างกว้าง ๆ แล้ว จริยธรรม จึงย่อมจะต้องรวมเอาสิ่งเหล่านี้เข้าไว้ด้วย พูดอีกทีหนึ่งก็คือ ผู้ที่มีจริยธรรมนั้น นอกจากจะเป็นผู้มีคุณธรรมและกิเลสธรรมแล้ว จะต้องรู้เรื่องกฎหมาย วินัย ฯลฯ ด้วย แต่สิ่งเหล่านั้น (กฎหมาย วินัย อุดมการณ์ ฯลฯ) ว่าที่จริงแล้วก็คือค่านิยมนั่นเอง

อนึ่งคุณธรรมและกิเลสธรรม แท้ที่จริงก็เป็นค่านิยมเช่นกัน แต่อยู่ในระดับสูงกว่าวินัย อุดมการณ์ ฯลฯ ดังนั้นจึงรวมความได้ว่าเป็นค่านิยมด้วยกันทั้งนั้น นั่นก็แปลว่าในการที่จะศึกษาเรื่องราวของคุณธรรมจริยธรรมให้ลึกซึ้งลงไปหนอยนั้น ก็จะต้องศึกษาเรื่องค่านิยมให้กว้างขวางออกไปนั่นเอง และพอสรุปสั้น ๆ ได้ว่า

- ก. ค่านิยม ได้แก่ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อว่าควรยึดมั่นถือมั่น
- ข. ความดี ได้แก่ ค่านิยมที่ไม่เจือปนด้วยความโลภ - ความโกรธ และความหลงผิดเลย หรือได้แก่ ค่านิยมที่อาจมีโลภ - โกรธ - หลง เจือปนอยู่บ้าง แต่ก็จะต้องมีเมียงเล็กน้อยที่สุด

ก. จริยธรรม ได้แก่ ความดีในระดับต่าง ๆ ที่สังคมหรือบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น

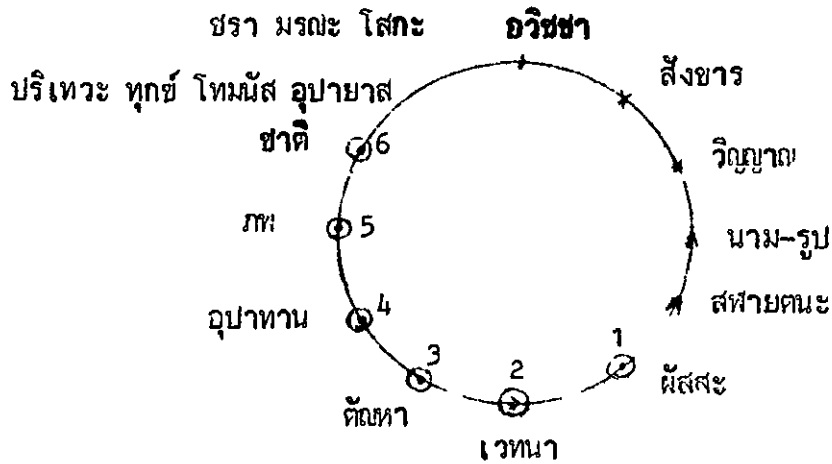
สิ่งทั้งสามประการนี้ จะเห็นว่าสัมพันธ์เป็นอันเกี่ยวกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งเมื่อกระทำหรือประพฤติปฏิบัติกัน ๆ เข้า ก็อาจเกิดเป็นคุณธรรมขึ้นในตัวของทุกคนในเวลาต่อ ๆ ไป

ในวิชาปรัชญาการศึกษาในปัจจุบันกล่าวเสมอว่า การศึกษาเล่าเรียนของเยาวชนหรือการเรียนรู้ นั้น น่าจะเริ่มต้นจากความจำเป็น (Need) หรือความต้องการ (Desire) จึงจะได้ผลดี ทั้งนี้เพราะถ้าเกิดมีความจำเป็น (Need) ขึ้นแล้ว ในขั้นต่อไปก็จะทำให้เกิดความชอบ (Preference) หรือความสนใจติดตามมา ความชอบนี้ ก็ย่อมจะกระตุ้นให้มีความนิยมหรือเชื่อในคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ คือได้กลายเป็นค่านิยม (Value) ขึ้นมา ค่านิยมที่ก่อตัวอยู่ระยะเวลาหนึ่งทีนานพอควร (Fixed Value) ก็ย่อมจะกระตุ้นให้เกิดสภาวะที่รุ่มร้อนอยู่ในใจมุ่งมันที่จะดำเนินการ ซึ่งก็คือสภาวะที่เรียกว่าทัศนคติ (Attitude) นั้นเอง เมื่อมีทัศนคติเกิดขึ้นแล้ว ก็ย่อมจะกระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำการหรือปฏิบัติ (Action หรือ Doing) การกระทำ (Doing) นี้ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้นั่นเอง ตามแผนผังดังต่อไปนี้

Need หรือ Desire → Preference → Value → Attitude → Action (Doing)

จากแผนผังนี้จะทำให้มองเห็นได้ง่าย ๆ และแจ่มแจ้งขึ้นว่า ค่านิยม (Value) นั้น เป็นมาหรือเกิดขึ้นได้อย่างไร และเมื่อเกิดค่านิยมแล้วยังกระตุ้นให้เกิดอะไรต่อไปได้อีก

ซึ่งถ้าหันมาดูพุทธปรัชญาบ้างก็จะเห็นว่า การเกิดค่านิยมนั้น พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสไว้ก่อนแล้ว ซึ่งใกล้เคียงกันมาก กล่าวไว้ในเรื่อง "ปฏิจจสมุขปาธ" ที่จะกล่าวย่อ ๆ ตามภาพดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงลำดับขั้นของปฏิจจสมุปบาท

1. ผัสสะ ปัจจยา เวทนา (คือการได้ประสบ หรือสัมผัส กระตุ้นให้เกิดความรู้สึก)
2. เวทนา ปัจจยา ตัณหา (คือ ความรู้สึก กระตุ้นให้เกิด ความอยาก (Desire))
3. ตัณหา ปัจจยา อุปาทาน (คือ ความอยาก กระตุ้นให้เกิด ความยึดมั่นถือมั่น (การที่ไปยึดมั่นเช่นนั้น ก็แปลว่าไปเชื่อว่าเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง ซึ่งก็คือ ค่านิยม))
4. อุปาทาน ปัจจยา ภพ (คือ ความยึดมั่นถือมั่นหรือค่านิยม กระตุ้นให้เกิด ภาวะหรือสภาพที่รุ่มร้อนอยู่ในใจ มุ่งมั่นจะปฏิบัติการ ซึ่งก็คือทำตนคตินั่นเอง)
5. ภพ ปัจจยา ชาติ (คือ ภาวะที่รุ่มร้อนภายในหรือทัศนคติ กระตุ้นให้เกิด การกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (action))

จาก ปฏิจจสมุปบาท ที่กล่าวมานี้ จะแสดงให้เห็นชัดแจ้งว่าอุปาทานหรือค่านิยมนั้น อาจเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และกระตุ้นให้เกิดผลอะไรต่อไปอีกได้ ซึ่งจะเห็นว่า พุทธปรัชญา ที่กล่าวไว้สองพันกว่าปี แล้วในโลกตะวันออกกับวิชาปรัชญาการศึกษาสมัยใหม่ของโลกตะวันตก ได้มาใกล้เคียงกันมากในเรื่องนี้ ย่อมเป็นที่น่าอัศจรรย์ใจและเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่า เป็นความคิดที่น่าเลื่อมใส

โดยหลักการทั่ว ๆ ไป เมื่อทราบว่าก่านิยมเกิดขึ้นได้อย่างไรแล้ว เราก็อาจ
ปลูกฝังก่านิยมตามแนวทางที่มันเกิดขึ้นนั่นเอง ในที่นี้ให้กล่าวไว้แล้วตามนัยของปฏิจจสมุบาท
ว่า เมื่อเกิดผัสสะ (คือเมื่อให้ประสบ) แล้ว ก็จะกระตุ้นให้เกิดสิ่งต่าง ๆ เป็นผลตามมา
เป็นระยะ ๆ จนถึงเกิดก่านิยมขึ้น ตามแผนผังดังนี้

ผัสสะ → เวทนา → ตัณหา → อุปาทาน → ภพ →ชาติ หรือ
(การให้ประสบ → ความรู้สึก → ความอยาก → ก่านิยม → ทักณคติ → การกระทำ)

เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ในการปลูกฝังก่านิยมเราจะต้องเริ่มต้นด้วยการให้ได้สัมผัส หรือได้
ประสบการณ์ก่อน กล่าวคือ ต้องเลือกให้ได้ผัสสะ หรือให้ประสบกับสิ่งที่ลึกซึ้ง เป็นการเริ่มต้น
ก่อน แล้วก็จะเกิดสิ่งต่าง ๆ ตามมาเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การได้ผัสสะกับสิ่งที่ลึกซึ้ง ก็จะทำให้เกิดเวทนา (เช่น ความประทับใจ
ความสุขใจ) ที่ลึกซึ้งขึ้นได้

แต่ในทางตรงข้าม ถ้าได้ประสบกับสิ่งที่เบิ่นฝืน ๆ ธรรมดา ๆ เราก็จะไม่ประทับใจ
หรือไม่รู้สึกตรึงตรึงใจแต่อย่างใด

ขั้นที่ 2 เวทนาที่ลึกซึ้ง (ความประทับใจ ความสุขใจ) ที่กล่าวแล้วนั้นก็ทำให้
เกิดตัณหา (ความติดใจอยากได้ฟังอีกบ่อย ๆ หรือความึงใจ)

ขั้นที่ 3 ตัณหา (ความติดใจ ความึงใจ ความอยากให้อีก) ดังกล่าวนั้น ย่อม
จะก่อให้เกิดอุปาทาน หรือความยึดมั่นถือมั่น หรือรัทธาในคำกล่าวนั้น ก็เกิดเป็นก่านิยมขึ้น
นั่นเอง (สาโรช บัวกรี 2527 : 19 - 39)

ดังนั้นจะเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมมีอ่เกิดมาจาก ก่านิยม นั้นเอง ซึ่งตามหลัก
พุทธศาสนา เราสามารถที่จะศึกษาได้จากหลักของ ปฏิจจสมุบาท ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส
เอาไว้แล้วนั่นเอง และการปลูกฝังก่านิยมนั้นอาจจะทำได้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนบางประการ
ที่ปรากฏอยู่ใน ปฏิจจสมุบาท

ความหมายของคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม

กรมการศาสนา (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 36) กล่าวว่า คำว่า สัปปริสธรรม แยกออกเป็น สปป + ปริส + ธรรม หมายถึงธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ เป็นคุณสมบัติของคนที่ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2520 : 52) ถ้าผู้ใดมีธรรมเหล่านี้แล้ว ทำให้เป็นสุภาพบุรุษ มีจิตใจสูง วางตัวได้ดี วาทีน อินทสระ (วาทีน อินทสระ 2516 : 56) กล่าวว่า สัตบุรุษ (สันสกฤต) หรือสัปปุรุษ (บาลีผสมสันสกฤต) ทั้งสองคำนี้มีความหมายอย่างเดียวกันคือ คนดี สัปปริสธรรมจึงหมายถึงธรรมของคนดี จ.เปริยญ (จ.เปริยญ 2515 : 133) กล่าวถึง บุคคลที่มีสัปปริสธรรมประจำใจอยู่เสมอว่า สัตบุรุษ ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต และบุคคลที่ยึดสัปปริสธรรมประจำใจ ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดี เพราะเป็นผู้มีเหตุผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็พร้อมด้วยความดี หลวงกตินัตถโยธิน (หลวงกตินัตถโยธิน 2502 : 146) เขียนไว้ว่า สัปปริสธรรม แปลว่าธรรมของสัตบุรุษ ได้แก่ สมบัติของผู้ดีนั่นเอง ถ้าบุคคลใดประกอบไปด้วยคุณสมบัตินี้ 7 ประการ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลแล้ว บุคคลนั้นชื่อว่าเป็นผู้ดี ถือสัตบุรุษ จะเห็นได้ว่า ผู้ที่ยึดสัปปริสธรรมเป็นธรรมประจำใจแล้ว ทางพุทธศาสนาถือว่า เป็นคนดี เพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุผลในการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่น จะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่นเช่นเดียวกับ ชลอ อุทกภาณ (ชลอ อุทกภาณ 2514 : 403) ที่แนะนำให้ใช้สัปปริสธรรมมาสร้างบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารเพื่อสร้างพลังในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ธีรยุทธ วิเชียรโชติ (ธีรยุทธ วิเชียรโชติ 2518 : 5) กล่าวว่า คุณธรรมที่นำมาแก้ปัญหาคาถาภัยหน้าที่ อันมีผลทำให้เป็นการทักหน้า ซึ่งดีจึงเห็น ซึ่งเป็นปัญหาคาถาขัดแย้งด้านคุณธรรมของคนต่างยุค ต่างสมัย ต่างวัย ต่างการศึกษากันก็คือ สัปปริสธรรม อันเป็นธรรมของผู้ครอง ซึ่งสอนให้คนรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล

รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล เช่นเดียวกับ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ 11
 ข้อที่ 23 และข้อที่ 439 (กรมการศาสนา 2514 : 264, 312) และเล่มที่ 23
 ข้อที่ 65 (กรมการศาสนา 2514 : 114) ได้กล่าวถึงการสอนให้เกิดคุณธรรมด้าน
 สัมปรีสีธรรม หรือธรรมของสัตบุรุษ 7 ประการ คือเป็นผู้รู้จักเหตุ เป็นผู้รู้จักผล เป็นผู้รู้จัก
 คน เป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นผู้รู้จักกาล เป็นผู้รู้จักบริบท และเป็นผู้รู้จักบุคคล

พระราชวรมณี (พระราชวรมณี 2528 : 244 - 246, 2528 : 1 - 3)
 กล่าวว่า สัมปรีสีธรรม เป็นธรรมของสัตบุรุษ กุศลสมบัติของคนที่ ธรรมของผู้ดี ทำให้เป็น
 คนดีมากขึ้น คนสมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ จึงถือว่าได้เป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าอย่าง
 แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมหรือคุณสมบัติตั้งต่อไปนี้

1. อัมมัญญา (ความรู้จักรธรรม รู้หลัก หรือรู้จักเหตุ) คือ รู้หลักความจริง
 รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดารู้กฎแห่งเหตุผล และรู้หลักการที่ทำให้เกิดผล
 เช่น ภิกษุรู้หลักธรรมข้อนั้น ๆ คืออะไร มีอะไรบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงทราบหลักการ
 บกครองตามราชประเพณีเป็นอย่างไร มีอะไรบ้าง รู้ว่าจะต้องทำอะไรอันนี้ ๆ หรือกระทำ
 ตามหลักการข้อนี้ ๆ จึงจะทำให้เกิดผลที่ต้องการอันนั้น ๆ เป็นต้น

2. อัคคัญญา (ความรู้จักรอรรถ รู้ความมุ่งหมาย หรือรู้จักผล) คือ
 รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่พึงประสงค์ รู้จักผลที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจาก
 การกระทำ หรือความเป็นไปตามหลัก เช่น รู้ว่าหลักธรรมหรือภาวนาข้อนั้น ๆ มีความหมาย
 ว่าอย่างไร กำหนดให้หรือพึงปฏิบัติเพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร การที่ตนกระทำอยู่มีความ
 มุ่งหมายอย่างไร เมื่อทำไปแล้วจะบังเกิดผลอะไรบ้าง ดังนี้ เป็นต้น

3. อัคคัญญา (ความรู้จักตน) คือ รู้ว่าเรานั้น ว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ
 กำลัง ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น บัณฑิตนี้ ทำไร อย่างไร
 แล้วประพฤติดีให้เหมาะสม และรู้จักแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. มัตตัญญา (ความรู้จักประมาณ) คือความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณ
 ในการรับและบริโภคน้ำปัจจัยสี่ กฤตัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์
 รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น

5. กาลัญญา (ความรู้จักกาล) คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ กระทำหน้าที่การงาน เช่น ให้ตรงเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา เป็นต้น

6. ปริสัญญุตา (ความรู้จักบริษัท) คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้ரியที่ว่าจะประพฤติก่อชุมชนนั้น ๆ ว่า ชุมชนนี้เมื่อเข้าไปหา จะต้องทำกริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้ ชุมชนนี้ควรสงเคราะห์อย่างนี้ เป็นต้น

7. บุคคลัญญา หรือบุคคลปโรปัญญา (ความรู้จักบุคคล) คือ รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลว่า โดยอรรถาถย ความสามารถ และคุณธรรม เป็นต้น ใครยิ่งหรือหย่อนอย่างไร และรู้ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ๆ ด้วยดี ว่าควรคบหรือไม่คบ จะใช้ จะคำนิ ยกย่อง และแนะนำสั่งสอนอย่างไร เป็นต้น

ส่วน คู่มือสอนจริยศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (คู่มือสอนจริยศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2521 : 52 - 71) ให้ความหมายของคุณธรรมในแต่ละข้อของสัปปุริสธรรม 7 ประการไว้ดังนี้

1. อัมมัญญา (ความเป็นผู้รู้จักเหตุ) หมายถึง ความรู้มูลเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความรู้เหตุจะทำให้แก้ปัญหาได้ตามวิธีทางวิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหาทุกอย่างต้องรู้เหตุก่อนจึงจะหาทางแก้ได้ ฉะนั้นความเป็นผู้รู้จักเหตุจึงสำคัญมาก เพราะเป็นกรรมดีที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และจะเป็นผลดีต่อไป

1.1 เหตุดีย่อมทำให้เกิดการกระทำต่อมาก็ด้วย หรือในบางกรณีการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ต้องเสาะแสวงหาเหตุ (สาเหตุ) อย่างแท้จริงของปัญหาเสียก่อน เหตุทำให้เกิดผล และผลก็จะเป็นเหตุต่อไป เป็นในลักษณะการสืบต่อเนื่อง

1.2 การเป็นผู้รู้จักเหตุนั้น จะช่วยให้เป็นผู้ที่ระมัดระวังในการกระทำต่าง ๆ จะคิด จะพูด จะทำสิ่งใด ก็พยายามให้เป็นไปทางดี เพราะรู้ว่าเป็นเหตุแห่งความสุข ถ้าคิดไม่ดี พูดไม่ดี ทำไม่ดี จะเป็นเหตุแห่งความทุกข์

1.3 ผู้ที่รู้จักเหตุ จะไม่ประพฤติดิฉัน ไม่รุกรานผู้อื่นด้วยกาย วาจา ใจ และจะไม่ห้อยใจในโชคชะตา จะมีความเห็นที่ถูกต้อง จะมีกาย วาจา ใจ สงบ

คุณธรรมข้อนี้ ป้องกันมิให้เป็นคนงมงาย หลงเชื่อผิด ๆ เป็นคนรู้จักใช้ความคิด ฉลาด มีเหตุผล

2. อัตถัญญตา (ความเป็นผู้รู้จักผล) หมายถึง ความรู้เหตุอย่างนี้จะเกิดผลอย่างนี้ ธรรมะข้อนี้สอดคล้องกับข้อแรก คือรู้จักเหตุ (ธัมมัญญตา) เป็นความรู้โยงเหตุ โยงผลต่อกัน ความเป็นผู้รู้จักผลนั้น โยงเหตุไปหาผล คือเห็นเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว กาดการณ์ได้ว่าเหตุนั้นจะทำให้เกิดผลอย่างไร เช่น เห็นคนขยันทำงานก็รู้ล่วงหน้าว่าต่อไป ผู้นั้นจะมี เห็นคนชอบเอาเปรียบผู้อื่นก็รู้ว่าเพื่อน ๆ จะไม่ชอบคนผู้นี้ เห็นคนหมั่นฝึกฝนตรีก็นึกต่อไปว่าเขาจะเป็นนักดนตรีซึ่งอาจจะมีชื่อเสียงโด่งดังก็ได้

2.1 ผู้ที่อยากได้ผลดี ก็ต้องทำเหตุให้ดีเสียก่อน ผู้ที่ทำเหตุไว้ดีแล้วย่อม จะได้รับผลดีแน่นอน คือทำดีไว้ก็จะได้รับสิ่งที่ดีเป็นผลตอบแทน แม้จะไม่ได้รับผลดีเร็วดังใจปรารถนาก็คงจะได้รับผลดีสักวันหนึ่ง

2.2 คุณธรรมข้อนี้ ป้องกันมิให้เป็นคนทำอะไรที่ไร้ประโยชน์ หรือทำสิ่งที่จะเป็นภัยแก่ตนเองและส่วนร่วม

3. อัตถัญญตา (ความเป็นผู้รู้จักตน) หมายถึง ความพิจารณาเข้าใจตนเอง คนดีควรพิจารณาตนให้เข้าใจ เพราะ "ตน" เป็นจุดกำเนิดของทุกข์ สุข ความเสื่อม ความเจริญ การสำรวจตนจะช่วยให้รู้จักตนและลดปัญหาลงได้มาก การรู้จักตนจะเป็น ประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม เพราะทุกคนต้องการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ได้รับผลดี ผลที่พอใจ ทุกคนจึงควรทำสิ่งที่เหมาะสมแก่สภาพของตน การรู้จักตนได้นั้น ทุกคนจะต้องหัด "มองตน" และ "เรียนรู้ตน" จึงจะรู้จักตนเองได้ดี

3.1 การรู้จักตนเองนั้นต้องรู้ถึง ชาติตระกูล วัย ฐานะ ตำแหน่ง สมบัติ บริวาร หน้าที่ และความรับผิดชอบของตน ไม่สำคัญตนผิด ไม่ทำสิ่งที่ไม่สมกับตระกูล ฐานะ ตำแหน่ง ไม่ละเลยหน้าที่ และมีความรับผิดชอบให้สมควรกัน ปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมกับ สภาพของตน เมื่อรู้จักตนแล้วจิตใจก็จะสงบ ทำแต่สิ่งที่ดีงามสมสภาพของตน พร้อมทั้งไม่ให้ทุกข์แก่ผู้อื่นหรือแก่สังคมด้วย การไม่รู้จักตนนั้นมีโทษทั้งที่เห็นง่ายและยาก ต้องพิจารณาแล้ว จะเห็น เช่น คนไม่แข็งแรงไปทำงานหนักก็จะทำงานไม่สำเร็จ และเกิดผลร้ายแก่ตนด้วย เป็นโทษที่เห็นง่าย โทษที่เห็นยากคืออาจอภัยเวลาและเหตุผล เช่น การคบคนโดยไม่ดูตนเอง

และเลือกให้เหมาะสมกัน ก็อาจจะเป็นผลร้ายแก่ตนเองและแก่บุคคลแวดล้อม ทั้งตนเองก็อาจเสื่อมเสียไปอย่างร้ายกาจ ความประพฤติของแต่ละคนต้องให้เหมาะสมกับวัย ฐานะ สภาพร่างกาย จิตใจ และหน้าที่ด้วย การช่วยให้รู้จักตนก็พอสมควรนั้นมีวิธีที่จะเป็นผู้รู้จักตนได้ดังนี้

3.1.1 หมั่นพิจารณาตนเองและการกระทำของตน ตลอดจน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ต้องใช้เวลาว่างคิดทบทวนว่าตนทำอะไรบ้าง พุทธอะไรบ้าง เป็นการเสียหายแก่ตนและแก่ผู้อื่นหรือไม่ จะทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นอย่างไร ผิดระเบียบหรือข้อตกลงแก่ใครอย่างไร สัญญาแก่ตนว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีก

3.1.2 เมื่อสำรวจตนแล้วเห็นว่าสิ่งใดผิดไปหรือบกพร่องไป ก็สำรวจภาพแก่เพื่อนที่เชื่อถือได้หรือแก่ผู้ใหญ่เสียว่า ตนทำสิ่งไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมอย่างไร และสัญญาว่าจะไม่ทำอีก การทำเช่นนี้จะช่วยให้ละอายที่ผิดสัญญา จะระมัดระวังคิดก่อนทำและพิจารณาให้เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น

3.1.3 ยอมให้ผู้ใดที่ตนไว้วางใจหรือเคารพนับถือตักเตือนแนะนำ เมื่อเห็นตนทำผิด หรือบกพร่องเพื่อที่จะให้รู้ตนก่อนที่จะสายเกินแก้ ควรแจ้งความจำนงของตนต่อเพื่อนสนิทที่ไว้วางใจได้ว่าตนยินดีรับฟัง ขอให้ช่วยเตือนช่วยเป็นกระจกส่องเงาให้ตนเองรู้จักตนเองด้วย

3.2 บุคคลใดได้สำรวจตนเองจนรู้จักตนเองแล้ว และพยายามลดทอนกิเลสตัณหา ก็จะปรับปรุงตนได้ การดำรงชีวิตก็ถูกต้อง สังคมก็จะสงบสุข ตนเองก็จะปลอดภัยไร้ทุกข์ และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

4. มัตตัญญูตา (ความเป็นผู้รู้จักประมาณ) หมายถึง ความรู้จักกำหนดคะเน ได้เหมาะสม ความรู้จักกำหนดได้เหมาะสมมีประโยชน์แก่กันทุกคนและในทุกสถาน ทุกหน ควรใช้ความรู้จักประมาณในกรณีต่าง ๆ ดังนี้เช่น

4.1 ความรู้จักประมาณในการใช้ทรัพย์ คือแสวงหาทรัพย์ในทางที่ชอบ และใช้ทรัพย์พอเหมาะสมกับฐานะ เรื่องนี้สำคัญมากสำหรับนักเรียน เพราะเป็นการฝึกขั้นต้น ใช้จ่ายเกินจะเป็นสาเหตุชั่วร้ายอื่นอีกมาก

4.2 ความรู้จักประมาณในกิจการ คือการปฏิบัติกิจการงานโดยสุจริตให้ สมวัย สมเวลา รู้หน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ และขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ โดยสม่ำเสมอ

4.3 ความรู้จักประมาณในบุคคล คือประพฤติดนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยสมฐานะ สมวัย และลักษณะนิสัยธรรมชาติของบุคคลนั้น ๆ

4.4 ความรู้จักประมาณในการรักษาตัว คือรู้จักตนเองไม่เอาอย่างผู้อื่น จนเกินฐานะ ความสามารถ หน้าที่ เพศ และวัยของตน

4.5 ความรู้จักประมาณในธรรมะ คือประพฤติดนอยู่ในระเบียบ วินัย กฎหมาย วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

4.6 ความรู้จักประมาณในเหตุการณ์ คือเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือที่ ตนประสบอยู่ แล้วปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกาละเทศะ

4.7 ความรู้จักประมาณในการปฏิบัติตัวอย่างกลาง ๆ คือไม่ต่ำเกินไปหรือ สูงเกินไป รักษาการिया วาจา และการปฏิบัติต่าง ๆ ให้พอเหมาะพอควรแก่สังคมนิยม เมื่อสามารถกำหนดรู้หรือพิจารณาได้แน่ชัดแล้ว จึงปฏิบัติตนให้เหมาะสมแก่บุคคลนั้น ๆ หรือเหตุการณ์นั้น

การเป็นผู้รู้จักประมาณนั้นมีคุณประโยชน์อย่างยิ่ง ต้องระวังไม่ให้น้อยเกินไปหรือ มากเกินไป ดังสุภาษิตว่า "ความรู้จักประมาณยังประโยชน์ให้สำเร็จทุกเมื่อ" ธรรมะข้อนี้ ตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่ นักวิชาการ และนักบริหารทั้งปวง ถ้าขาดความรู้จักประมาณ งานก็ ไม่สำเร็จราบรื่นเรียบร้อย

5. กาลัญญตา (การเป็นผู้รู้จักกาล) หมายถึง ความรู้จักค่าของเวลา รู้จัก ใช่ว่าเวลา ผู้ที่รู้ค่าของเวลานั้นจะต้องมีความรู้อื่นประกอบอีกหลายอย่าง โดยเฉพาะงานและ หน้าที่ของตนยิ่งต้องรู้มากขึ้น และจัดงานนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับเวลาด้วย การจัดงานให้ เหมาะสมกับเวลานั้น มีหลักที่ควรคำนึงอยู่ 4 ประการ ดังนี้คือ

5.1 งานบางอย่างต้องทำให้ทันเวลา ถ้าไม่ทันจะเสียผลไป เช่น การสอบ การโดยสาร เรือบิน รถไฟ รถยนต์ ฯลฯ

5.2 งานทุกอย่างต้องทำให้ถูกเวลา ผู้ทำต้องรู้จักจังหวะหรือโอกาส ต้องกำหนดไว้ว่างานใดจะต้องใช้เวลาอะไรจึงจะได้ผล เช่น การปลูกต้นไม้มีระยะเวลาในการชั่งถามในที่ประชุม ฯลฯ

5.3 งานบางอย่างต้องทำตามเวลา คือ ทำตามเวลาที่กำหนดไว้ เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา ถ้าไปทำวันอื่นแทนก็ไม่ถูกไม่ควร เรียกว่าไม่รู้จักกาล

5.4 งานทุกอย่างต้องทำตรงเวลา คือ รักษาเวลาที่กำหนดไว้ให้เที่ยงตรงไม่ว่าเป็นผู้ใหญ่หรือผู้น้อยต้องทำอะไรตรงเวลาไว้เสมอจึงจะได้

6. ปริสัญญูตา (ความเป็นผู้รู้จักประชุมชน) หมายถึง คนที่ต้องรู้จักประชุมชน รู้ว่าอยู่ในประชุมชนหรือสังคมใดจะต้องพูดอย่างไร ทำกริยาอย่างไร จึงจะเป็นที่นิยมของเขา เข้ากับเขาได้ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขพอควรทุกสังคมจะต้องมีวัฒนธรรม มีระเบียบแบบแผน มีความมุ่งหมายของแต่ละสังคมต่าง ๆ กันออกไป ผู้ที่อยู่ในสังคมใดหรือจะเข้าไปในสังคมใด ก็จะต้องรู้เรื่องของสังคมนั้น ทำตามสังคมนั้น จัดทำตัวเองให้เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ

7. บุคคลอุปบริญูตา หรือ บุคคลัญูตา (ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล) หมายถึง คุณคนเป็นธรรมะข้อนี้สำคัญยิ่งสำหรับคนทั่วไปและคนที่ปกครองคนอื่น วิธีเลือกบุคคลนั้นมีมาก แต่สำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไป เลือกคนเพื่อคบเป็นมิตรสหายนั้นน่าจะพิจารณาได้ดังนี้

7.1 พฤติกรรมหรืออากัปกิริยา

7.2 ถิ่นนิยม หรือทัศนคติ

7.3 ประวัติของบุคคล เช่น ชำคิ ตระกูล ประเพณี ความประพฤติ การศึกษา ฯลฯ

7.4 การประกอบอาชีพ

7.5 การคบเพื่อนของผู้นั้น

ความรู้จักบุคคลจึงสำคัญมาก ถ้าจะให้ได้ประโยชน์สุขใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย จะต้องประพฤติตนให้ดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย ก็จะได้เลือกคบกันด้วยความถูกต้องเหมาะสม

ปิ่น มุกกันต์ (ปิ่น มุกกันต์ 2508 : 251 - 279) ได้อธิบายว่า สัมปรีศ หรือสัตบุรุษ มีความหมายว่า คนดี สัมปรีศธรรมจึงหมายถึงธรรมของคนดี คนดีย่อมประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ ดังนี้คือ

1. อัมมัญญา (ความเป็นผู้รู้จักเหตุ) เช่น รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นเหตุแห่งความสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งความทุกข์
2. อัคคัญญา (ความเป็นผู้รู้จักผล) เช่น รู้จักว่า สุขเป็นผลแห่งเหตุนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุนี้

ธรรมะ 2 ข้อนี้ บางทีก็เรียกรวมกันว่า รู้จักเหตุผล คือ รู้เท่าทันเหตุการณ์และรู้ผลได้ผลเสีย คนมีสัมปรีศธรรม 2 อย่างนี้ เรียกว่าเป็นคนมีเหตุผล ลักษณะของคนมีเหตุผลย่อมมีคุณลักษณะประจำตัว 2 ประการ คือ

1. เชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล โดยใช้ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบ
2. ทำงานด้วยเหตุผล การทำงานที่วุ่นวายนี้ หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ การปกครอง การสังคม การสั่งงาน การตัดสินใจ ฯลฯ ตลอดไปจนถึงว่า จะดูใคร จะว่าใคร จะดีจะชม จะลงโทษ จะให้ความคิดความชอบ จะต้องยึดเหตุผลที่ถูกต้องที่ควรเป็นใหญ่ ไม่ถืออารมณ์หรืออคติเป็นเกณฑ์ เพราะเหตุผลเป็นหลักที่ถูกต้องและยุติธรรมแน่นอน

3. อัคคัญญา (ความเป็นผู้รู้จักตน) การรู้จักตนนั้นว่ามีความสำคัญมาก ความผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ต้นเหตุคือการไม่รู้จักตนนั่นเอง ปิ่น มุกกันต์ (ปิ่น มุกกันต์ 2508 : 270 - 271) อธิบายว่า การรู้จักตน คือ การรู้จักตนเอง รู้ว่าตัวเรามีฐานะ กำลังเป็นอย่างไร การรู้จักตนควรรู้จักเรื่องต่อไปนี้คือ

3.1 รู้เรื่องที่ตัวเป็น หมายความว่า ฐานะของตัวว่า ตัวเรานี้เป็นอะไร จะได้ไม่ลืมนั่น เช่น เป็นพระ เป็นนักเรียน เป็นพ่อแม่ เป็นบุตร ฯลฯ

3.2 รู้เรื่องที่ตัวมี คือ ฐานะตนเองว่า มีศีลธรรมประจำใจเพียงใด มีความรู้เพียงใด มีอำนาจ กำลัง รายได้ เพียงใด ฯลฯ ดังนั้นจึงหมายความว่าความรวมไปถึงว่า เมื่อตนมีฐานะใดก็ปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ผู้อื่น

4. มัตตัญญูตา (ความเป็นผู้รู้จักประมาณ) หมายถึง ความพอดี ความเหมาะสม ความสมควร คนรู้จักประมาณต้องรู้จักปฏิบัติต่อเนื่องมาจากข้อต้น ๆ ก่อน คือ เมื่อรู้จักเหตุผล และรู้จักตนเองแล้ว มาถึงขั้นลงมือทำ ก็ต้องรู้จักประมาณจึงจะได้ผล

5. กาลัญญูตา (ความเป็นผู้รู้จักเวลา) คือ ต้องรู้เรื่องเวลา รู้ค่าของเวลา และรู้จักใช้เวลา การทำงานใด ๆ จะต้องคำนึงถึงหลัก 4 อย่าง คือ ทำทันเวลา ทำถูกเวลา ทำตามเวลา และทำตรงเวลา ซึ่ง ปิ่น มุทุกันต์ (ปิ่น มุทุกันต์ 2508 : 285) กล่าวว่า

5.1 รู้เรื่องเวลา หมายถึง การที่รู้ว่าเป็นเวลาเช้า สาย เย็น วัน เดือน ปี อะไร

5.2 รู้ค่าของเวลา หมายถึง การไม่ปล่อยเวลาให้เปล่าประโยชน์

5.3 รู้จักใช้เวลา หมายถึง การทำงานใด ๆ ต้องทำให้เสร็จทันเวลา ทำให้ถูกเวลา ว่าเวลาไหนควรทำอะไร ทำเมื่อถึงเวลา และทำให้ตรงเวลา เช่น รักษาเวลาที่ดีหมายมิให้ผิดนัด

6. ปริสัจญูตา (ความเป็นผู้รู้จักชุมชนหรือบริษัท) คือ รู้จักสังคมนั้นเอง สังคมคือ ชนหมู่หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่มีจารีตประเพณีของเขาอยู่ สภาพชนที่ฉลาดจะเข้าสู่สังคมใด ต้องพยายามศึกษาขนบธรรมเนียมของสังคมนั้นก่อน ว่าเขานิยมอะไร แล้วย้อนมาจัดตัวเราเองว่า การที่เราจะเข้าสู่สังคมนั้น เราจะต้องเว้นสิ่งใด หรือทำอะไรใด จะผ่อนสั้น ผ่อนยาวแค่ไหน

7. บุคคลนุโรปปัญญูตา (ความเป็นผู้รู้จักบุคคล) คือ รู้จักเลือกคน โดยมีจุดมุ่งหมาย 2 อย่าง คือ รู้จักเลือกคบคนดี และเพื่อการปกครองคน ต้องพิจารณาดูว่า คบเอามาเพื่ออะไร คบเอามาเป็นมิตร คบเอามาเป็นสามัคยา คบเอามาเป็นครูหรือเป็นศิษย์ จึงจะสามารถปกครองได้ถูกต้อง สรุปได้ว่า ให้รู้จักคบคนดี และพยายามหลีกเลี่ยงไม่คบคนชั่ว

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมนี้มีผู้ที่ทำการศึกษาและวิจัยไว้หลายคน เช่น บรรจง หมายมั่น (บรรจง หมายมั่น 2518 : 72 - 78) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัปปุริสธรรมกับสันโทษ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย จากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 200 คน เป็นชาย 120 คน หญิง 80 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

- (1) อุปลักษณะภายในของสัปปุริสธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งเกณฑ์มาตรฐานสังคมและเกณฑ์ตามอัศภาพ
- (2) สัปปุริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปุริสธรรมแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับสันโทษในทางบวกเช่นกัน
- (3) นิสิตแพทย์กับนิสิตครูมีสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- (4) นิสิตชายและนิสิตหญิงมีสัปปุริสธรรมและอุปลักษณะภายในของสัปปุริสธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งเกณฑ์มาตรฐานสังคมและเกณฑ์ตามอัศภาพ

ไชยการ ทองแก้ว (ไชยการ ทองแก้ว 2520 : 61 - 62) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหิริ - โอตตัปปะ กับสัปปุริสธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย จากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 200 คน เป็นชาย 88 คน หญิง 112 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

- (1) หิริ - โอตตัปปะ กับสัปปุริสธรรมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งเกณฑ์มาตรฐานสังคมและเกณฑ์ตามอัศภาพ
- (2) เพศหญิงมีทัศนคติต่อหิริ - โอตตัปปะ สูงกว่าเพศชายในเกณฑ์ตามอัศภาพ
- (3) ในกลุ่มนิสิตแพทย์มีหิริ - โอตตัปปะ สูงกว่านิสิตครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- (4) นิสิตชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 มีทัศนคติต่อหิริ - โอตตัปปะ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งเกณฑ์มาตรฐานสังคมและเกณฑ์ตามอัศภาพ

อาภา ถนัดช้าง (อาภา ถนัดช้าง 2528 : 47 - 49) ได้ทำการทดลองจัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบ/สัปดาห์ ชุด "พัฒนาค่านิยมและเทคนิคในการปรับปรุงตนเองเพื่อการทำงานและการประกอบอาชีพโดยอาศัยหลักสัปปุริสธรรม" ระหว่างวันที่ 25 -

29 มีนาคม 2528 ณ โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กับนักเรียนที่กำลังชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จำนวน 70 คน โดยแยกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชาย 9 คน หญิง 23 คน รวม 32 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชาย 19 คน หญิง 19 คน รวม 38 คน ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดในแต่ละกิจกรรมได้เป็นอย่างดี และยังมีผลพลอยได้อื่น ๆ คิดตามมาอีกด้วย เช่น ความสามัคคีในหมู่คณะ ความรับผิดชอบ ความกล้าในการแสดงความสามารถ ฯลฯ

พัฒนาการของแบบทดสอบวัดคุณธรรมและจริยธรรม

ในเรื่องของแบบทดสอบวัดคุณธรรมและจริยธรรมมีผู้สนใจศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

ออลพอก และเวอรันอน (Kirby and Radford. 1976 : 123 - 124) เป็นผู้เริ่มต้นศึกษาคำนิยม แบบสอบวัดคำนิยมที่รู้จักกันทั่วไป คือ "Study of Value" ซึ่งเป็นแบบทดสอบเขียนตอบชนิด 2 ตัวเลือกในตอนที่ 1 และ 4 ตัวเลือกในตอนที่ 2 วัดคำนิยม 6 ด้าน ตามแนวคิดของสเปรงเกอร์ คะแนนดิบรวมของแต่ละด้านนำเสนอเป็นแผนภาพ (Profile) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ หาโดยวิธีสอบซ้ำ และได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.93 สำหรับคำนิยมทั้ง 6 ด้าน ซึ่งการศึกษาคำนิยมมีจุดประสงค์เพื่อที่จะวัดความเกี่ยวข้องของลักษณะเด่นของพื้นฐานความสนใจ หรือการแสดงออกทางบุคลิกภาพของคนที่ 6 ด้าน ได้แก่

1. ความมีเหตุผล (Theoretical)
2. ด้านเศรษฐกิจ (Economic)
3. ด้านความสวยงามหรือสุนทรีย์ (Aesthetic)
4. ด้านสังคม (Social)
5. ด้านการเมือง (Political)
6. ด้านศาสนา (Religions)

โคลเบอร์ก (Kohlberg Citing Lickona, 1976 : 41 - 45) ได้สร้างแบบทดสอบเป็นแบบปลายเปิด โดยผูกเรื่องเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมขึ้นมาภายในเรื่องจะเป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนตัวกับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคมหลังจากเล่าเรื่องให้ผู้ที่ถูกทดสอบฟังแล้ว ก็จะมีคำถามให้ตอบ พร้อมทั้งเหตุผลที่ตอบเช่นนั้น จากนั้นก็นำคำตอบมาพิจารณาว่าส่วนใหญ่จัดอยู่ในจริยธรรมชั้นใดใน 3 ระดับ และ 6 ขั้นที่เขาศึกษาไว้

แบบทดสอบที่โคลเบอร์กสร้างมี 2 ชุด คือ ชุด A และชุด B แต่ละชุดมีเรื่องราว 3 เรื่อง ในแต่ละเรื่องมีประเด็นที่จะพิจารณาจริยธรรม 2 ประเด็น ชุด B ใช้สำหรับสอบซ้ำ และมีประเด็นเหมือนชุด A แต่เรื่องราวไม่เหมือนกัน ตัวอย่างสถานการณ์ใน ชุด A มีดังนี้

เรื่องที่ 1

ในยุโรป ผู้หญิงคนหนึ่งกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง แพทย์แนะนำว่า มียาชนิดหนึ่งซึ่งค้นพบโดยเภสัชกรในเมืองเดียวกัน ที่สามารถจะช่วยชีวิตเธอไว้ได้ เภสัชกรผู้นั้นคิดราคายา 2,000 เหรียญ คือคิดเอากำไรเป็น 10 เท่าของราคาทุน สามิของผู้ป่วยชื่อเฮนรี่พยายามไปขอยืมเงินจากทุกคนที่เขารู้จัก แต่เมื่อรวมกันแล้วก็ได้เพียงครึ่งหนึ่งของราคายา เขาบอกกับเภสัชกรว่า ภรรยาของเขากำลังจะตาย และขอร้องให้เภสัชกรลดราคายาลงหรือขอผลิตไปจ่ายวันหลัง แต่เภสัชกรตอบว่าไม่ได้ เฮนรี่สิ้นหวัง และตัดสินใจเข้าไปขโมยยาจากร้านขายยา เพื่อช่วยชีวิตภรรยาของเขา

คำถาม

1. เฮนรี่ควรจะทำเช่นนั้นหรือไม่ และเพราะเหตุใด ?
2. เป็นหน้าที่ของสามิที่จะต้องขโมยหรือไม่ ?
3. ถ้าท่านกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง แต่ยังมีร่างกายแข็งแรงพอ ท่านจะขโมยยาเพื่อช่วยชีวิตตนเองหรือไม่ ?

วิธีการของโคลเบอร์ก ทำให้ผู้ตอบต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนขึ้นมากกว่าของเพียเจต์ แต่ก็ยังไม่เกิดผลประโยชน์ที่แน่นอน เช่นเดียวกันเพราะยังขึ้นอยู่กับผู้ให้คะแนน อย่างไรก็ตาม

นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านที่ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรม ก็ยังใช้วิธีตั้งคำถามให้ผู้ตอบตัดสินใจตามแบบของเพียเจต์และโคลเบอร์กกันอยู่

เพียเจต์ (Piaget . 1960 : 118 - 122) นั้นได้เริ่มทำการศึกษา พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กมาตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1932 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบทดสอบในรูปของสถานการณ์คู่ โดยผูกเรื่องเป็นสถานการณ์ขึ้นมา 5 คู่ แต่ละคู่เป็น เรื่องที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันในเรื่องของความตั้งใจและแรงจูงใจ เนื่องจากเด็กที่ทำการศึกษาคือเป็นเด็กเล็ก อายุไม่เกิน 10 ปี เพียเจต์จึงเล่าเรื่องที่ผูกขึ้นให้เด็กฟังทีละคู่ แล้วสัมภาษณ์เด็กตามข้อคำถามที่เตรียมไว้ และบันทึกเป็นข้อมูล นำไปพิจารณาตามเกณฑ์การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เขาได้ตั้งไว้ 6 เกณฑ์ สถานการณ์ที่สร้างขึ้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการลักขโมย การพูดเท็จ ความงุ่มง่าม ดังตัวอย่าง

ข้อ 2. ก. มีเด็กผู้ชายเล็ก ๆ คนหนึ่งชื่อจูเลียน พ่อของเขาได้ออกจากบ้าน จูเลียนคิดว่าคงจะสนุกในการที่จะเล่นขุดน้ำหมึกของพ่อ ครั้งแรกเขาเล่นน้ำหมึกด้วยปากกา หลังจากนั้นเขาได้ทำจุดเล็ก ๆ บนผ้าปูโต๊ะ

ข. เด็กผู้ชายเล็ก ๆ คนหนึ่งชื่อออกัสติน ได้สังเกตว่าขุดหมึกของพ่อหมดน้ำหมึก วันหนึ่งหลังจากพ่อออกจากบ้านไปแล้ว เขาคิดถึงการเติมน้ำหมึกลงในขวด เพื่อช่วยพ่อของเขา ขณะที่เขาเปิดขวดหมึกใหญ่ เพื่อจะเติมน้ำหมึกในขวดเล็ก เขาได้ทำให้หมึกหยดลงบนผ้าปูโต๊ะเป็นจุดโตโดยบังเอิญ

หลังจากเล่าเรื่องทั้งคู่ให้เด็กฟังแล้ว จะพูดซ้ำในเรื่องที่ถูกต้องแล้วถามเด็กว่า "เข้าใจเรื่องที่เล่าหรือไม่" เมื่อเด็กตอบแล้ว ก็จะถามต่อไปว่า "เด็กทั้งสองน่าตำหนิเท่ากันหรือไม่" "ใครน่าตำหนิมากกว่ากัน" "ทำไม"

ต่อมา เรสต์ (Rest) และคนอื่น ๆ (อักรอนนงก์ ปราโมทย์, ม.ล. 2525 : 42 - 87) ได้พัฒนารูปแบบของแบบทดสอบวัดทางด้านคุณธรรมจริยธรรมขึ้น โดยปรับปรุงจากสถานการณ์และคำถามปลายเปิดของโคลเบอร์ก ให้มีลักษณะเป็นปรนัย และสะดวกในการใช้มากขึ้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อแบบทดสอบว่า The Defining Issue Test (D. I. T.) แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ 6 เรื่อง แต่ละเรื่องจะถามถึงการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของผู้ตอบที่มีปัญหานั้น ๆ รูปแบบการตอบแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นการประเมินค่าความสำคัญ (Rating) มีคำถาม 12 ข้อย่อย

ตอนที่ 2 เป็นการจัดอันดับความสำคัญ (Ranking) โดยการพิจารณาข้อคำถาม ทั้ง 12 ข้อ จากตอนที่ 1 อีกครั้งหนึ่ง แล้วเลือกอันดับข้อที่สำคัญที่สุด 4 ข้อ ซึ่งคำถาม ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 จะมีความสัมพันธ์กัน

แบบทดสอบ ดี.ไอ.ที. ของเรสคี่ วณิ ออมทรัพย์ และคนอื่น ๆ ได้แปลเป็น ภาษาไทยโดยเปลี่ยนชื่อจากสถานการณ์ให้เป็นแบบไทย แต่อาศัยโครงเรื่องเหมือนเดิม นำไปหาค่าความเชื่อมั่นชั้น p ได้เท่ากับ 0.65 (ชั้น p ได้จากการรวมคะแนนชั้น 5A, 5B และชั้น 6 จากลำดับชั้นทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยชั้น 2, 3, 4, 5A, 5B และ 6) และค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.768 ตัวอย่างแบบทดสอบที่แปลมาเรื่องหนึ่ง มีดังนี้

เรื่อง นายหาญกับยา

ณ จังหวัดเชียงราย หญิงคนหนึ่งกำลังจะตายด้วยโรคมะเร็ง หมอแนะนำว่ามี ยาชนิดหนึ่งค้นพบโดยเภสัชกรจังหวัดเดียวกัน จะช่วยชีวิตเธอไว้ได้ แต่การทำยานี้ต้อง ลงทุนแพงมาก และเภสัชกรคนนั้นก็ยังคงกำไร 10 เท่าตัว คือลงทุนสี่พันบาท แต่ขายถึง สี่หมื่นบาท นายหาญผู้เป็นสามีของผู้ป่วยพยายามขอยืมเงินจากคนรู้จักได้มาเพียงสองหมื่นบาท ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของราคายาที่จะต้องไ้ จึงไปขอร้องกับเภสัชกรให้ลดราคายา หรือขอ ผลัดไปจ่ายจนครบภายหลัง โดยขอร้องให้เห็นแก่ภรรยาที่กำลังจะตาย แต่เภสัชกรไม่ยอม เขาบอกว่า "ไม่ได้หรอก ผมค้นพบยานี้และกำลังจะรวยโดยการขายยานี้" นายหาญ สิ้นหวัง จึงคิดหาทางขโมยจากร้านเภสัชกร เพื่อช่วยชีวิตภรรยา

ท่านเห็นว่านายหาญควรขโมยยาหรือไม่ (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- _____ ควรขโมย
- _____ ตัดสินใจไม่ได้
- _____ ไม่ควรขโมยยา

ตอน ก. คำถามแต่ละข้อต่อไปนี้สำคัญมากน้อยเพียงไรในการตัดสินใจของท่านต่อปัญหาข้างต้น แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางซ้ายมือของแต่ละคำถามว่าสำคัญมากน้อยเพียงไร

สำคัญที่สุด	สำคัญมาก	สำคัญพอสมควร	สำคัญน้อย	ไม่สำคัญ	
					1. ควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
					2. ธรรมดาสามีที่รักภรรยาจะต้องเป็นห่วงภรรยาอย่างมากจนขนาดยอมขโมยได้
					3. นายหาญควรจะยอมเสี่ยงที่จะถูกยิงเข้าหรือไม่ก็ยอมติดคุกในฐานะที่เป็นขโมย
					4. นายหาญเป็นคนมีเลือกนักสู้หรือเป็นคนที่ยพยายามคิดสู้
					5. การขโมยยาของนายหาญนั้นเป็นการทำเพื่อตัวเองหรือเพื่อผู้อื่น
					6. ลิขสิทธิ์ในตัวยาของเภสัชกรจะต้องได้รับการเคารพ
					7. ความมีคุณภาพที่สำคัญของการมีชีวิตถูกล้อมรอบย่อมมีค่ามากกว่าการสิ้นสุดลงด้วยการตายทั้งในทางสังคมและส่วนบุคคล
					8. ค่านิยมอะไรที่ควรจะเป็นรากฐานของการปกครองเพื่อให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติต่อกัน
					9. เภสัชกรอยู่ภายใต้กฎหมายซึ่งคุ้มครองป้องกันคนรวย
					10. กรณีกฎหมายได้เข้าไปขัดขวางสิทธิพื้นฐานของสมาชิกในสังคม
					11. เภสัชกรควรจะถูกปล้นเพราะมีความโลภและโหดร้าย
					12. การขโมยยาในเรื่องนี้ ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมส่วนรวมหรือไม่

ตอน ข. จากคำถามข้างบน ให้เลือกคำถามสำคัญ 4 คำถาม

สำคัญมากที่สุดอันดับที่ 1 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 2 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 3 คือข้อ _____

สำคัญรองลงมาอันดับที่ 4 คือข้อ _____

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520 : 83 - 84, 222) ได้สร้างแบบทดสอบวัดระดับจริยธรรมในปีพุทธศักราช 2519 โดยมี สุเชษฐ์ มาเฮอร์ม เป็นผู้ร่วมสร้างและหาความเชื่อมั่น เพื่อใช้ในการศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เป็นเรื่องต่าง ๆ 10 เรื่อง แต่ละเรื่องจะบรรยายถึงสถานการณ์ขัดแย้ง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่คุ้นเคยของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ เช่น การข้ามถนนที่ทางม้าลาย การคืนเงินที่พ่อค้าทอนเกิน การร่วมในการบริจาคโลหิต เป็นต้น สถานการณ์เป็นเรื่องที่กระทำกับไม่กระทำอย่างละ 5 เรื่อง โดยสมมติว่าถ้าผู้ตอบเป็นบุคคลในเรื่องจะเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด มี 6 ตัวเลือก แสดงถึงเหตุผลตามชั้นต่าง ๆ 6 ชั้น ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ในการตรวจให้คะแนนจะให้ตามชั้นที่ได้เหตุผล คือ ตอบเหตุผลชั้นที่ 1 ให้ 1 คะแนน ไปจนถึงตอบเหตุผลในชั้นที่ 6 ให้ 6 คะแนน ตัวอย่างของแบบทดสอบ เช่น

๐) ชายคนหนึ่งกำลังขับรถด้วยความเร็วสูง เพื่อรีบนำคนเจ็บหนักไปส่งโรงพยาบาล แต่บังเอิญรถติดไฟแดง ถ้าข้าพเจ้าเป็นชายคนนั้น ข้าพเจ้าจะหยุดรถตามกฎหมายจราจร เพราะ

_____ เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องช่วยรักษากฎจราจร

_____ ข้าพเจ้ากลัวจะถูกตำรวจจราจรจับไปลงโทษตามกฎหมาย

_____ การฝ่าไฟแดงเป็นการกระทำของผู้โง่เขลาเบาปัญญา

_____ ข้าพเจ้าต้องการให้คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นนักขับรถที่ดี

_____ ชีวิตคน ๆ เดียวมีค่าน้อยกว่าชีวิตคนอื่น ๆ อีกหลายคนรวมกัน

_____ เป็นการป้องกันมิให้ข้าพเจ้าได้รับบาดเจ็บเนื่องจากอาจชนกับรถคนอื่น
แบบทดสอบฉบับนี้หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 50 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ
.077

ต่อมา ฉลุยกรี มีใจเย็น (ฉลุยกรี มีใจเย็น 2526 : 46 - 48, 71)
ได้สร้างแบบทดสอบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวที จำนวน 40 ข้อ
ลักษณะแบบทดสอบเป็นชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ตามระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของโคลเบอร์ก เช่นกัน จากชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 4 มีคำถามและตัวเลือกในรูปของสถานการณ์
สมมติ ดังตัวอย่าง

๐) ในวันที่ข้าพเจ้านัดไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ บังเอิญพ่อบุญไม่สบายมาก ไม่มีใคร
ช่วยทำงานและดูแลพ่อบุญ ข้าพเจ้าให้ข้าพเจ้าไปเที่ยว แต่ข้าพเจ้าไม่ไป เพราะ

- ก. ถ้าอยู่บ้านจะมีคนมาให้รับประทานมาก
- ข. แม่ขอร้องเชิงบังคับไม่ให้ไปเที่ยว ถ้าไปจะถูกลงโทษ
- ค. เพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ก็มักจะอยู่ดูแลพ่อบุญของเขาเมื่อพ่อบุญของเขาป่วย
- ง. ลูกที่ติดต้องคอยดูแลเอาใจใส่พ่อบุญแม่ขณะที่ท่านเจ็บป่วย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
2525 : 37 - 39) ได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางจริยธรรม เพื่อศึกษาจริยธรรม
ของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษา กรมการฝึกหัดครู จำนวน 86 ข้อ ลักษณะ
แบบทดสอบเป็นแบบสร้างสถานการณ์แล้วมีพฤติกรรมให้เลือก 3 พฤติกรรม คือ พฤติกรรม
ที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมชั้นกลาง และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังตัวอย่าง

๐) ขวนเคินไปพบเพื่อนซึ่งกำลังมีเรื่องเป็นปากเสียงกับเด็กกลุ่มหนึ่ง ขวนจะ
ทำอย่างไร ?

- ก. พังอยู่ห่าง ๆ เพื่อดูเหตุการณ์
- ข. พุดจาให้ทั้งสองฝ่ายใจเย็น ๆ ไว้ก่อน
- ค. เข้าร่วมกับกลุ่มเพื่อนเพื่อแสดงความสามัคคี

ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบไม่ได้รายงานไว้ ส่วนความเที่ยงตรงของแบบทดสอบฉบับนี้ใช้วิธีให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

อนุวัณม์ ตั้งสมบุรณ์ (อนุวัณม์ ตั้งสมบุรณ์ 2526 : 34 - 35, 118 - 119) ได้สร้างแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ขึ้นในปีพุทธศักราช 2525 ถึง 2526 มีจำนวน 3 ฉบับ คือ

1. แบบทดสอบวัดการให้เหตุผลหรือการเลือกตัดสินใจปฏิบัติในขณะมีสถานการณ์ บังคับ จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบทดสอบเป็นรูปแบบของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม 4 ชั้น ของคณะกรรมการการพัฒนากฎจริยธรรมไทย ปีพุทธศักราช 2524 ดังตัวอย่าง เช่น เรื่องที่ 0 ขณะพักกลางวัน นิภา เข้าห้องน้ำที่โรงเรียน พบนาฬิกาเรือนหนึ่ง นิกาจึงนำไปส่งครู การที่นิภาทำเช่นนี้ นักเรียนมีความคิดอย่างไร ?

- ก. นิภาคิดว่าการให้ของของคนอื่นเป็นสิ่งไม่ควรทำ
- ข. นิภาไม่ต้องการได้นาฬิกา เพราะนิภามีใช้อยู่แล้ว
- ค. นิภาไม่ต้องการได้นาฬิกา เพราะรู้ว่าเป็นของเพื่อนที่ตนรู้จัก
- ง. นิภาคิดว่าถ้าทุกคนอยากได้ของของคนอื่นสังคมในโรงเรียนจะวุ่นวาย

(คำตอบทั้ง 4 ข้อ มีคะแนนเรียงตามลำดับเป็น 4, 1, 2, 3)

การตรวจให้คะแนนยึดหลักการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของคณะกรรมการการพัฒนากฎจริยธรรมไทย พุทธศักราช 2524 คือ เหตุผลในชั้นที่ 1 ให้ 1 คะแนน จนถึงชั้นที่ 4 ให้ 4 คะแนน

2. แบบทดสอบวัดความรู้สึกต่อคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบทดสอบที่ให้นักเรียนประเมินความรู้สึกของตนเองที่มีต่อความซื่อสัตย์ ซึ่งมีรูปแบบและการตรวจให้คะแนนเหมือนกับแบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของ ชไมพร มุขโค (ชไมพร มุขโค 2525 : 26 - 29) ซึ่ง ชไมพร มุขโค สร้างขึ้นเพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 ข้อ เป็นลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า ให้ผู้ตอบประเมิน 4 ระดับ ดังตัวอย่าง

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
๐) ค้อยซื้อของแล้วแม่ค้าทอนเงินเกิน 50 บาท คอยนำเงินคืนเจ้าของร้าน ๐๐) เกิดเป็นคนต้องมีวาจาสัตย์สุจริตคำไหน ต้องทำนั้น				

การตรวจให้คะแนน ข้อความในเชิงบวก ให้คะแนน 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อความในเชิงลบ ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 ตามลำดับ จากการตอบ เห็นด้วย อย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยวิธี α - Coefficient จากกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 100 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 และค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ โดยใช้สูตร Spearman's Rank Difference Correlation ได้ค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.81

3. แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจรรยาบรรณในขณะมีสถานการณ์บังคับในแบบของรูปภาพ โดยจะเขียนรูปภาพเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์แทนที่จะบรรยายเป็นข้อความเหมือนฉบับที่ 1 ภายใต้รูปภาพในแต่ละข้อ จะมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก เช่นเดียวกับในฉบับที่ 1 แบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวนข้อสอบ 20 ข้อ ส่วนหลักเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนเหมือนกันกับฉบับที่ 1

แบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับ นำไปหาคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่าง 378 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธี α - Coefficient เป็น 0.559, 0.589 และ 0.774 ตามลำดับ และโดยวิธี Split-half ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.951, 0.974 และ 0.971 ตามลำดับ และหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพปัจจุบันโดยการจัดอันดับของคะแนนไปหาความสัมพันธ์กับอันดับที่ได้จากการให้คะแนนของครู โดยใช้สูตร Spearman Rank Order - Coefficient ได้ค่าความเที่ยงตรงเป็น 0.32, 0.28 และ 0.53 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมนึก กุ่มเมือง (สมนึก กุ่มเมือง 2527 : 32 - 33, 126, 131) ได้ทำการสร้างแบบทดสอบค่านิยมพื้นฐานด้านการการประหยัคและออมชั้ในปี พุทธศักราช 2526 ถึง 2527 แบบทดสอบสร้างชั้ในรูปสถานการณ์สมมติ จั้นวน 56 สถานการณ์ แบ่งออกเป็้น 2 ฉบับ กั้ือ ฉบับที่ 1 เป็้นสถานการณ์ชั้ข้อความ จั้นวน 28 สถานการณ์ และฉบับที่ 2 เป็้นสถานการณ์รูปภาพ จั้นวน 28 สถานการณ์ จากสถานการณ์ที่กำหนคให้ จะให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่กำหนคมาไว้ในแต่ละสถานการณ์ ลักษณะของตัวเลือกมีรูปแบบเหมือนกันทั้งสถานการณ์ชั้ข้อความและรูปภาพ กั้ือในแต่ละสถานการณ์มีตัวเลือก 4 ชั้้อย่อย ซึ่งผู้ตอบจะต้องทำทุกชั้้อย่อย ในแต่ละชั้้อย่อยมีตัวเลือก 2 ตัวเลือก กั้ือ ก. และ ข. ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว ตัวอย่างแบบทดสอบจากฉบับที่ 1 เช่น สถานการณ์ที่ 0

จุ่มเป็้นนักเรียนชั้น ม.1 ได้รับทุนเรียนดีจากกรุ้ประจำชั้นเป็้นจั้นวนเงิน 500 บาท นักเรียนคิดว่าจุ่มควรจะทำอย่างไรกับเงินจั้นวนนี้

1. ก. ผากพ่อหรือแม่ไว้ เมื่อกั้องการใช้จั้งไปขอ
 - ข. เก็บไว้กับตัวเอง จะได้ใช้้อย่างสะดวก
2. ก. ไปผากธนาคารออมสิน
 - ข. ไม่ผากธนาคารออมสิน
3. ก. นำเงินไปชั้ของเล่นที่ชั้ชอบ
 - ข. นำเงินไปชั้อุปกรณ์การเรียนที่ยังไม่มี
4. ก. แบ่งเงินส่วนหนึ่งเลี้ยงฉลองกับเพื่อน ๆ
 - ข. แบ่งเงินส่วนหนึ่งช่วยเหลือเพื่อนที่ชั้คสน

การตรวจให้คะแนน ให้คะแนนในแต่ละชั้้อย่อยเป็้น 0 และ 1 กั้ือคะแนน 0 สำหรับชั้ที่แสดงถึงลักษณะของการไม่ประหยัคและออม คะแนน 1 สำหรับชั้ที่แสดงถึงการมีลักษณะประหยัคและออม จะให้คะแนนเฉพาะชั้ที่กำเรื่อ้หมายเท่านั้น ไม่มีคะแนนติดลบ ไม่มีการใช้สูตรแก้การเดา คะแนนในแต่ละสถานการณ์ได้จากการเอาคะแนนชั้้อย่อยทั้ง 4 ชั้้อมารวมกัน และมีคะแนนสูงสุ้ค 4 คะแนน ต่ำสุ้ค 0 คะแนน แบบทดสอบที่สร้างชั้ขึ้น นำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จั้นวน 356 คน และคำนวณหาค่าความเชื่่อมันโดยวิธี Alpha

Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8968 และ 0.8959 สำหรับฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ตามลำดับ และหาโดยวิธี split - half ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8244 และ 0.8097 ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้แน่ชัดว่ามีลักษณะการประหยัดและออมกับ ไม่มีลักษณะการประหยัดและออม ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือ .05 ทั้งสองฉบับ

สนวน ลีโทชวลิต (สนวน ลีโทชวลิต 2528 : 60 - 62, 115) ได้ใช้ ลักษณะรูปแบบของแบบทดสอบของ สมนึก กุ่มเมือง มาสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้าน ความเมตตาการุณยาระดับนักศึกษามหาวิทยาลัย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบที่ถามเกี่ยวกับ ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือการกระทำบางอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาชีพ และเรื่องทั่ว ๆ ไป มี 2 ตอน โดยเพิ่มตอนที่ 1 เข้าไป เป็นแบบทดสอบชนิดข้อความให้ นักศึกษาตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" มีจำนวน 50 ข้อ และตอนที่ 2 มีจำนวน 30 สถานการณ์ มีรูปแบบเหมือนของ สมนึก กุ่มเมือง ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 คน หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของ Kuder Richardson (KR - 20) ได้ค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์เท่ากับ 0.74 และ 0.81 ตามลำดับ ส่วน ความเที่ยงตรงเชิงสภาพของแบบทดสอบทั้งสองชนิดและเมื่อรวมทั้งสองฉบับเท่ากับ 0.478, 0.502 และ 0.708 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าความเที่ยงตรง เชิงโครงสร้างของแบบทดสอบ หาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชัดอยู่แล้วว่ามีความเมตตาการุณย สูงกับมีความเมตตาการุณยต่ำ ผลปรากฏว่าแบบทดสอบชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์มีค่า เท่ากับ 5.80 และ 7.34 ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไสว ช่อมงคลอุดม (ไสว ช่อมงคลอุดม 2528 : 64 - 65, 103) ได้ สร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะ เป็นสถานการณ์สมมติแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมย่อยทั้งสี่ด้าน ด้านละ 10 สถานการณ์ ทั้งฉบับมี 40 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์จะมีคำถามให้ตอบ 3 คำถาม เฉพาะคำถาม ที่ 2 และคำถามที่ 3 มีความสัมพันธ์กัน และจะต้องเลือกตอบให้สัมพันธ์กัน ดังตัวอย่าง

สถานการณ์ที่ ๐ พี่จำหนูหิว

ขณะที่แดงเดินทางมาโรงเรียนได้พบเด็กหญิงคนหนึ่ง หน้าตามอมแมม ซุปผวม เสื้อผ้าขาดรุ่งริ่ง เข้ามายกมือไหว้และขอเงินจากแดงเพื่อซื้ออาหารกิน แแดงมีเงินเฉพาะเป็นค่าอาหารกลางวันเท่านั้น ถ้าให้เงินแก่เด็กหญิงคนนั้นไป แแดงจะต้องออกอาหารมื้อกลางวัน และกว่าจะกลับถึงบ้านในตอนเย็นก็ต้องหิวหลายชั่วโมงแน่ ๆ แต่ด้วยความสงสารแดงจึงเอาเงินของตัวเองให้แก่เด็กหญิงคนนั้นไป

1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของแดงหรือไม่ ?

- ก. เห็นด้วย
- ข. ไม่เห็นด้วย
- ค. ยังตัดสินใจไม่ได้

2. ถ้าหากโรงเรียนมีเงินและหาเงินช่วยเหลือได้ ?

- ก. ทำ (ทำต่อข้อ 3 (1))
- ข. ไม่ทำ (ทำต่อข้อ 3(2))
- ค. ไม่แน่ใจ (ผ่านไปทำสถานการณ์ที่ 1)

3(1) ถ้าทำเพราะเหตุใด ?

- ก. ต้องการให้เด็กหญิงนั้นเห็นว่าเราเป็นคนดี
- ข. เพื่อความสุขใจจากการให้ทาน
- ค. เป็นหน้าที่ที่ตนอยู่ในฐานะดีควรช่วยคนที่กำลังทุกข์ได้ยาก

3(2) ถ้าไม่ทำเพราะเหตุใด ?

- ก. ถ้าให้แล้วตัวเองจะต้องทนทุกข์เพราะหิวอาหาร
- ข. เกียจนี้กร ๑ ไม่นิยมการให้ทานกันแล้ว
- ค. ถ้าให้ทานมาก ๆ อีกหน่วยขอทานจะเต็มบ้านเต็มเมือง

การทบทวนให้คะแนน การให้คะแนนให้คะแนนรวมเป็นสถานการณ์ ซึ่งคำตอบของข้อคำถามในแต่ละสถานการณ์เป็นดังนี้

คำถามข้อที่ 1 คำตอบว่า เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และยังคงตัดสินใจไม่ได้ ให้คะแนน เป็น 1, -1 และ 0 ตามลำดับ สำหรับสถานการณ์ในทางดี ส่วนสถานการณ์ในทางลบ ให้คะแนน -1, 1 และ 0 ตามลำดับ

คำถามข้อที่ 2 คำตอบว่า กระทำ ไม่กระทำ และไม่แน่ใจ ถ้าเป็นสถานการณ์ในทางดี ให้คะแนน 1, -1 และ 0 ตามลำดับ ส่วนสถานการณ์ทางลบให้คะแนน -1, 1 และ 0 ตามลำดับ

คำถามข้อที่ 3 เหตุผลในระดับก่อนเกณฑ์ ตามเกณฑ์ และเหนือเกณฑ์ ให้คะแนน เป็น 0, 1 และ 2 ตามลำดับ สำหรับเหตุผลในทางดี ส่วนเหตุผลในทางลบให้คะแนน 0, -1 และ -2 ตามลำดับ

คุณภาพของแบบทดสอบ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยวิธีสอบซ้ำ (Test-Retest) และโดยวิธีคำนวณสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 115 คน หาค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับของนักเรียนชายนักเรียนหญิง และรวมทั้งสองเพศเป็น 0.949, 0.960 และ 0.953 ตามลำดับ ส่วนค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบแต่ละด้าน หาโดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชัดอยู่แล้วว่ามีคุณธรรมมากและมีคุณธรรมน้อยในแต่ละด้าน ซึ่งได้มาโดยวิธีสังคมมิติ (Sociometric) ผลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอิตถจริยา และด้านสมานัตตา ของนักเรียนชายมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 11.579, 11.637, 11.812 และ 8.698 ตามลำดับ ของนักเรียนหญิงมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 9.913, 6.902, 5.664 และ 5.035 ตามลำดับ รวมทั้งสองเพศมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 15.908, 14.373, 13.615 และ 10.071 ตามลำดับ และทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการที่ได้ศึกษาถึงพัฒนาการของการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมและผลงานวิจัยต่าง ๆ ปรากฏว่ายังไม่มีใครสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมมาก่อนเลย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมขึ้นมาโดยตรง และใช้รูปแบบเป็นสถานการณ์เพื่อประโยชน์ในการที่จะนำไปใช้ในวิจัยด้านอื่น ๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครปฐม จำนวน 5,589 คน จากโรงเรียน 27 โรง มีห้องเรียน 147 ห้อง ซึ่งกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ 6 อำเภอ คืออำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอคอนทูน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($\alpha = .05$) เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรเลือกจากประชากรแล้ว ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน (Yamane, 1976 อ้างจาก ล้วน สายยศ และอังคณา และอังคณา สายยศ 2528 : 260)

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีสุ่มแบบ Stratified Random Sampling โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (strata) มีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน โดยสุ่มด้วยสัดส่วน 1 : 7 ให้จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 21 ห้องเรียน และจำนวนนักเรียน 810 คน

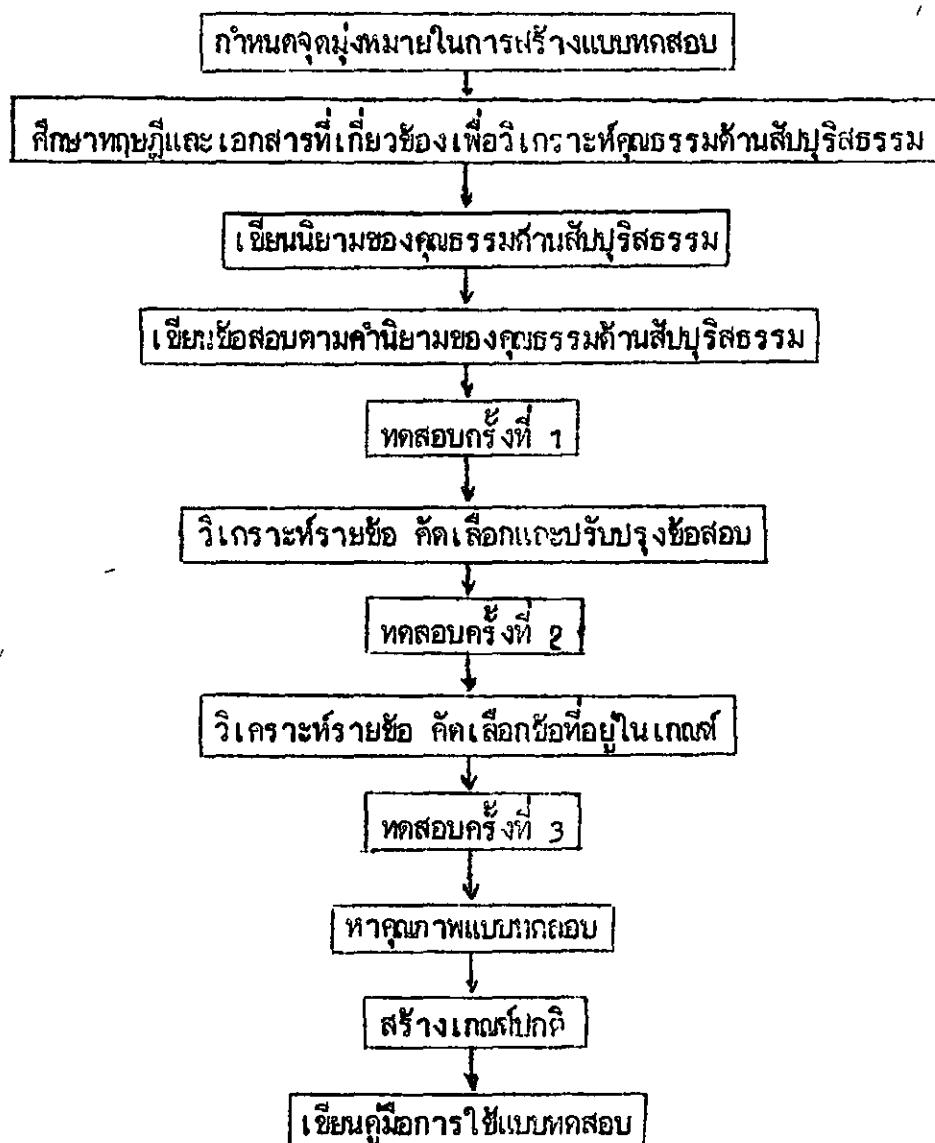
ขั้นที่ 3 ทำการสุ่มห้องเรียนจากขั้นที่ 2 เพื่อใช้ในการทดสอบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ซึ่งได้จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ดังแสดงในตาราง 1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 รายชื่อของโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง และครั้งที่ใช้ในการทดลอง

โรงเรียน	อำเภอ	ห้องเรียน (จำนวนนักเรียนในการสอบ)		
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
<u>ขนาดใหญ่</u>				
โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา	เมืองนครปฐม	1(42)	1(43)	2(74)
โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	เมืองนครปฐม	1(40)		2(72)
โรงเรียนภัทรานุวิทยา	นครชัยศรี		1(35)	2(70)
โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา	สามพราน		1(35)	1(35)
<u>ขนาดกลาง</u>				
โรงเรียนคงทองวิทยา	ดอนตูม	1(40)		1(35)
โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา	กำแพงแสน	1(35)	1(35)	1(35)
โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม	เมืองนครปฐม		1(35)	1(35)
<u>ขนาดเล็ก</u>				
โรงเรียนพอเงินวิทยา	เมืองนครปฐม	1(33)		1(30)
โรงเรียนปรกแก้ววิทยา	นครชัยศรี		1(26)	1(25)
	รวม	5(190)	6(209)	12(411)

วิธีดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัจจริศธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบตามลำดับขั้น ดังแสดงในภาพประกอบ 2 ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงลำดับขั้นของการสร้างแบบทดสอบ

การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแผนผังข้างต้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ

1.1 เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมเกี่ยวกับความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง

1.3 เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม

2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์คุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม

2.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 รวบรวมนิยามของสัปปุริสธรรม

2.3 หาพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม

3. เขียนนิยามของคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมเป็นนิยามในรูปเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสรุปจากนิยามที่ค้นคว้ามาจากเอกสารต่าง ๆ

4. เขียนข้อสอบตามคำนิยามของคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมในแต่ละด้าน

4.1 ลักษณะข้อสอบที่สร้าง เป็นแบบสถานการณ์สมมติทั่ว ๆ ไป ในแต่ละสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก

4.2 สร้างสถานการณ์สมมติให้ครอบคลุมคุณธรรมแต่ละด้านทั้ง 7 ด้านย่อย โดยจะมีจำนวนสถานการณ์ด้านละ 10 สถานการณ์ รวมเป็น 70 สถานการณ์

4.3 การให้คะแนนแต่ละข้อมีน้ำหนักเป็น 0, 1, 2 โดยยึดหลักดังนี้

ให้ 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีคุณธรรมที่ถูกต้อง

ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีคุณธรรมเล็กน้อยหรือปานกลาง

ให้ 0 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีคุณธรรมที่ไม่ถูกต้อง

4.4 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเบื้องต้น ด้านความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจริยธรรมและทางการวัดผลการศึกษา พิจารณาตรวจสอบแบบทดสอบในแต่ละด้านเป็นรายสถานการณ์ว่า วัดได้ตรงกับคุณธรรมในแต่ละด้านหรือไม่

5. ทดสอบครั้งที่ 1 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 190 คน

6. วิเคราะห์ข้อสอบจากการทดสอบครั้งที่ 1 เพื่อ

6.1 หาจุดบกพร่องหรือจุดอ่อนของแบบทดสอบ เช่น การใช้ภาษาในคำชี้แจงในข้อคำถาม และในตัวเลือก การกำหนดย่อ และเวลาในการสอบ

6.2 หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้ t -test เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่ดี คือข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ตามเกณฑ์ของเอ็ดเวิร์ด (Edward, 1957 : 153)

7. ทดลองสอบครั้งที่ 2 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงจากการทดสอบครั้งที่ 1 ไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 208 คน

8. วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อจากการทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ t -test คัดเลือกข้อที่ดี คือข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป

9. ทดสอบครั้งที่ 3 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกจากการทดสอบครั้งที่ 2 ไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 429 คน

10. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ หาค่าความเชื่อมั่น และค่าความเที่ยงตรง

11. สร้างเกณฑ์ปกติ นำคะแนนจากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในครั้งที่ 3 ไปคำนวณหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) แล้วเทียบหาค่าทีปกติ (Normalized T - Score)

12. เขียนคู่มือการใช้แบบทดสอบ แล้วจัดทำเป็นรูปเล่ม ซึ่งประกอบด้วย

12.1 โครงสร้างของแบบทดสอบ

12.2 วัตถุประสงค์ในการใช้แบบทดสอบ

12.3 วิธีดำเนินการสอบ

12.4 กำสัถิและคุณภาพของ'แบบทดสอบ

12.5 เกณฑ์ปกติ

12.6 การแปลความหมายของคะแนนจากผลการวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรม ในรูปของสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมย่อยทั้ง 7 ด้าน ด้านละ 10 สถานการณ์ รวมทั้งฉบับมี 70 สถานการณ์ ในแต่ละสถานการณ์จะมี 3 ตัวเลือก ดังตัวอย่าง

- คำชี้แจง 1. แบบทดสอบต่อไปนี้ เป็นสถานการณ์ง่าย ๆ ซึ่งเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เมื่อ นักเรียนอ่านแล้วให้พิจารณาเลือกตอบให้ตรงกับความรู้สึก และความคิดเห็น ของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิดอย่างแท้จริง และไม่กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. วิธีตอบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ให้ตัวอักษร ก ข หรือ ค ซึ่งตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือก ตอบในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักเหตุ

(๐) มานพเป็นเด็กเกียจคร้านและไม่ส่งการบ้านเป็นประจำ วันหนึ่งครูเรียกให้ มานพเอาการบ้านไปส่งให้ครูตรวจ แต่มานพไม่ไห้ทำมาส่ง ครูจึงทำโทษให้ยืนหน้าชั้นเรียน ถ้านักเรียนเป็นมานพ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. โกรธและไม่ทำการบ้านส่งครูต่อไป
- ข. อายเพื่อนและลอกการบ้านเพื่อนส่งครูตามหน้าที่
- ก. ถะอายใจและจะพยายามไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักผล

(๐) มาโนชทำหน้าที่เป็นผู้รักษาประตู ในการแข่งขันฟุตบอลนักเรียนจังหวัดหนึ่ง ขณะที่กำลังทำการแข่งขัน มาโนชได้ยินเสียงและหันไปเห็นเพื่อนของตน กำลังยกพวกตีกับนักเรียนโรงเรียนอื่นที่เป็นคู่ปรับเก่าอยู่ใกล้ ๆ จะฟุตบอลกำลังเล่นอยู่ในแดนของฝ่ายตรงข้าม และมีเพื่อนคนหนึ่งกำลังวิ่งมาเรียกคนให้ออกไปช่วยด้วย ถ้านักเรียนเป็นมาโนช นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ทำไม่สนใจและยังคงเล่นฟุตบอลต่อไป
- ข. ถ้าครูไม่มองอยู่จะวิ่งออกไปช่วยเพื่อนดี
- ค. วิ่งออกไปช่วยเพื่อนดีแล้วค่อยกลับมารักษาประตูต่อ

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักตน

(๐) พี่สาวชวนสมศรีไปเที่ยวในวันหยุด และไม่ทราบว่าสมศรีต้องเตรียมถุงหนังสือ เพราะเปิดมาจะลอบ ซึ่งวิชาที่สอบนี้สมศรียังไม่ค่อยเข้าใจและยังดูหนังสือไม่หมด แต่สมศรีก็มีความเกรงใจพี่สาวมาก ถ้านักเรียนเป็นสมศรี นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ไปเที่ยวเพราะเคียวกูหนังสือไม่ทัน
- ข. ไปเที่ยวก่อนแล้วกลับมาดูหนังสือที่หลัง
- ค. ไปเที่ยวพร้อมกับเอาหนังสือไปอ่านด้วย

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักประมาณ

(๐) เด็กหญิงแมวขอเงินแม่ไปซื้อของเล่นชิ้นหนึ่งตามเพื่อน แม่แม่ไม่ให้เพราะเห็นว่าเงินของที่ไม่มีประโยชน์ และเด็กหญิงแมวมีของเล่นอยู่มากแล้ว เด็กหญิงแมวอยากได้ของเล่นนั้นมากแต่ไม่มีเงินพอ ถ้านักเรียนเป็นเด็กหญิงแมว นักเรียนทำอย่างไร

- ก. ขอยืมเงินเพื่อนซื้อไปก่อน
- ข. อดใจ ๆ แล้ว เล่นของเก่าที่มีอยู่ก่อน
- ค. แอบนำเงินที่แม่หยอดออมสินไว้ให้ไปซื้อก่อน

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักกาล

(๐) มานะชอบเข้านอนตอนดึก หลังจากดูโทรทัศน์ตั้งแต่รายการแรก จนกระทั่งถึงรายการสุดท้ายจบ แล้วไม่ทำการบ้านหรือมาทำให้ตอนเช้าก่อนมาโรงเรียน เพื่อมีส่งครูเป็นประจำเกือบทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นมานะ นักเรียนชอบที่จะทำอะไร?

- ก. ทำการบ้านไปดูโทรทัศน์ไปจนกว่าจะเสร็จ
- ข. ทำการบ้านให้เสร็จตั้งแต่ตอนเย็นแล้วเข้านอนแต่หัวค่ำ
- ค. รีบหยิบการบ้านมาทำให้เสร็จหลังจากโทรทัศน์เลิก แล้วจึงนอน

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักชุมชน

(๐) ในช่วงโมงสังคมนา ครูให้นักเรียนในวงบรรยายพิเศษเรื่องปัญหาเศรษฐกิจของไทย ในห้องประชุมของโรงเรียน ถ้าเรื่องที่ฟังนั้นไม่อยู่ในความสนใจของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร?

- ก. นั่งคุยนั่งเล่นกับเพื่อนเสีย
- ข. เหยยยามตั้งใจฟังอย่างสงบ
- ค. เหยยงานอื่นขึ้นมาแอบทำหรือนั่งหลับเสีย

ตัวอย่างแบบทดสอบการรู้จักบุคคล

(๐) ราวีกับเพื่อนเล่นฟุตบอลอยู่กลางสนาม เห็นครูถือของอะไรของอะไรกำลังจะเดินผ่านมา ถ้านักเรียนเป็นราวี นักเรียนจะอย่างไร?

- ก. ทำเป็นไม่เห็น ยังคงเล่นต่อไป
- ข. หยุดเล่นสักครู แล้ววิ่งไปช่วยครูถือของ
- ค. ทำเป็นไม่เห็น แล้วแกล้งเตะฟุตบอลเฉียดครู

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน เพื่อกำหนดวันและเวลาในการนำแบบทดสอบไปทำการทดสอบ

2. เกริ่นแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่สอบในแต่ละครั้ง วางแผนในการดำเนินการสอบ และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอบเอง
3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำแบบทดสอบ
4. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวิธีทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม และวิธีตอบก่อนที่จะลงมือทำ
5. นำผลการสอบมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์รายข้อ และปรับปรุงข้อสอบจากการสอบครั้งที่ 1 วิเคราะห์รายข้อและคัดเลือกรายข้อที่ดีจากการสอบครั้งที่ 2
6. นำแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม ซึ่งผ่านการวิเคราะห์รายข้อ การปรับปรุงและการคัดเลือกมาแล้ว ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ และหาเกณฑ์ปกติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หากำสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถดถอยเกณฑ์มาตรฐานในการวัด
2. วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ t - test แบบเทคนิก 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ลิวัน สายยศ และอังคณา ส่ายยศ 2524 : 187)

$$t = \frac{\bar{x}_H - \bar{x}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2 + s_L^2}{n}}}$$

- เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ
 $\bar{x}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
 $\bar{x}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ

- s_H^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
 s_L^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
 n แทน จำนวนผู้ตอบแบบทดสอบในแต่ละกลุ่ม

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (c - coefficient) (Guilford. 1954 : 385)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum v_i}{v_t} \right\}$$

- เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n แทน จำนวนข้อสอบ
 v_i แทน ความแปรปรวนของคะแนนข้อหนึ่ง ๆ
 v_t แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

4. หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบ

4.1 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) หาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (แก้ว สายยศและอังคณา สายยศ 2524 : 84)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

- เมื่อ X แทน ผลรวมของคะแนน X
 Y แทน ผลรวมของคะแนน Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณ X กับ Y ทุกคู่
 N แทน จำนวนคน (case)

4.2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วย
เทคนิคกลุ่มที่รู้จักแล้ว (Known - Group Technique) ในการเปรียบเทียบใช้
t - test (สุรินทร์ กลโกสม 2524 : 289)

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน Distribution ของ t
 s_1^2, s_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
 $\bar{x}_1, \bar{x}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
 n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

5. หาคะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) โดยหาคะแนนที่ปกติ แบบยืดหยุ่นที่ได้โด่ง
เป็นหลัก (Area Transformation) จากการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile
Rank) แล้วนำค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้ไปเปิดตารางสำหรับเปลี่ยนเป็นคะแนนที่ปกติ
(Normalized T - Score) (ล้วน สายยศ และอังภา สายยศ 2522 : 148 - 153)

6. หาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) โดยใช้สูตร (สมบูรณ์ ชิตพงษ์
และสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ 2524 : 92)

$$PR = \frac{100}{N} (cf + \frac{1}{2}f)$$

เมื่อ PR แทน ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์
 f แทน ความถี่ของแต่ละช่วงคะแนน
 cf แทน ความถี่สะสม
 N แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เข้าใจตรงกันในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
n	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน ความแปรปรวน
SE_{meas}	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - Distribution
r_{tt}	แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
CV	แทน สัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย (Coefficient of Variation)
T	แทน คะแนน T ปกติ (Normalized T - Score)
x_1	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักเหตุ
x_2	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักผล
x_3	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักตน
x_4	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักประมาณ
x_5	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักกาล
x_6	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักชุมชน
x_7	แทน คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านการรู้จักบุคคล
x_8	แทน คะแนนรวมจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น

1.1 รายละเอียดเบื้องต้นของแบบทดสอบ

1.2 ความเที่ยงตรงเชิงกิจิกิจ (Face Validity)

ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 1

2.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

2.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

2.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดลองครั้งที่ 2

ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 2

3.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

3.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

3.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3

ตอนที่ 4 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 3

4.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

4.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

4.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

โดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique)

4.4 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

4.5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบแต่ละด้าน

4.6 คะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบแต่ละด้านและ

รวมทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้น

1.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 7 ด้านย่อย

คือ

- 1.1.1 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักเหตุ
- 1.1.2 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักผล
- 1.1.3 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักตน
- 1.1.4 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักประมาณ
- 1.1.5 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักกาล
- 1.1.6 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักชุมชน
- 1.1.7 แบบทดสอบวัดด้านการรู้จักบุคคล

1.2 ความเที่ยงตรงเชิงกิติจ (Face Validity)

ในการประเมินคุณภาพของแบบทดสอบขั้นต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางภาษาศาสตร์จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาข้อสอบเป็นรายข้อ แบบทดสอบที่ตรวจสอบในเบื้องต้นมีจำนวนทั้งหมด 140 ข้อ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขข้อสอบทางด้านภาษา เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผลการพิจารณาแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญปรากฏว่า มีความเห็นสอดคล้องกันเป็นรายข้อตั้งแต่ 60 เปอร์เซนต์ขึ้นไป ให้ข้อสอบผ่านการพิจารณาขั้นต้นจำนวน 124 ข้อ

ตอนที่ 2 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 1

2.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

รายละเอียดของแบบทดสอบประกอบด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สอบจำนวนข้อของแบบทดสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดลองครั้งที่ 1

แบบทดสอบ	N	n	เวลา (นาที)	$\bar{X}$	S	CV	r_{tt}
การรู้จักเหตุ	190	18	15	29.047	3.847	13.244	0.538
การรู้จักผล	190	17	15	28.237	4.702	16.652	0.502
การรู้จักตน	190	17	15	27.558	5.568	20.205	0.632**
การรู้จักประมาณ	190	17	15	27.479	6.340	23.072	0.753**
การรู้จักกาล	190	20	15	27.111	6.906	25.473	0.665**
การรู้จักชุมชน	190	19	15	26.753	7.772	29.051	0.765**
การรู้จักบุคคล	190	16	15	21.932	6.382	29.099	0.662**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม ในแต่ละด้าน ใช้เวลาสอบด้านละ 15 นาที มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 21.932 ถึง 29.047 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 3.847 ถึง 7.772 ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจายมีค่าตั้งแต่ 13.244 ถึง 29.099 แบบทดสอบด้านการรู้จักบุคคลมีความแตกต่างกันของคะแนนมากกว่าด้านอื่น ๆ และแบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุมีความแตกต่างกันของคะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าตั้งแต่ 0.502 ถึง 0.765 แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุผลและด้านการรู้จักผล มีความเชื่อมั่นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนแบบทดสอบด้านอื่น ๆ มีความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน แบบทดสอบด้านการรู้จักชุมชนมีค่าความเชื่อมั่นสูงสุด และแบบทดสอบด้านการรู้จักผลมีค่าความเชื่อมั่นต่ำสุด

2.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองครั้งที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ซึ่งมีกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ กลุ่มละ 48 คน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ t - test ได้ผลการวิเคราะห์ทั้งตาราง 3, 4, 5, 6, 7, 8, และ 9

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
สัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักเหตุ จากการทดลองครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	2.000	0.000	1.708	0.339	3.475	คัดเลือกรู้
2	2.000	0.000	1.146	0.638	7.407	คัดเลือกรู้
3	1.875	0.112	1.354	0.446	4.832	คัดเลือกรู้
4	2.000	0.000	1.563	0.634	3.802	คัดเลือกรู้
5	1.729	0.202	1.271	0.287	4.538	คัดเลือกรู้
6	2.000	0.000	1.813	0.283	2.435	คัดเลือกรู้
7	1.979	0.021	1.292	0.679	5.690	คัดเลือกรู้
8	2.000	0.000	1.833	0.270	2.227	คัดออก
9	2.000	0.000	1.521	0.638	4.155	คัดเลือกรู้
10	2.000	0.000	1.833	0.270	2.227	คัดออก
11	2.000	0.000	1.521	0.510	4.647	คัดเลือกรู้
12	2.000	0.000	1.750	0.319	3.067	คัดเลือกรู้
13	2.000	0.000	1.563	0.507	4.252	คัดเลือกรู้
14	1.958	0.041	1.792	0.254	2.117	คัดออก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
15	1.792	0.168	1.292	0.381	4.675	คัดเลือกไว้
16	2.000	0.000	1.688	0.432	3.289	คัดเลือกไว้
17	2.000	0.000	1.604	0.500	3.880	คัดเลือกไว้
18	1.979	0.021	1.333	0.567	5.837	คัดเลือกไว้

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุมีทั้งหมด 18 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.117 ถึง 7.407 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งคือ 1.75

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
สัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักผล จากการทดลองสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	2.000	0.000	1.396	0.755	4.816	คัดเลือกไว้
2	1.854	0.212	1.292	0.679	4.125	คัดเลือกไว้
3	2.000	0.000	1.833	0.227	2.228	ตัดออก
4	2.000	0.000	1.563	0.549	4.086	คัดเลือกไว้
5	1.375	0.410	1.333	0.312	0.342	ตัดออก
6	2.000	0.000	1.333	0.738	5.379	คัดเลือกไว้
7	2.000	0.000	1.292	0.679	5.953	คัดเลือกไว้
8	2.000	0.000	1.250	0.830	5.704	คัดเลือกไว้

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
9	1.833	0.184	1.188	0.751	4.621	คัดเลือกไว้
10	1.833	0.142	1.146	0.766	4.995	คัดเลือกไว้
11	1.979	0.021	1.500	0.638	4.088	คัดเลือกไว้
12	1.896	0.138	1.063	0.741	6.156	คัดเลือกไว้
13	2.000	0.000	1.417	0.546	5.466	คัดเลือกไว้
14	1.979	0.021	1.542	0.551	4.003	คัดเลือกไว้
15	2.000	0.000	1.000	0.809	7.703	คัดเลือกไว้
16	1.896	0.095	1.229	0.606	5.519	คัดเลือกไว้
17	1.979	0.021	1.208	0.764	6.029	คัดเลือกไว้

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักผลมีทั้งหมด 17 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.342 ถึง 7.703 ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์คือ $t < 1.75$ มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 5 และจะต้องตัดออกในการทดลองครั้งต่อไป

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
 สัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักตนเอง จากการทดลองสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.875	0.154	1.229	0.861	4.442	คัดเลือกไว้
2	1.979	0.021	1.167	0.738	6.457	คัดเลือกไว้
3	1.979	0.021	1.292	0.723	5.518	คัดเลือกไว้
4	1.979	0.021	1.333	0.738	5.137	คัดเลือกไว้
5	2.000	0.000	1.208	0.722	6.458	คัดเลือกไว้
6	2.000	0.000	1.042	0.764	7.593	คัดเลือกไว้
7	2.000	0.000	1.354	0.574	5.907	คัดเลือกไว้
8	2.000	0.000	1.146	0.766	6.760	คัดเลือกไว้
9	2.000	0.000	1.458	0.594	4.872	คัดเลือกไว้
10	2.000	0.000	1.271	0.670	6.170	คัดเลือกไว้
11	1.979	0.021	1.167	0.567	7.336	คัดเลือกไว้
12	1.968	0.083	1.250	0.532	6.255	คัดเลือกไว้
13	1.500	0.298	0.896	0.691	4.208	คัดออก
14	1.583	0.374	1.021	0.574	3.999	คัดออก
15	1.958	0.083	1.104	0.776	6.384	คัดเลือกไว้
16	2.000	0.000	1.104	0.606	7.974	คัดเลือกไว้
17	1.938	0.060	1.188	0.539	6.714	คัดเลือกไว้

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักตนเองมีทั้งหมด
 17 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.999 ถึง 7.974 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า
 เกณฑ์ซึ่งคือ 1.75

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
 สัมบุริธรรม ด้านการรู้จักประมาณ จากการทดลองสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.979	0.021	1.500	0.468	4.746	ตัดออก
2	2.000	0.000	1.354	0.659	5.513	ตัดออก
3	1.792	0.168	0.875	0.665	6.961	คัดเลือกรั้ว
4	2.000	0.000	1.229	0.691	6.426	คัดเลือกรั้ว
5	2.000	0.000	1.208	0.807	6.108	คัดเลือกรั้ว
6	2.000	0.000	1.313	0.517	6.620	คัดเลือกรั้ว
7	2.000	0.000	1.292	0.722	5.772	คัดเลือกรั้ว
8	2.000	0.000	1.000	0.766	7.916	คัดเลือกรั้ว
9	2.000	0.000	1.000	0.681	8.396	คัดเลือกรั้ว
10	1.938	0.059	1.021	0.574	7.985	คัดเลือกรั้ว
11	2.000	0.000	1.021	0.787	7.646	คัดเลือกรั้ว
12	1.917	0.078	1.021	0.617	7.446	คัดเลือกรั้ว
13	2.000	0.000	1.208	0.679	6.659	คัดเลือกรั้ว
14	1.979	0.021	1.042	0.637	8.003	คัดเลือกรั้ว
15	2.000	0.000	1.125	0.707	7.210	คัดเลือกรั้ว
16	1.979	0.021	1.208	0.551	7.063	คัดเลือกรั้ว
17	1.958	0.041	1.104	0.776	6.546	คัดเลือกรั้ว

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักประมาณ
 มีทั้งหมด 17 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.746 ถึง 8.396 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
 ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งถึงไว้ 1.75

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
 สัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักกาล จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	x	s^2	x	s^2		
1	2.000	0.000	1.688	0.262	4.223	ตัดออก
2	1.292	0.398	0.839	0.567	3.341	ตัดออก
3	1.250	0.702	0.708	0.764	3.101	ตัดออก
4	1.979	0.021	0.750	0.702	10.014	คัดเลือกไว้
5	1.521	0.553	0.792	0.764	4.401	คัดเลือกไว้
6	1.896	0.095	0.750	0.702	8.894	คัดเลือกไว้
7	2.000	0.000	1.000	0.681	8.396	คัดเลือกไว้
8	1.750	0.404	0.688	0.730	6.909	คัดเลือกไว้
9	1.938	0.102	0.854	0.766	8.061	คัดเลือกไว้
10	1.208	0.934	0.813	0.581	2.223	ตัดออก
11	1.958	0.083	0.896	0.734	8.140	คัดเลือกไว้
12	2.000	0.000	0.938	0.783	8.315	คัดเลือกไว้
13	1.938	0.102	0.750	0.617	9.707	คัดเลือกไว้
14	1.938	0.660	0.875	0.750	8.183	คัดเลือกไว้
15	2.000	0.000	1.250	0.532	7.124	คัดเลือกไว้
16	1.500	0.340	1.000	0.723	3.360	ตัดออก
17	1.896	0.138	0.938	0.698	7.259	คัดเลือกไว้
18	1.625	0.410	0.979	0.531	4.614	คัดเลือกไว้
19	1.979	0.021	1.000	0.766	7.646	คัดเลือกไว้
20	1.958	0.083	0.875	0.537	9.529	คัดเลือกไว้

จากการวาง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักกาลมี
ทั้งหมด 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.223 ถึง 10.014 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 1.75

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
สัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักชุมชน จากการทดลองสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.958	0.083	1.354	0.829	4.382	ตัดออก
2	1.979	0.021	1.271	0.755	5.568	ตัดออก
3	2.000	0.000	0.938	0.613	9.398	คัดเลือกไว้
4	1.979	0.021	0.875	0.622	9.539	คัดเลือกไว้
5	1.938	0.102	0.875	0.750	7.979	คัดเลือกไว้
6	1.979	0.021	1.063	0.826	6.896	คัดเลือกไว้
7	2.000	0.000	0.792	0.722	9.850	คัดเลือกไว้
8	1.632	0.293	0.896	4.776	4.932	ตัดออก
9	1.938	0.060	0.958	0.764	7.480	คัดเลือกไว้
10	1.896	0.138	0.729	0.755	8.556	คัดเลือกไว้
11	1.938	0.060	0.771	0.691	9.330	คัดเลือกไว้
12	1.958	0.083	1.188	0.709	5.994	ตัดออก
13	1.917	0.121	0.854	0.510	9.271	คัดเลือกไว้
14	1.938	0.102	1.000	0.681	7.344	คัดเลือกไว้
15	1.979	0.021	0.958	0.764	7.984	คัดเลือกไว้
16	1.833	0.270	0.625	0.622	8.861	คัดเลือกไว้
17	1.958	0.083	0.688	0.560	10.973	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
18	2.000	0.000	0.792	0.764	9.575	คัดเลือกไว้
19	1.792	0.254	0.625	0.452	9.623	คัดเลือกไว้

จากตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักชุมชน มีทั้งหมด 19 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.382 ถึง 10.973 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม

สับุริธรรม การรู้จักบุคคล จากการทดสอบครั้งที่ 1

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	2.000	0.000	1.521	0.383	5.362	คัดเลือกไว้
2	1.771	0.351	1.104	0.861	4.198	คัดออก
3	1.938	0.102	1.271	0.542	5.758	คัดเลือกไว้
4	1.625	0.537	0.792	0.594	5.427	คัดเลือกไว้
5	1.979	0.021	0.833	0.695	9.388	คัดเลือกไว้
6	1.917	0.163	0.604	0.460	11.525	คัดเลือกไว้
7	1.938	0.102	0.855	0.595	8.996	คัดเลือกไว้
8	2.000	0.000	1.021	0.659	8.355	คัดเลือกไว้
9	1.833	0.312	0.708	0.594	8.189	คัดเลือกไว้
10	1.875	0.112	1.021	0.617	6.930	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
11	2.000	0.000	0.854	0.723	9.338	คัดเลือกไว้
12	1.979	0.021	0.667	0.567	11.854	คัดเลือกไว้
13	1.771	0.351	0.729	0.585	7.462	คัดเลือกไว้
14	1.542	0.594	0.646	0.659	5.546	คัดเลือกไว้
15	2.000	0.000	0.792	0.764	9.575	คัดเลือกไว้
16	1.979	0.021	0.938	0.741	8.262	คัดเลือกไว้

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักบุคคล มีทั้งหมด 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.198 ถึง 11.854 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

2.3 การปรับปรุงและคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 2

มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ไม่ถึงเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงได้ตัดออก และได้คัดเลือกข้อสอบและรวบรวมเป็นฉบับใหม่สำหรับนำไปทดสอบในครั้งที่ 2 โดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและอยู่ในเกณฑ์ไว้ด้านละ 15 ข้อ

ตอนที่ 3 การทดลองแบบทดสอบ ครั้งที่ 2

3.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

รายละเอียดของแบบทดสอบประกอบด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สอบจำนวนข้อของแบบทดสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐาน และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการทดลองสอบ
ครั้งที่ 2

แบบทดสอบ	N	n	เวลา (นาที)	$\bar{x}$	s	cv	r_{tt}
การรู้จักเหตุ	209	15	10	20.803	5.168	24.843	0.706**
การรู้จักผล	209	15	10	19.453	5.703	29.317	0.701**
การรู้จักตน	209	15	10	20.613	5.452	26.449	0.731**
การรู้จักประมาณ	209	15	10	20.526	6.546	31.891	0.789**
การรู้จักกาล	209	15	10	19.445	7.033	36.169	0.815**
การรู้จักชุมชน	209	15	10	19.254	6.259	32.508	0.760**
การรู้จักบุคคล	209	15	10	19.632	7.709	39.268	0.860**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน
สำนึกธรรม จำนวนข้อสอบในแต่ละด้าน 15 ข้อ ใช้เวลาสอบด้านละ 10 นาที มีค่าเฉลี่ย
ตั้งแต่ 19.254 ถึง 20.803 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 5.168 ถึง 7.709
ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจายมีค่าตั้งแต่ 24.843 ถึง 39.268 แบบทดสอบด้านการรู้จัก
บุคคลมีความแตกต่างกันของคะแนนมากกว่าด้านอื่น ๆ และแบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุ

มีความแตกต่างกันของคะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าตั้งแต่ 0.701 ถึง 0.860 มีความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้านแบบทดสอบด้านการรู้จักบุคคลมีความเชื่อมั่นสูงสุด และแบบทดสอบด้านการรู้จักผลมีความเชื่อมั่นต่ำสุด

3.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองครั้งที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ซึ่งมีกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ กลุ่มละ 53 คน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย โดยใช้ t - test ได้ผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 11, 12, 13, 14, 15, 16 และ 17

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม ด้านสัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักเหตุ จากการทดลองรอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s		
1	1.962	0.075	1.132	0.886	6.164	ตัดออก
2	1.774	0.255	0.906	0.549	7.047	คัดเลือกไว้
3	1.830	0.144	1.132	0.732	5.429	ตัดออก
4	1.925	0.071	0.943	0.670	8.305	คัดเลือกไว้
5	1.623	0.239	0.830	0.644	6.144	ตัดออก
6	2.000	0.000	1.000	0.692	8.751	คัดเลือกไว้
7	1.981	0.019	0.906	0.741	8.977	คัดเลือกไว้
8	1.981	0.019	1.057	0.785	7.502	คัดเลือกไว้
9	1.981	0.019	1.000	0.654	8.706	คัดเลือกไว้
10	1.981	0.019	1.264	0.621	6.525	ตัดออก

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
11	2.000	0.000	1.075	0.687	8.125	คัดเลือกไว้
12	1.774	0.179	0.981	0.711	6.120	ตัดออก
13	2.000	0.000	0.792	0.668	10.760	คัดเลือกไว้
14	2.000	0.000	1.000	0.731	8.515	คัดเลือกไว้
15	1.887	0.102	1.094	0.664	6.596	คัดเลือกไว้

จากการวาง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุ
จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 5.429 ถึง 10.760 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัปปุริสธรรม กับการรู้จักผล จากการทดลองสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.962	0.075	1.245	0.727	5.829	ตัดออก
2	1.528	0.600	0.906	0.549	4.224	ตัดออก
3	2.000	0.000	1.208	0.706	6.862	คัดเลือกไว้
4	1.962	0.037	0.830	0.759	9.237	คัดเลือกไว้
5	1.981	0.019	1.208	0.783	6.284	ตัดออก
6	1.981	0.019	0.811	0.656	10.367	คัดเลือกไว้
7	1.679	0.261	0.811	0.656	6.599	ตัดออก

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s		
8	1.698	0.215	0.660	0.613	8.305	คัดเลือกไว้
9	2.000	0.000	1.019	0.557	9.569	คัดเลือกไว้
10	1.906	0.126	0.943	0.708	7.677	คัดเลือกไว้
11	1.962	0.037	0.849	0.708	9.388	คัดเลือกไว้
12	2.000	0.000	0.943	0.670	9.401	คัดเลือกไว้
13	1.868	0.232	1.019	0.596	6.793	คัดออก
14	1.906	0.087	0.943	0.670	8.058	คัดเลือกไว้
15	1.943	0.054	1.057	0.747	7.207	คัดเลือกไว้

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักผล
จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.224 ถึง 10.367 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักตน จากการทดลองสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.774	0.255	0.667	0.774	7.945	คัดออก
2	1.887	0.102	0.943	0.747	7.459	คัดออก
3	1.943	0.054	0.868	0.617	9.554	คัดเลือกไว้
4	2.000	0.000	0.698	0.522	13.119	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
5	2.000	0.000	0.906	0.510	11.152	คัดเลือกไว้
6	2.000	0.000	1.019	0.673	8.706	คัดเลือกไว้
7	2.000	0.000	1.075	0.687	8.125	คัดออก
8	2.000	0.000	0.755	0.650	11.242	คัดเลือกไว้
9	1.981	0.019	0.868	0.540	10.837	คัดเลือกไว้
10	2.000	0.000	0.623	0.663	12.312	คัดเลือกไว้
11	2.000	0.000	0.679	0.568	12.760	คัดเลือกไว้
12	1.962	0.037	0.811	0.618	10.354	คัดเลือกไว้
13	1.792	0.321	0.962	0.575	6.384	คัดออก
14	1.943	0.093	0.604	0.628	11.480	คัดเลือกไว้
15	1.830	0.182	0.906	0.818	6.727	คัดออก

จากการวาง 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักคน จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.384 ถึง 13.119 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสุจริตธรรม ด้านการรู้จักประมาณ จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.849	0.208	0.717	0.707	8.615	คัดเลือกไว้
2	1.981	0.019	1.208	0.552	7.447	คัดออก
3	1.981	0.019	1.038	0.768	7.739	คัดออก
4	1.962	0.037	0.906	0.664	9.182	คัดเลือกไว้
5	1.943	0.093	0.887	0.833	7.989	คัดออก
6	1.943	0.093	0.660	0.613	11.116	คัดเลือกไว้
7	1.943	0.054	0.792	0.821	8.958	คัดเลือกไว้
8	1.792	0.321	0.547	0.637	9.260	คัดเลือกไว้
9	1.981	0.019	0.906	0.702	9.217	คัดเลือกไว้
10	1.755	0.266	0.717	0.515	8.551	คัดเลือกไว้
11	2.000	0.000	0.660	0.421	15.035	คัดเลือกไว้
12	1.792	0.206	0.849	0.631	7.504	คัดออก
13	1.925	0.110	1.302	0.407	6.308	คัดออก
14	1.962	0.075	0.472	0.523	14.027	คัดเลือกไว้
15	1.811	0.310	0.660	0.690	8.379	คัดเลือกไว้

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักประมาณ
จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.308 ถึง 15.035 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งคือ 1.75

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักกาล จากการทดสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.962	0.075	0.774	0.717	9.718	คัดเลือกไว้
2	1.340	0.690	0.660	0.575	4.402	คัดออก
3	1.943	0.054	0.830	0.759	8.986	คัดเลือกไว้
4	1.981	0.019	0.792	0.745	9.903	คัดเลือกไว้
5	1.698	0.484	0.792	0.437	6.873	คัดออก
6	1.962	0.075	0.906	0.702	8.722	คัดเลือกไว้
7	1.830	0.292	0.792	0.745	7.399	คัดออก
8	2.000	0.000	0.925	0.840	8.539	คัดเลือกไว้
9	1.811	0.310	0.717	0.515	8.769	คัดเลือกไว้
10	1.962	0.075	0.755	0.727	9.812	คัดเลือกไว้
11	1.981	0.019	0.717	0.515	12.593	คัดเลือกไว้
12	1.943	0.054	0.868	0.848	8.240	คัดเลือกไว้
13	1.717	0.322	0.717	0.515	7.957	คัดเลือกไว้
14	1.868	0.194	0.981	0.711	6.788	คัดออก
15	1.755	0.381	0.887	0.641	6.251	คัดออก

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักกาล จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.402 ถึง 12.593 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

ตาราง 16 กำเนิด ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักชุมชน จากการทดลองสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.811	0.233	0.736	0.506	9.104	คัดเลือกไว้
2	1.943	0.093	0.887	0.487	10.095	คัดเลือกไว้
3	2.000	0.000	0.747	0.522	12.626	คัดเลือกไว้
4	1.925	0.110	1.151	0.669	6.384	คัดออก
5	1.811	0.271	0.736	0.660	8.111	คัดเลือกไว้
6	1.792	0.168	1.057	0.708	5.717	คัดออก
7	1.811	0.194	0.698	0.676	8.687	คัดเลือกไว้
8	1.868	0.155	0.660	0.498	10.882	คัดเลือกไว้
9	1.736	0.390	0.906	0.472	6.508	คัดออก
10	1.887	0.218	0.925	0.648	7.526	คัดออก
11	1.925	0.071	0.698	0.638	10.609	คัดเลือกไว้
12	1.755	0.419	0.925	0.571	6.073	คัดออก
13	1.925	0.148	0.623	0.470	12.057	คัดเลือกไว้
14	1.962	0.075	0.642	0.773	10.436	คัดเลือกไว้
15	1.642	0.027	0.566	0.520	10.591	คัดเลือกไว้

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักชุมชน
จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 5.717 ถึง 12.626 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านการรู้จักบุคคล จากการทดลองสอบครั้งที่ 2

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.962	0.075	1.340	0.344	6.996	คัดออก
2	1.962	0.037	1.000	0.692	8.203	คัดเลือกไว้
3	1.811	0.271	0.811	0.579	7.396	คัดเลือกไว้
4	1.962	0.037	0.717	0.630	11.098	คัดเลือกไว้
5	1.943	0.054	0.572	0.331	16.086	คัดเลือกไว้
6	1.868	0.194	0.717	0.591	9.458	คัดเลือกไว้
7	1.981	0.019	0.868	0.732	9.350	คัดเลือกไว้
8	1.811	0.348	0.774	0.679	7.450	คัดเลือกไว้
9	1.887	0.141	0.792	0.552	9.576	คัดเลือกไว้
10	1.830	0.259	0.906	0.664	7.002	คัดออก
11	1.925	0.110	0.830	0.682	8.958	คัดเลือกไว้
12	1.472	0.754	0.906	0.741	3.370	คัดออก
13	1.283	0.745	0.755	0.573	3.348	คัดออก
14	1.925	0.148	0.755	0.804	8.730	คัดเลือกไว้
15	1.887	0.218	0.943	0.670	7.293	คัดออก

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักบุคคล
จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.348 ถึง 16.086 ไม่มีข้อใดที่มีค่าอำนาจจำแนก
ต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งตั้งไว้ 1.75

3.3 การคัดเลือกข้อสอบเพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองสอบครั้งที่ 2 พบว่าไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ไม่ถึงเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกข้อสอบและรวบรวมเป็นฉบับใหม่เพื่อนำไปทดสอบครั้งที่ 3 เพื่อหาคุณภาพครั้งสุดท้าย โดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงและอยู่ในเกณฑ์ไว้ตั้งแต่ 10 ข้อ

ตอนที่ 4 การทดลองแบบทดสอบครั้งที่ 3

4.1 รายละเอียดของแบบทดสอบ

รายละเอียดของแบบทดสอบประกอบด้วย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สอบ จำนวนข้อของแบบทดสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย ค่าความเชื่อมั่น และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด ดังแสดงในตาราง 18

ตาราง 18 ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับจากการทดลองสอบครั้งที่ 3

แบบทดสอบ	N	n	เวลา (นาที)	$\bar{x}$	S	cv	r_{tt}	SE _{meas}
X ₁	411	10		12.849	3.296	25.652	0.752 ^{**}	± 1.641
X ₂	411	10		12.596	3.409	27.064	0.744 ^{**}	± 1.725
X ₃	411	10		12.022	3.591	29.870	0.737 ^{**}	± 1.842
X ₄	411	10		12.068	3.968	32.880	0.765 ^{**}	± 1.924
X ₅	411	10		11.688	4.127	35.310	0.783 ^{**}	± 1.922
X ₆	411	10		11.895	4.168	35.040	0.782 ^{**}	± 1.946
X ₇	411	10		11.482	4.593	40.002	0.836 ^{**}	± 1.860
X ₈	411	70	50	92.248	18.051	19.568	0.915 ^{**}	± 5.263

^{**}มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวาง 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน
 สัมปรีชธรรม จำนวน 70 ข้อ ใช้เวลาสอบ 50 นาที มีค่าเฉลี่ย 92.248 ซึ่งมีค่าสูงกว่า
 ครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม 22.248 คะแนน แสดงว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างนี้มีคุณธรรม
 ด้านสัมปรีชธรรมมากกว่าระดับปานกลาง มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.051
 ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจาย 19.568 และค่าความเชื่อมั่น 0.915 ซึ่งมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .01 ส่วนคะแนนจากการวิเคราะห์ข้อสอบแต่ละด้านปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ย
 ตั้งแต่ 11.482 ถึง 12.849 แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และแบบทดสอบ
 ด้านการรู้จักบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 3.296 ถึง 4.593
 ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกระจายมีค่าตั้งแต่ 25.652 ถึง 40.002 ค่าความเชื่อมั่นของแบบ
 ทสอบมีค่าตั้งแต่ 0.737 ถึง 0.836 แต่ละค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แบบทดสอบ
 ด้านการรู้จักบุคคลมีความเชื่อมั่นสูงสุด และแบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุมีความเชื่อมั่น
 ต่ำสุด ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบทดสอบมีค่าตั้งแต่ - 1.641 ถึง
 ± 1.946 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ
 ± 5.263

4.2 การวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ

ผู้วิจัยนำผลการทดสอบครั้งที่ 3 ของแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก
 เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ซึ่งมีกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ กลุ่มละ 103 คน และ
 ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้ $t - test$ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
 ด้านสัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักเหตุ จากการทดลองสอนครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.913	0.081	1.214	0.562	8.847	
2	1.922	0.072	0.990	0.598	11.556	
3	1.990	0.009	1.194	0.648	9.967	
4	1.990	0.009	1.107	0.783	10.069	
5	1.961	0.038	1.184	0.642	9.563	
6	1.961	0.038	1.291	0.620	8.383	
7	1.981	0.019	1.320	0.632	8.314	
8	2.000	0.000	1.339	0.619	8.527	
9	1.825	0.146	1.184	0.426	8.602	
10	1.981	0.019	1.379	0.551	8.092	

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุ
 จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 8.092 ถึง 11.556 ค่าอำนาจจำแนกมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 10 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำสุด และ ข้อ 2 มีค่าอำนาจจำแนก
 สูงสุด

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านการรู้จักผล จากการทดลองสอบครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	2.000	0.000	1.339	0.756	7.715	
2	1.942	0.055	1.379	0.492	8.146	
3	1.990	0.009	1.117	0.888	9.402	
4	1.981	0.019	1.417	0.657	7.062	
5	1.931	0.081	1.107	0.567	10.863	
6	1.961	0.038	1.291	0.738	7.915	
7	1.971	0.029	1.078	0.778	10.275	
8	1.981	0.019	1.369	0.627	7.844	
9	1.951	0.047	0.922	0.759	11.987	
10	1.981	0.019	1.466	0.624	6.617	

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักผล
จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.617 ถึง 11.987 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 10 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำสุด และ ข้อ 5
มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านลบบุริสธรรม กำนการรู้จักตน จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.932	0.064	1.369	0.647	6.619	
2	1.913	0.081	1.107	0.488	10.622	
3	2.000	0.000	1.427	0.619	7.039	
4	1.961	0.038	1.049	0.753	10.581	
5	1.981	0.019	1.039	0.802	10.551	
6	2.000	0.000	1.223	0.705	9.041	
7	1.990	0.009	1.272	0.651	8.791	
8	1.942	0.555	1.223	0.665	8.599	
9	1.971	0.029	1.339	0.521	8.649	
10	1.961	0.038	0.621	0.689	16.169	

จากตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบกำนการรู้จักตน
จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.619 ถึง 16.169 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 1 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุด และ ข้อที่ 10
มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสุนทรียธรรม ด้านการรู้จักประมาณ จากการทดสอบครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.981	0.019	1.058	0.859	9.997	
2	1.981	0.019	1.107	0.841	9.565	
3	1.971	0.029	1.233	0.612	9.355	
4	1.951	0.047	1.068	0.672	10.569	
5	1.981	0.019	1.117	0.653	10.697	
6	1.874	0.111	1.146	0.596	8.787	
7	1.981	0.019	0.971	0.715	11.964	
8	1.981	0.019	0.689	0.667	15.831	
9	1.981	0.019	0.796	0.772	13.522	
10	1.971	0.029	0.971	0.774	11.326	

จากตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักประมาณ
จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 8.787 ถึง 15.831 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 6 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุด และ ข้อที่ 8
มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสุนทรียธรรม ด้านการรู้จักกาล จากการทดลองสอบครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.903	0.089	0.951	0.615	11.515	
2	1.922	0.072	1.029	0.774	9.853	
3	1.981	0.019	0.922	0.641	13.229	
4	1.981	0.019	0.641	0.625	16.947	
5	2.000	0.000	1.058	0.761	10.959	
6	1.893	0.096	1.068	0.593	10.087	
7	1.981	0.019	1.136	0.785	9.564	
8	1.942	0.055	0.796	0.713	13.272	
9	1.961	0.038	1.009	0.716	11.127	
10	1.961	0.038	0.990	0.716	11.349	

จากตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักกาล
จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 9.564 ถึง 16.947 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 7 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุด และ ข้อที่ 4
มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัปปุริสธรรม ด้านการรู้จักชุมชน จากการทดลองสอบครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.981	0.019	1.136	0.452	12.496	
2	1.932	0.064	0.990	0.735	10.695	
3	1.981	0.019	0.971	0.754	11.659	
4	1.913	0.081	0.816	0.681	12.754	
5	1.981	0.019	1.049	0.674	11.362	
6	1.893	0.096	0.971	0.754	10.149	
7	1.951	0.047	1.039	0.763	10.284	
8	1.990	0.009	0.913	0.728	12.732	
9	1.942	0.055	0.786	0.777	12.862	
10	1.982	0.019	0.981	0.823	11.060	

จากตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักชุมชน
จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 10.149 ถึง 12.862 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 6 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุด และ ข้อที่ 9
มีค่าอำนาจจำแนกสูงที่สุด

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัมปรีชธรรม ด้านการรู้จักบุคคล จากการทดลองสอบครั้งที่ 3

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	หมายเหตุ
	$\bar{x}$	s^2	$\bar{x}$	s^2		
1	1.961	0.038	1.262	0.431	10.359	
2	1.951	0.047	1.214	0.503	10.086	
3	2.000	0.000	0.864	0.589	15.022	
4	2.000	0.000	0.767	0.612	15.996	
5	1.874	0.111	0.777	0.685	12.479	
6	1.990	0.009	0.689	0.608	16.809	
7	1.874	0.111	0.845	0.544	12.904	
8	1.981	0.019	0.806	0.550	15.809	
9	1.971	0.029	0.650	0.681	15.911	
10	1.951	0.047	0.990	0.637	11.793	

จากตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักบุคคล
มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 10.086 ถึง 16.809 ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้มีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ข้อที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนกต่ำที่สุด และ ข้อที่ 6 มีค่าอำนาจจำแนก
สูงสุด

4.3 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้นำมาคะแนนผลการสอบในแต่ละด้านมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีการเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่มีคุณธรรมมากกับกลุ่มที่มีคุณธรรมน้อยในแต่ละด้าน ดังนี้

- นักเรียนที่รู้จักว่าเป็นผู้มีคุณธรรมมากหรือน้อยในแต่ละด้าน ซึ่งได้จากการสังเกตของอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำวิชา และหัวหน้าชั้นนักเรียน รวม 5 คน

- นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 30 คน

- นักเรียนเกเร ขาดเรียนบ่อย ไม่สนใจในเวลาเรียน จำนวน 30 คน

การตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่มีคุณธรรมด้าน สัมปรีชธรรมมากกับกลุ่มที่มีคุณธรรมด้าน สัมปรีชธรรมน้อย ใช้ t - test ดังแสดงในตาราง 26

ตาราง 26 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน สัมปรีชธรรม แยกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน

แบบทดสอบ	กลุ่มรู้จัก	n	$\bar{x}$	s^2	t
x_1	มาก	20	16.550	2.576	4.477**
	น้อย	20	13.000	10.000	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	17.067	3.651	6.138**
	นักเรียนเกเร	30	12.867	10.395	

ตาราง 26 (ต่อ)

แบบทดสอบ	กลุ่มผู้จัด	N	$\bar{x}$	s^2	t
x_2	มาก	20	16.750	3.882	5.668**
	น้อย	20	12.250	8.724	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	17.000	4.621	7.776**
	นักเรียนगेเร	30	11.400	10.938	
x_3	มาก	20	16.000	2.000	5.313**
	น้อย	20	11.250	13.987	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	17.067	6.478	7.778**
	นักเรียนเกเร	30	11.067	11.375	
x_4	มาก	20	16.500	10.474	4.744**
	น้อย	20	11.200	14.484	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	17.100	8.231	8.206**
	นักเรียนเกเร	30	10.600	10.593	
x_5	มาก	20	15.900	17.358	4.030**
	น้อย	20	11.000	12.211	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	16.000	8.207	7.923**
	นักเรียนเกเร	30	10.300	7.321	

ตาราง 26 (ต่อ)

แบบทดสอบ	กลุ่มผู้ชี้ต	N	$\bar{x}$	s^2	t
x_6	มาก	20	15.850	13.503	3.931**
	น้อย	20	11.150	15.082	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	16.900	10.714	7.429**
	นักเรียนगेเร	30	11.133	7.361	
x_7	มาก	20	16.450	16.155	3.677**
	น้อย	20	11.650	17.924	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	17.000	6.276	7.836**
	นักเรียนगेเร	30	11.633	7.620	
x_8	มาก	20	109.050	181.313	7.293**
	น้อย	20	80.150	132.766	
	นักเรียนพุทธศาสนา	30	118.133	126.464	13.362**
	นักเรียนगेเร	30	78.633	135.689	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน
 สัมปริสธรรม มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอย่างเชื่อมั่นได้ ไม่ว่าจะวิเคราะห์เป็นรายด้าน
 หรือวิเคราะห์ทั้งฉบับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าตั้งแต่ 3.677 ถึง 13.362
 ด้านการรู้จักเหตุมีค่าตั้งแต่ 4.477 ถึง 6.138 ด้านการรู้จักผลมีค่าตั้งแต่ 5.688 ถึง 7.776
 ด้านการรู้จักตนมีค่าตั้งแต่ 5.313 ถึง 7.778 ด้านการรู้จัก ธรรมชาติมีค่าตั้งแต่ 4.744 ถึง
 8.206 ด้านการรู้จักกาลมีค่าตั้งแต่ 4.030 ถึง 7.923 ด้านการรู้จักชุมชนมีค่าตั้งแต่

3.931 ถึง 7.429 ด้านการรู้จักบุคคลมีค่าตั้งแต่ 3.677 ถึง 7.886 และความเที่ยงตรงของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 7.293 ถึง 13.362

4.4 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลการตอบแบบทดสอบของนักเรียน จำนวน 67 คน กับคะแนนการสังเกตของครูร่วมกับนักเรียน รวม 5 คน และหาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สูตร Pearson Product Moment Correlation Coefficient (r) ดังแสดงในตาราง 27

ตาราง 27 ความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม แยกเป็นแต่ละด้าน และรวมทุกด้าน

แบบทดสอบ	r
x_1	0.443*
x_2	0.531*
x_3	0.575*
x_4	0.561*
x_5	0.434*
x_6	0.550*
x_7	0.458*
x_8	0.475*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวาง 27 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม มีความเที่ยงตรงตามสภาพอย่างเชื่อมั่นได้ ไม่ว่าจะวิเคราะห์เป็นรายด้านหรือวิเคราะห์ทั้งฉบับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าตั้งแต่ 0.434 ถึง 0.575

ความแปรปรวนซ้อนทับกันตั้งแต่ 18.83 % ถึง 33.06 % แบบทดสอบด้านการรู้จักตน มีค่าความเที่ยงตรงสูงสุด และแบบทดสอบด้านการรู้จักกาล มีค่าความเที่ยงตรงต่ำสุด ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.475 ความแปรปรวนซ้อนทับกัน 22.56 %

4.5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบในแต่ละด้าน

คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านกับบุริธรรมทั้ง 7 ด้านย่อย และรวมทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 411 คน ดังแสดงใน ตาราง 28

ตาราง 28 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านกับบุริธรรมแต่ละด้าน และรวมทั้งฉบับ

แบบทดสอบ	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8
x_1	1.000	0.516 ^{**}	0.388 ^{**}	0.329 [*]	0.031	0.106	0.007	0.469 [*]
x_2		1.000	0.516 ^{**}	0.459 [*]	0.407 ^{**}	0.316 ^{**}	0.172	0.676 ^{**}
x_3			1.000	0.477 [*]	0.345 [*]	0.162	0.118	0.607 ^{**}
x_4				1.000	0.577 ^{**}	0.448 [*]	0.380 [*]	0.780 ^{**}
x_5					1.000	0.635 ^{**}	0.493 [*]	0.793 ^{**}
x_6						1.000	0.615 [*]	0.722 ^{**}
x_7							1.000	0.634 ^{**}
x_8								1.000

^{**}มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 28 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้าน
 สัมปรีชธรรมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก เชื่อมั่นได้ทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .01 ยกเว้นแบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุการณ์กับการรู้จักกาล ด้านการรู้จักเหตุกับ
 การรู้จักชุมชน ด้านการรู้จักเหตุกับการรู้จักบุคคล ด้านการรู้จักผลกับการรู้จักบุคคล
 ด้านการรู้จักตนกับการรู้จักชุมชน และด้านการรู้จักตนกับการรู้จักบุคคล มีความสัมพันธ์กัน
 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.007 ถึง 0.635
 แบบทดสอบด้านการรู้จักกาลกับการรู้จักชุมชนมีความสัมพันธ์กันสูงสุด ส่วนแบบทดสอบด้าน
 การรู้จักเหตุกับการรู้จักบุคคลมีความสัมพันธ์กันต่ำสุด แบบทดสอบแต่ละด้านกับแบบทดสอบ
 ทั้งฉบับมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมประสิทธิ์
 สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.469 ถึง 0.793 แบบทดสอบด้านการรู้จักกาลกับแบบทดสอบทั้งฉบับ
 มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ส่วนแบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุกับแบบทดสอบทั้งฉบับมีความสัมพันธ์กับ
 ต่ำสุด

4.6 คะแนนเกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรมมาสร้าง
 เกณฑ์ปกติ ซึ่งเป็นเกณฑ์ท้องถิ่น (Local Norms) โดยสร้างเป็นเกณฑ์ปกติในรูปของ
 คะแนนที่ปกติ (Normalized T - Score) แยกเป็นเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้ง
 สองเพศ ดังแสดงในตาราง 29 - 32

ตาราง 29 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม สำหรับนักเรียนชาย

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7
20	71	70	73	70	72	73	73
19	68	68	70	68	70	70	71
18	65	66	67	66	68	68	68
17	63	63	65	63	65	65	66

ตาราง 29 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7
16	60	60	62	61	63	63	64
15	57	58	59	59	61	61	62
14	54	55	56	57	58	58	59
13	52	53	54	54	56	56	57
12	49	51	51	52	54	53	55
11	46	48	48	50	51	51	52
10	43	46	45	48	49	48	50
9	40	43	42	45	47	46	48
8	38	41	39	43	44	43	45
7	35	38	36	41	42	41	43
6	32	36	34	39	40	38	41
5	29	33	31	36	37	36	38
4	26	31	28	34	35	33	36
3	24	29	25	32	33	31	34
2	21	26	22	30	30	29	32
1	18	24	20	27	28	26	29
0	15	21	17	25	26	24	27
$\bar{x}$	12.661	12.021	11.996	11.072	10.462	10.725	9.966
S	3.153	3.748	3.701	4.181	4.403	4.277	4.651
N	236	236	236	236	236	236	236

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 29 พบว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
ด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนชายในรูปคะแนนที่ปกติ มีผลดังนี้ ด้านการรู้จักเหตุตั้งแต่
T 15 ถึง T 71 ด้านการรู้จักผลตั้งแต่ T 21 ถึง T 70 ด้านการรู้จักคนตั้งแต่ T 17
ถึง T 73 ด้านการรู้จักประมาณตั้งแต่ T 25 ถึง T 70 ด้านการรู้จักกาถตั้งแต่ T 26
ถึง T 72 ด้านการรู้จักชุมชนตั้งแต่ T 24 ถึง T 73 ด้านการรู้จักบุคคลตั้งแต่ T 27
ถึง T 73

ตาราง 30 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนหญิง

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7
20	69	69	72	67	68	70	68
19	66	66	69	65	66	67	65
18	63	63	66	62	63	64	62
17	60	60	63	59	60	61	60
16	57	58	61	57	57	58	57
15	54	55	58	54	55	55	54
14	51	52	55	52	52	52	52
13	48	49	52	49	49	49	49
12	45	46	50	47	47	46	46
11	42	43	47	44	44	43	44
10	39	40	44	42	41	40	41
9	36	38	41	39	38	37	38
8	33	35	38	36	36	33	36
7	30	32	35	34	33	30	33
6	27	29	33	31	30	27	30

ตาราง 30 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7
9	24	26	30	29	28	24	27
4	21	23	27	26	25	21	25
3	18	20	24	24	22	18	22
2	15	18	21	21	20	15	19
1	12	15	18	19	17	12	17
0	9	12	16	16	14	9	14
$\bar{x}$	13.103	13.371	12.120	13.411	13.343	13.474	13.526
S	2.553	2.715	3.577	3.213	3.026	3.444	3.631
N	175	175	175	175	175	175	175

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 30 พบว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรม ด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนหญิงในรูปคะแนนที่ปกติ มีผลดังนี้ ด้านการรู้จักเหตุตั้งแต่ T 9 ถึง T 69 ด้านการรู้จักกาลตั้งแต่ T 12 ถึง T 69 ด้านการรู้จักคนตั้งแต่ T 16 ถึง T 72 ด้านการรู้จักประมาณตั้งแต่ T 16 ถึง T 67 ด้านการรู้จักกาลตั้งแต่ T 14 ถึง T 68 ด้านการรู้จักชุมชนตั้งแต่ T 9 ถึง T 70 ด้านการรู้จักบุคคลตั้งแต่ T 14 ถึง T 68

ตาราง 31 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรม รวมทั้งสองเพศ

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7
20	70	70	73	68	71	71	71
19	67	67	70	66	68	68	69
18	64	64	67	64	66	66	66
17	62	62	64	62	63	63	64
16	59	59	61	59	61	61	61
15	56	56	58	57	58	58	59
14	53	54	55	55	56	56	56
13	50	51	53	52	53	53	54
12	47	48	50	50	50	50	51
11	45	46	47	48	48	48	49
10	42	43	44	46	45	45	46
9	39	41	41	43	43	43	44
8	36	38	39	41	40	40	42
7	33	35	36	39	38	37	39
6	30	33	33	37	35	35	37
5	27	30	30	34	33	32	34
4	25	27	27	32	30	30	32
3	22	25	24	30	28	27	29
2	19	22	22	27	25	25	27

ตาราง 31 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7
1	16	19	19	25	22	22	24
0	12	17	16	23	20	19	22
$\bar{x}$	12.849	12.592	12.022	12.068	11.688	11.895	11.482
S	3.296	3.409	3.591	3.968	4.127	4.168	4.593
N	411	411	411	411	411	411	411

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 31 พบว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรม
 ด้านสัปปุริสธรรม รวมทั้งสองเพศในรูปคะแนนที่ปกติ มีพิสัยดังนี้ ด้านการรู้จักเหตุตั้งแต่ T 12
 ถึง T 70 ด้านการรู้จักผลตั้งแต่ T 17 ถึง T 70 ด้านการรู้จักตนตั้งแต่ T 16 ถึง T 73
 ด้านการรู้จักประมาณตั้งแต่ T 23 ถึง T 68 ด้านการรู้จักกาลตั้งแต่ T 20 ถึง T 71
 ด้านการรู้จักชุมชนตั้งแต่ T 19 ถึง T 71 ด้านการรู้จักบุคคลตั้งแต่ T 22 ถึง T 71

ตาราง 32 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม รวมทั้งฉบับแยกเป็น
 เพศชาย เพศหญิง และรวมทั้งสองเพศ

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
140	78	71	74	136	76	68	72
139	78	70	73	135	75	68	71
138	77	70	73	134	75	67	71
137	76	69	72	133	74	67	70

ตาราง 32 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
132	74	66	70	111	63	54	59
131	73	66	69	110	62	54	59
130	73	65	69	109	62	53	58
129	72	65	68	108	61	53	58
128	72	64	68	107	61	52	57
127	71	63	67	106	60	52	57
126	71	63	67	105	60	51	56
125	70	62	66	104	59	51	56
124	70	62	66	103	59	50	55
123	69	61	65	102	58	49	55
122	69	61	65	101	58	49	54
121	68	60	64	100	57	48	54
120	68	60	64	99	57	48	53
119	67	59	63	98	56	47	53
118	67	58	63	97	56	47	52
117	66	58	62	96	55	46	52
116	66	57	62	95	55	45	51
115	65	57	61	94	54	45	51
114	64	56	61	93	54	45	50
113	64	56	60	92	53	44	50
112	63	55	60	91	53	43	49

ตาราง 32 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
90	52	43	49	69	41	31	38
89	51	42	48	68	41	30	38
88	51	42	48	67	40	30	37
87	50	41	47	66	40	29	37
86	50	40	47	65	39	29	36
85	49	40	46	64	39	28	36
84	49	39	46	63	38	28	35
83	48	39	45	62	37	27	35
82	48	38	45	61	37	26	34
81	47	38	44	60	36	26	34
80	47	37	44	59	36	25	33
79	46	36	43	58	35	25	33
78	46	36	43	57	35	24	32
77	46	35	42	56	34	24	32
76	45	35	42	55	34	23	31
75	44	34	41	54	33	23	31
74	44	34	41	53	33	22	30
73	43	33	40	52	32	21	30
72	43	33	40	51	32	21	29
71	42	32	39	50	31	20	29
70	42	31	39	49	31	20	28

ตาราง 32 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
48	30	19	28	27	19	7	17
47	30	19	27	26	19	7	17
46	29	18	27	25	18	6	16
45	29	17	26	24	18	6	16
44	28	17	26	23	17	5	15
43	28	16	25	22	17	5	15
42	27	16	25	21	16	4	14
41	27	15	24	20	16	4	14
40	26	15	24	19	15	3	13
39	26	14	23	18	15	2	13
38	25	14	23	17	14	2	12
37	25	13	22	16	14	1	12
36	24	12	22	15	13	1	11
35	24	12	21	14	13	0	11
34	23	11	21	13	12	0	10
33	23	11	20	12	12	0	10
32	22	10	20	11	11	0	9
31	22	10	19	10	11	0	9
30	21	9	19	9	10	0	8
29	20	9	18	8	10	0	8
28	20	8	18	7	9	0	7

ตาราง 32 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
6	9	0	7	1	6	0	4
5	8	0	6	0	6	0	4
4	8	0	6	$\bar{X}$	86.411	100.120	92.248
3	7	0	5	S	18.742	13.595	18.051
2	7	0	5	N	236	175	411

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 32 พบว่า เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรม ด้านสัปปุริสธรรม รวมทั้งฉบับในรูปคะแนนที่ปกติ แยกเป็นเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้งสองเพศ มีทิสัยดังนี้ นักเรียนชายตั้งแต่ T 6 ถึง T 78 นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 0 ถึง T 71 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 4 ถึง T 74

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมที่สร้างขึ้น
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) สำหรับตีความหมายของคะแนน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ปีการศึกษา 2529 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครปฐม จำนวน
810 คน ใช้ทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 จำนวน 190 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 209 คน และใช้ในการ
ทดลองครั้งที่ 3 เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ จำนวน 411 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม
แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (strata)
และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม
ชนิดสถานการณ์แบบเลือกตอบเพื่อวัดพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อประสบกับสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งมี
ทั้งหมดจำนวน 70 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อผู้บริหารโรงเรียนที่เลือกใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตนำแบบทดสอบไปสอบและนัดหมายวัน เวลา ที่จะทำการสอบ
2. เตรียมแบบทดสอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่สอบในแต่ละครั้ง วางแผนในการดำเนินการสอบ และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอบเอง
3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำแบบทดสอบ
4. อธิบายให้นักเรียนที่เข้าสอบทุกคนเข้าใจวิธีทำแบบทดสอบและวิธีตอบแบบทดสอบก่อนลงมือทำ
5. นำผลการสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ และทั้งฉบับดังนี้
 - 5.1 การทดสอบครั้งที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ ปรับปรุง และคัดเลือกข้อสอบ
 - 5.2 การทดสอบครั้งที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ และคัดเลือกข้อสอบ
 - 5.3 การทดสอบครั้งที่ 3 เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบในด้านอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น ความเที่ยงตรง และเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรมที่ได้จากการทดสอบครั้งที่ 1 สรุปได้ดังนี้

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม จำนวน 124 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.342 ถึง 11.854 ไม่ผ่านเกณฑ์ 1 ข้อ ซึ่งแยกเป็นรายด้านดังนี้คือ ด้านการรู้จักเหตุ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.117 ถึง 7.407 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักผลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.342 ถึง 7.703 ไม่ผ่านเกณฑ์ 1 ข้อ ด้านการรู้จักตนมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.999 ถึง 7.974 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักประมาณมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่

4.746 ถึง 8.396 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักกาลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.223 ถึง 10.014 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักชุมชนมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.382 ถึง 10.973 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักบุคคลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.198 ถึง 11.854 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปยุตธรรมที่ได้จากการทดสอบครั้งที่ 2 สรุปได้ดังนี้

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปยุตธรรม ซึ่งได้คัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์จากการทดสอบครั้งที่ 1 จำนวน 105 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.348 ถึง 16.086 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ซึ่งแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้คือ ด้านการรู้จักเหตุมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 5.429 ถึง 10.760 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักผลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.224 ถึง 10.367 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักตนมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.384 ถึง 13.119 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักประมาณมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.308 ถึง 15.035 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักกาลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 4.402 ถึง 12.593 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักชุมชนมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 5.717 ถึง 12.626 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ด้านการรู้จักบุคคลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.348 ถึง 16.086 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

3. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปยุตธรรมที่ได้จากการทดสอบครั้งที่ 3 สรุปได้ดังนี้

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปยุตธรรม ซึ่งได้จากการคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง และอยู่ในเกณฑ์จากการทดสอบครั้งที่ 2 จำนวน 70 ข้อ ด้านละ 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.617 ถึง 16.947 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้คือ ด้านการรู้จักเหตุ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 8.092 ถึง 11.556 ด้านการรู้จักผล มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.617 ถึง 11.987 ด้านการรู้จักตน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.619 ถึง 16.169 ด้านการรู้จักประมาณ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 8.787 ถึง 15.831 ด้านการรู้จักกาล มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 9.564 ถึง 16.947 ด้านการรู้จักชุมชน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 10.149 ถึง 12.862 ด้านการรู้จักบุคคลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 10.086 ถึง 16.809

4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบครั้งที่ 3 ให้คำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเป็นรายด้าน และรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ให้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ด้านการรู้จักเหตุมีความเชื่อมั่น 0.752 ด้านการรู้จักผลมีความเชื่อมั่น 0.744
 ด้านการรู้จักตนมีความเชื่อมั่น 0.737 ด้านการรู้จักประมาณมีความเชื่อมั่น 0.765
 ด้านการรู้จักกาลมีความเชื่อมั่น 0.783 ด้านการรู้จักชุมชนมีความเชื่อมั่น 0.782
 ด้านการรู้จักบุคคลมีความเชื่อมั่น 0.836 และรวมทั้งฉบับมีความเชื่อมั่น 0.915 แต่ละค่าเชื่อมั่นให้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ

5.1 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบเชิงโครงสร้างของแต่ละด้าน และรวมทั้งฉบับ โดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว (Known Group Technique) ผลปรากฏว่า แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุ มีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 4.477 ถึง 6.138 ด้านการรู้จักผลมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 5.668 ถึง 7.776 ด้านการรู้จักตนมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 5.313 ถึง 7.778 ด้านการรู้จักประมาณมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 4.744 ถึง 8.206 ด้านการรู้จักกาลมีความเที่ยงตรงตั้งแต่ 4.030 ถึง 7.923 ด้านการรู้จักชุมชนมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 3.931 ถึง 7.429 ด้านการรู้จักบุคคลมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 3.677 ถึง 7.886 และความเที่ยงตรงทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 7.293 ถึง 13.362 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

5.2 หาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลการตอบแบบทดสอบกับคะแนนการสังเกตของกรูร่วมกับเพื่อนนักเรียนรวม 5 คน ผลปรากฏว่า ให้ค่าความเที่ยงตรงดังนี้

ด้านการรู้จักเหตุมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.443 ด้านการรู้จักผลมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.531 ด้านการรู้จักตนมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.575 ด้านการรู้จักประมาณมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.561 ด้านการรู้จักกาลมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.434 ด้านการรู้จักชุมชนมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.550 ด้านการรู้จักบุคคล

มีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.458 และรวมทั้งฉบับมีความเที่ยงตรงตามสภาพ 0.475
แต่ละถ้ามียุทธศาสตร์ทางสถิติที่ระดับ .01

6. คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบในแต่ละด้านของแบบทดสอบ
วัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม มีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.007 ถึง
0.635 ส่วนใหญ่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง
แบบทดสอบแต่ละด้านกับแบบทดสอบทั้งฉบับ มีค่าเป็นบวกทุกค่า โดยมีค่าตั้งแต่ 0.469 ถึง
0.793 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. เกณฑ์ปกติ (Norms) ของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมใน
แต่ละด้านย่อยและรวมทั้งฉบับ ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบโดยใช้คะแนนที่ปกติ
(Normalized T - score) โดยแยกเป็นเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้งสองเพศ
ผลปรากฏดังนี้ แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุผลของนักเรียนชายมีช่วงคะแนนตั้งแต่ T 15 ถึง
T 71 ของนักเรียนหญิงตั้งแต่ T 9 ถึง T 69 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 12 ถึง T 70
แบบทดสอบด้านการรู้จักผลมีช่วงคะแนนที่ของนักเรียนชายตั้งแต่ T 21 ถึง T 70 นักเรียนหญิง
ตั้งแต่ T 12 ถึง T 69 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 17 ถึง T 70 แบบทดสอบด้านการรู้จักตน
มีช่วงคะแนนที่ของนักเรียนชายตั้งแต่ T 17 ถึง T 73 นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 16 ถึง T 72
และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 16 ถึง T 73 แบบทดสอบด้านการรู้จักประมาณมีช่วงคะแนนที่
ของนักเรียนชายตั้งแต่ T 25 ถึง T 70 นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 16 ถึง T 67 และรวมทั้ง
สองเพศตั้งแต่ T 23 ถึง T 68 แบบทดสอบด้านการรู้จักกาลมีช่วงคะแนนที่ของนักเรียนชาย
ตั้งแต่ T 26 ถึง T 72 นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 14 ถึง T 68 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่
T 20 ถึง T 71 แบบทดสอบด้านการรู้จักชุมชนมีช่วงคะแนนที่ของนักเรียนชายตั้งแต่ T 24
ถึง T 73 นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 9 ถึง T 70 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 19 ถึง T 71
แบบทดสอบด้านการรู้จักบุคคลมีช่วงคะแนนที่ของนักเรียนชายตั้งแต่ T 27 ถึง T 73
นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 14 ถึง T 68 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 22 ถึง T 71 แบบทดสอบ
วัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมรวมทั้ง 7 ด้าน มีช่วงคะแนนที่ของนักเรียนชายตั้งแต่ T 6 ถึง
T 78 นักเรียนหญิงตั้งแต่ T 0 ถึง T 71 และรวมทั้งสองเพศตั้งแต่ T 4 ถึง T 74

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย ก่อตั้งการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรม ด้านสัมปริสธรรม ที่มีคุณภาพ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ

จากการทดสอบครั้งที่ 1 จำนวน 124 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.342 ถึง 11.854 มีค่าไม่ถึงเกณฑ์ 1 ข้อ ผลจากการวิเคราะห์ในครั้งนี้พบว่า ข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์ สาเหตุเนื่องมาจากการเป็นการทดสอบครั้งแรกจึงอาจมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น ความยากของภาษาที่ใช้ในการเขียนสถานการณ์ สถานการณ์ทวนทำให้สับสน ลักษณะตัวเลือกขั้วในทางก็หรือไม่ดีเกินไป เวลาที่ใช้ในการสอบไม่เอื้อในการคัดเลือก และรวบรวมเป็นฉบับใหม่ จึงคัดข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์ออก ให้จำนวนข้อของแบบทดสอบ 105 ข้อ แล้วนำไปทดสอบครั้งที่ 2 ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.348 ถึง 16.086 ไม่มีข้อใดมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยได้เลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงไว้เพื่อทดสอบครั้งที่ 3 ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งฉบับ 70 ข้อ ปรากฏว่า ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 6.617 ถึง 16.947 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ของ เอ็ดเวิร์ด (Edward. 1957 : 153) ที่กำหนดค่าอำนาจจำแนก (r) ที่ดี ควรมีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป จึงจะแสดงให้เห็นว่ากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจริงในแต่ละข้อคำถามนั้น ๆ จะเห็นได้ว่า ค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทั้งนี้เพราะผ่านการคัดเลือกมาแล้ว ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีขนาดใหญ่ขึ้นด้วย จึงทำให้ค่าอำนาจจำแนกดีขึ้น ซึ่งค่าอำนาจจำแนกที่ได้มีค่าใกล้เคียงกับแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพียง ซึ่งสร้างโดย นิดา คำนวณวิริยะกุล พบว่าค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบมีค่าตั้งแต่ 2.10 ถึง 17.22 (นิดา คำนวณวิริยะกุล 2527 : 96) นอกจากนี้ยังมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้นแก่ปากกานเกล็ด สร้างโดย พรรณี อุ่นกริเฝ้า ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 2.017 ถึง 12.987 (พรรณี อุ่นกริเฝ้า 2529 : 102) และมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์ สร้างโดย อนุวัณห์ กิ่งสมบูรณ์ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 1.86 ถึง 11.70 (อนุวัณห์ กิ่งสมบูรณ์ 2526 : 94) จึงกล่าวได้ว่า แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่ใช้ได้

2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชธรรม โดยแยกเป็นรายด้านและรวมทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ปรากฏว่ามีความเชื่อมั่นในแต่ละด้าน และรวมทั้งฉบับตั้งแต่ 0.737 ถึง 0.915 กล่าวได้ว่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเกินกว่าที่เชื่อถือได้ เมื่อพิจารณาเทียบกับแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมเมืองศุภคณาณัติ ซึ่งสร้างโดย บรรณีย์ อุ่นศรีเพ็ญ มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.694 ถึง 0.893 (บรรณีย์ อุ่นศรีเพ็ญ 2529 : 76) และเมื่อเทียบกับแบบทดสอบมาตรฐานต่างประเทศ เช่น แบบทดสอบมาตรฐานของกอร์ดอน (Gordon) ชื่อแบบสอบถามส่วนตัวของกอร์ดอน (Gordon Personal Profile Inventory GPP - I) ซึ่งปรับปรุงในปี 1978 มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.79 ถึง 0.87 แบบทดสอบมาตรฐานชื่อแบบวัดผลของความสำเริง (Achievement Related Affect Scale) ของโซโลมอนและยาเจอร์ (Solomon and Yeager) มีค่าความเชื่อมั่น 0.47

3. ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ

3.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ผู้วิจัยหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้เทคนิคกลุ่มที่รู้ชื่อก่อนแล้ว (Known Group Technique) ซึ่งได้จากนักเรียนที่อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำวิชา อาจารย์แนะแนว และหัวหน้าห้องเรียนเป็นผู้สังเกต ว่าเป็นผู้มีคุณธรรมในแต่ละด้านมากกับมีคุณธรรมในแต่ละด้านน้อย และยังมีนักเรียนพุทธศาสน์วันอาทิตย์กับนักเรียนเกรไม่สนใจเรียน หรือขาดเรียนบ่อย ๆ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรมมากและน้อยอยู่แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีทางสถิติ t - test เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่ม ปรากฏว่า ได้ค่า t ด้านการรู้จักเหตุตั้งแต่ 4.477 ถึง 6.138 ค่า t ด้านการรู้จักผลตั้งแต่ 5.668 ถึง 7.776 ค่า t ด้านการรู้จักตนตั้งแต่ 5.313 ถึง 7.778 ค่า t ด้านการรู้จักประมาณ ตั้งแต่ 4.744 ถึง 8.206 ค่า t ด้านการรู้จักกาลตั้งแต่ 4.030 ถึง 7.923 ค่า t ด้านการรู้จักชุมชนตั้งแต่ 3.931 ถึง 7.429 ค่า t ด้านการรู้จักบุคคลตั้งแต่ 3.677 ถึง 7.886 และค่า t รวมทั้งฉบับตั้งแต่ 7.293 ถึง 13.362 ซึ่งมีค่าสูงอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า จากการเก็บแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนศรีเมืองแปด
ด้านกิล สร้างโดย พรรณี อุ่นศรีเพ็ญ มีค่าตั้งแต่ 2.410 ถึง 5.517 (พรรณี อุ่นศรีเพ็ญ
2529 : 102) แบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ สร้างโดย วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์
มีค่าตั้งแต่ 4.158 ถึง 5.721 (วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ 2527 : 79) จะเห็นได้ว่า
แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปรีชาธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
สูงอย่างเชื่อถือได้

3.2 ค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ

ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ
เพียร์สัน ระหว่างคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบกับคะแนนที่ได้จากการสังเกตของครู
ร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ปรากฏว่าหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเที่ยงตรงอยู่
ระหว่าง 0.434 ถึง 0.575 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า นั่นคือแบบทดสอบ
วัดคุณธรรมด้านสัมปรีชาธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถวัดระดับคุณธรรมด้านสัมปรีชาธรรมของ
นักเรียนให้ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นไปตามกล่าวอ้างของ กรอนบาค (Cronbach.
1960 : 103 - 104) ที่ว่า แบบทดสอบที่แสดงได้ตรงตามสภาพของผู้เข้าสอบซึ่งสอดคล้อง
กับการให้คะแนนโดยการสังเกตของผู้เชี่ยวชาญแล้ว แบบทดสอบฉบับนี้ย่อมมีค่าความเที่ยงตรง
ตามสภาพสูง เนื่องจากข้อมูลทั้งสองได้จากการวัดกระทำในเวลาเดียวกัน และจากการศึกษา
แบบทดสอบการปรับตัวด้านบุคลิกภาพของ เฮสตัน (Heston Personality Adjustment
Inventory) สร้างโดย Joseph C. Heston พบว่า แบบทดสอบนี้มีความเที่ยงตรง
ตามสภาพตั้งแต่ 0.26 ถึง 0.59 (Heston. 1949 : 27) และแบบทดสอบมาตรฐาน
ชื่อ แบบทดสอบพฤติกรรมในโรงเรียน (Behavior in School Inventory) สร้างโดย
Youngman พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ เท่ากับ 0.53 (สุรชัย โกกิจะกุล
2526 : 107 อ้างอิงมาจาก Youngman. 1973 : unpagcd) ดังนั้นแบบทดสอบวัด
คุณธรรมด้านสัมปรีชาธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงมีความเที่ยงตรงตามสภาพที่จะเชื่อถือได้

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ 0.007 ถึง 0.635 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบทดสอบแต่ละด้านกับแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.469 ถึง 0.793 แบบทดสอบด้านการรู้จักเหตุการณ์ การรู้จักชุมชน ด้านการรู้จักเหตุการณ์กับการรู้จักบุคคล ด้านการรู้จักผลกับการรู้จักบุคคล ด้านการรู้จักตนกับการรู้จักชุมชน และด้านการรู้จักตนกับการรู้จักบุคคล จะมีความสัมพันธ์กันน้อย คือมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแบบทดสอบทั้งสองนั้นวัดในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน แสดงว่านักเรียนที่มีคุณธรรมด้านหนึ่งก็ไม่จำเป็นต้องมีคุณธรรมด้านอื่นด้วย หรือนักเรียนที่มีคุณธรรมด้านหนึ่งน้อย ก็ไม่จำเป็นต้องมีคุณธรรมด้านอื่นน้อยด้วย ส่วนแบบทดสอบคู่อื่น ๆ จะมีความสัมพันธ์กันมาก คือมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ทั้งนี้เพราะแบบทดสอบทั้งสองนั้นวัดในสิ่งเดียวกัน แสดงว่านักเรียนที่มีคุณธรรมด้านหนึ่งก็จะมีคุณธรรมด้านอื่นด้วย หรือนักเรียนที่มีคุณธรรมด้านหนึ่งน้อยก็จะมีคุณธรรมด้านอื่นน้อยด้วย ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบแต่ละด้านกับทั้งฉบับมีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติค่อนข้างสูงนั้น แสดงว่าแบบทดสอบแต่ละด้านของแบบทดสอบวัดองค์ประกอบใหญ่เดียวกัน คือคุณธรรมด้านสัมบูรณ์ธรรม

5. เกณฑ์ปกติ

ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนทีปกติ (Normalized T - Score) เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับของคุณธรรมในแต่ละด้านกับรวมทุกด้านให้เป็นหน่วยเดียวกัน เนื่องจากการกระจายของคะแนนไม่ครอบคลุมทุกช่วง ในการสร้างเกณฑ์ปกติจึงต้องขยายขอบเขตของคะแนนเก็บในบางช่วงคะแนน

การประเมินผลการสอบ ด้านต้องการทราบระดับคุณธรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลว่าอยู่ในเกณฑ์สูง - ค่าเพียงใด ให้พิจารณาค่าเกณฑ์ดังนี้ (ชวาล แพริตกุล 2520 : 53)

ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นสูงมาก

ตั้งแต่ T 55 - T 65 แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นสูง

ตั้งแต่ T 45 - T 55 แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นปานกลาง

เฉพาะ T 50 แปลว่า มีคุณธรรมระดับปานกลางของกลุ่ม
ตั้งแต่ T 35 - T 45 แปลว่า มีคุณธรรมก้ำกึ่ง
ตั้งแต่ T 35 และต่ำกว่า แปลว่า มีคุณธรรมก้ำกึ่งต่ำมาก

ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งหน่อที่ คือ T 35, T 45, T 55 และ T 65
ให้เลื่อนขึ้นไปอยู่ในกลุ่มสูงถัดไปเสมอ

ดังนั้นถ้ามีผู้สอบแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรมได้คะแนนครบ ทั้งฉบับ
114 คะแนน เพศชายจะตรงกับคะแนนที่ปกติ T 64 เพศหญิงตรงกับคะแนนที่ปกติ T 56
จัดว่ามีความดีคุณธรรมด้านสัมปริสธรรมสูง ถ้าได้คะแนนรวมทั้งฉบับเป็น 75 คะแนน เพศชายจะ
ตรงกับคะแนนที่ปกติ T 44 เพศหญิง จะตรงกับคะแนนที่ปกติ T 34 จัดว่าเป็นผู้มีคุณธรรม
ด้านสัมปริสธรรมในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวความคิดที่จะเสนอแนะไว้ดังนี้

1. แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรมฉบับนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใน
ด้านการแนะแนว การบริหารการศึกษา และการวิจัย โดยใช้ประกอบกับการสังเกต
การสัมภาษณ์ จะช่วยให้สามารถวินิจฉัยวิเคราะห์นักเรียนได้ถูกต้อง และเป็นแนวทางใน
การปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครปฐม
เท่านั้น ดังนั้นในการนำแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรมไปใช้กับนักเรียนระดับอื่น
หรือประชากรที่แตกต่างออกไปควรหาเกณฑ์ปกติใหม่

3. ควรได้มีการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัมปริสธรรมโดยใช้รูปแบบอื่น ๆ
เช่น สถานการณ์, รูปภาพ หรือชนิดข้อความ เพื่อประโยชน์ในการเลือกใช้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิตติศักดิ์โยธิน, หลวง อธิบายธรรมวิภาค น.ธกวี โรงพิมพ์ไต้ยงเชียง 2502,

182 หน้า

การฝึกหัดครู, กรม หน่วยงานศึกษาพิเศษ จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัดสถานศึกษา

กรมการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู 2525, 306 หน้า อัดสำเนา

การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ ธรรมวิภาคบรรยายสำหรับนักธรรมและธรรมศึกษา

ชั้นตรี ตอนที่ 2 โรงพิมพ์การศาสนา 2525, 87 หน้า

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ 11 พระสุตตันตปิฎก เล่ม 3 ทีฆนิกาย

ปาฏิหาริยวรรค โรงพิมพ์การศาสนา 2514, 356 หน้า

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ 23 พระสุตตันตปิฎก เล่ม 23 อังคุตตรนิกาย

สัตตก - อัฐก - นวทมิฬ โรงพิมพ์การศาสนา 2514, 450 หน้า

กิตติพงษ์ วงศ์สุนทร "จริยธรรมพื้นฐานที่สวดแทรกให้ทุกวิชา" มจรกฏ 15 กันยายน

2527 หน้า 21 - 23

กิริณี บุญเจือ ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน ไทยวัฒนาพานิช 2523,

125 หน้า

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชการรัฐมนตรี แผนการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2520 อักษรบัณฑิต 2520, 35 หน้า

รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน โรงพิมพ์การศาสนา 2522,

251 หน้า

จ. เปรียญ พุทธพิธีเทศนาสอนประชาชน 3 เดือน โรงพิมพ์บรรณาคาร 2515, 564 หน้า

ฉลวยเสรี มีใจเย็น การทดลองใช้การสังเกตบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ

กตัญญูต่อพ่อแม่ของเด็กชั้นประถมปีที่ 5 ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 114 หน้า อัดสำเนา

- ขไม้มร มุขโค ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปรินทิพนิเทศการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 กรีนกรีนทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 131 หน้า อักสำเนา
- ชลอ อุทกภาชน์ พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ แกร์วิทยา 2514, 952 หน้า
- ชวาล แพร์ติกุล คู่มือดำเนินการออกแบบทดสอบมาตรฐานความถนัดทางการเรียนรู้
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงพิมพ์สุภา 2520, 59 หน้า
- ชัยวัฒน์ อัครธรรม จริยศาสตร์ สันติธรรมการพิมพ์ 2525, 253 หน้า
- ไชยการ ทองแก้ว การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างจริย - โสกับปะกับสันติธรรมเพื่อ
เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะธรรมาธิปไตย ปรินทิพนิเทศการศึกษามหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยกรีนกรีนทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 88 หน้า อักสำเนา
- วงเดือน พันธุมนาวิน จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักนิติธรรมศาสตร์ สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522, 85 หน้า อักสำเนา
- _____ จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยา ไทยวัฒนาพานิช 2524, 130 หน้า
- วงเดือน พันธุมนาวิน และ เป็ญแข ประจวบจันทน์ จริยธรรมของเยาวชนไทย
 โรงพิมพ์การศาสนา 2520, 399 หน้า
- ญาณสังวร, สมเด็จพระ พระพุทธศาสนากับสังคมไทย โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 กรุงเทพฯ 2516, 74 หน้า
- วิภา คำนวิริยะกุล การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพียรระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร ปรินทิพนิเทศ กทม. มหาวิทยาลัยกรีนกรีนทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2527, 147 หน้า อักสำเนา
- ไวย พงษ์สนิท จริยศาสตร์ปรัชญาว่าด้วยจริยธรรม โรงพิมพ์สวปรุงเชียงใหม่ 2520,
 100 หน้า
- บรรจง หมาหมื่น การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างสันติธรรมกับสันติโย เพื่อเป็นแนวทาง
ในการพัฒนาคุณลักษณะธรรมาธิปไตย ปรินทิพนิเทศการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
 กรีนกรีนทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 84 หน้า อักสำเนา

บัณฑิต อ่อนคำ การศึกษาวัฒนธรรมและจริยธรรมทางสังคมวิทยา ประมวลคำบรรยาย
เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517,
 97 หน้า อัสสัมชัญ

ปรีชา ช้างขวัญยืน ปรัชญากรีก (แปล) ไทยวัฒนาพานิช 2514, 215 หน้า

ปรีชา เกษมรัฐธร ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู โอเคียนสโตร์ 2523, 110 หน้า

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน กองเผยแพร่การศึกษ สัมมนาว่าด้วยจริยศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ณ.ศาลาสันติธรรม 20 - 24 กุมภาพันธ์ 2504 โรงพิมพ์
 ร.ส.พ. 2504, 208 หน้า

ปิ่น มุกทุกันต์ คำบรรยายพุทธศาสตร์ กลังวิทยา พระนคร 2508, 456 หน้า

พนัส หันนาภินทร์ การสอนกานิยม โครงการความร่วมมือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หิษญโลก
 2521, 175 หน้า

พรรณี อุ่นกริเพ็ง การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมจริยธรรมมีองค์แปดด้านเพื่อสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปริณิณทิพย์ กต.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2529, 158 หน้า

พระวรศักดิ์ วรอมโม กรุกกับศีลธรรม ธรรมมุข 2522, 325 หน้า

พุทธทาส อินทปัญโญ ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา โรงพิมพ์เอกรินทร์
 นครบุรี 2514, 67 หน้า

มหาสมณเจ้า, สมเด็จพระ กรมพระยาวชิรญาณวโรรส นวโกวาท มหามกุฏราชวิทยาลัย
 2520, 82 หน้า

ยนต์ คุ้มจิต ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู แพร่พิทยา 2526, 187 หน้า

ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล.ศ. 2525 อักษรเจริญทัศน์ 2525,
 930 หน้า

สัทธ ส่ายยง และ อังคณา ส่ายยง สถิติวิทยาทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพานิช
 2522, 276 หน้า

_____ หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์ 2524, 287 หน้า

_____ หลักการวิจัยทางการศึกษา ศึกษาพรจำกัด 2528, 314 หน้า

วรมณี, พระราช (ประมุขี ปยุตโก) ธรรมบัญญัติ อมรินทร์การพิมพ์ 2528, 82 หน้า

_____ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2528, 445 หน้า

วสิน อิมทระ ทางแห่งความดี อมรินทร์ 2516, 600 หน้า

วีรยุทธ วิเชียรโชติ แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาสังคมอารยนิยม

อัครเนี้ยว 2518, 9 หน้า

วีรยุทธ วิเชียรโชติ และ นวลเทัญ วิเชียรโชติ "จะสร้างสรรค์คุณธรรมในสังคมไทย

กันอย่างไร" มิตรครู 17 : 27 - 29 กันยายน 2518

วัฒนา สิงห์สัมพันธ์ การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปริญาทิพนธ์ กทม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2527, 118 หน้า อัครสำเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมการศาสนา คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2

โรงพิมพ์การศาสนา 2525, 128 หน้า

_____ คู่มือสอนจริยธรรมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับทดลอง) โรงพิมพ์

การศาสนา 2521, 95 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 โรงพิมพ์คุรุสภา

ลาภพรว 2522, 217 หน้า

สนวน ลีไทยลิต การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านเมตตาการุณยระดับนักศึกษาพยาบาล

ปริญาทิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528,

127 หน้า อัครสำเนา

สมนึก คูเมือง การสร้างแบบทดสอบวัดก่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมสำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดอ่างทอง ปริญาทิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 189 หน้า อัครสำเนา

ณบุญรต์ ชิตพงศ์ และ สำเริง บุญเรืองรัตน์ การวัดความถนัด ไทยวัฒนาพานิช 2524,

106 หน้า

สาโรช บัวศรี จริยธรรมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2526, 61 หน้า

- สาโรช บัวศรี จริยธรรมศึกษาและการปฏิบัติ ม.ป.ท. 2527, 103 หน้า
- สุกิจ นิมมานเหมินทร์ พุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย โรงพิมพ์การศาสนา
กรุงเทพฯ 2513, 368 หน้า
- สุชีม บุญานุภาพ พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน พิมพ์ครั้งที่ 4 มหามกุฏราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2524, 820 หน้า
- สุวัฒน์ ฤทธิสุขุม การวัดผลการศึกษา โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย 2524, 314 หน้า
- สุรัชย์ โกกียะกุล การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัว สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 163 หน้า อัดสำเนา
- ไสว ขอมงคลอุดม การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสังคมวิทยา 4 สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2528, 179 หน้า อัดสำเนา
- อานันท์ ศรีโสภา ทฤษฎีการวัดและการทดสอบ ไทยวัฒนาพานิช 2525, 280 หน้า
- อานา ฅักช้าง "การจัดกิจกรรมและแนวโดยใช้หลักสี่ปฐพีธรรม" แบบแปลน
19(100) : 20 - 24 สิงหาคม - กันยายน 2528
- อนุমানราชชน, พระยา ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม บรรณาการ 2516, 253 หน้า
- อนุวัณห์ หังสมบุญ การสร้างแบบทดสอบวัดความซื่อสัตย์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2526, 125 หน้า
- อัครอนงค์ ปราโมช, ม.ล. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพในกรุงเทพ
มหานคร วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, 89 หน้า
อัดสำเนา
- เอกวิทย์ ณ. กลาง วิชาการในพระพุทธศาสนา โรงพิมพ์มิตรไทย กรุงเทพฯ 2514,
212 หน้า

- Atkinson, R.F. Conduct An Introduction to Moral Philosophy. London, Macmillan, 1969. 123 p.
- Bourke, Vernon J. Ethics. New York, The Macmillan Company, 1966. 497 p.
- Brown, R. Social Psychology. New York, The Free Press, 1968. 412 p.
- Cronbach, Lee J. Essential of Psychological Testing. New York, Harper & Brothers, 1960. 650 p.
- Edward, Allen L. Technique of Attitude Scale Construction. New Ylrk, Appleton-Century-Crofts Inc., 1957. 256 p.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New Ylrk, McGraw-Hill Book Company, 1973. 681 p.
- Guilford J.P. Psychometric Methods. McGraw-Hill Book Company, New York, Toronto, London, 1954. 597 p.
- Heston, Joseph C. Heston Personality Adjustment Inventory Test. Booklet and Manual, New York, World Book Company, 1949. 34 p.
- Jame R. Rest. A Theorithical Analysis of Moral Judgment and Development. Unpublished Manuscript, University of Minesota, 1977 A.
- Jeffrey, M. Personal Value in The Modern World. Harmond Worth, Middlesex Penguin Books, 1962. 174 p.
- Kirby, Richard and John Radford. Individual Differences. Bungay Suffolk, The Chauer Press, Ltd., 1976. 144 p.
- Kohlberg Cited in Lerner. Concept and Theories of Human Development. Phillippiness Addison Wesley Publishing Company, Inc., 1976.
- Kohlberg Lawrance. "The Cognitive Developmental Approach to Morality . The State of Art," Cited in Rest. Counseling and Vale, 18(1974).:
- Kohlberg, L. "Moral Stage and Moralization The Cognitive Development Approach," in Moral Development and Behavior. ed., by Thomas Lickona, p. 29 - 53, New York, Holt Rinehart and Winston, 1976.
- Ke Furgy, W.G. and Waloshin G.W. "Immediate and Long-term Effects of Experimentally Induced Social Influence in the Modification of Adolescents Moral Judgments," Journal of Personality and Social Psychology. 12 104 - 110, 1969.
- Lickona, Thomas. Moral Development and Behavior. New York, Holt Rinehart and Winston, 1976. 430 p.

- Longman. Dictionary of Contemporary English. Harlow and London, Longman Group, 1978. 1303 p.
- Piaget, Jean. The Moral Judgment of Child. Illinois, The Free Press, 1960. 414 p.
- Thorndike, E.L. and Clarence L. Barnhart. High School Dictionary. Chicago, Scott Foresman, 1957. 1096 p.
- Turiel, E. "An Experimental Test of The Sequentiality of Development Stages in The Child's Moral Judgments," Journal of Personality and Social Psychology. 3 611 - 618, 1966.
- Titus, Harold Happer. Eithics for Today. American Book Company, 1936. 470 p.
- Walter, Morgan L. and Others. The Holt Basic Dictionaly of American English. Holt Rinehart and Winston, Inc., U.S.A. Copy Right, 1966. 864 p.

ภาคผนวก

ภาพผนวก ก.

คู่มือดำเนินการสอบ

แบบทดสอบวัดคุณธรรมต้านสัปปุริสธรรม

คู่มือดำเนินการสอบ แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม

ความหมายของคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม

คุณธรรมด้านสัปปริสธรรม หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษหรือมีคุณสมบัติของนกคี่ เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการพัฒนาตนเอง สังคม และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นคุณธรรมที่เน้นการแสดงออก 7 ประการ คือ

1. การรู้จักเหตุ หมายถึง การรู้มูลเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รู้ว่าสิ่งใดเป็นสาเหตุของสิ่งใด รู้ทันเหตุที่ทำให้เกิดผล รู้หลักความจริง รู้หลักการและกฎเกณฑ์ อันได้แก่ ความเชื่อที่ถูกต้องตามสาเหตุและการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามสาเหตุ
2. การรู้จักผล หมายถึง การรู้ว่าสิ่งใดเป็นผลของสิ่งใด รู้ผลที่เกิดมาจากเหตุ การรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายของหลักการที่ตนปฏิบัติ อันได้แก่ ความเชื่อที่ถูกต้องตามผลที่เกิด และการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามผลที่เกิด
3. การรู้จักตน หมายถึง การพิจารณาเข้าใจตนเอง การรู้จักฐานะที่ตนเองเป็นอยู่ การประพฤตินั้นเหมาะสมกับฐานะของตน การปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งของตน ไม่ก้าวล่วงหน้าที่ผู้อื่น
4. การรู้จักประมาณ หมายถึง การรู้จักกำหนดกะเนได้เหมาะสม ได้แก่ การรู้ว่าแค่ไหนเป็นความพอดี การบริโภคพอดี นอนพอดี ออกกำลังกายพอดี พูดพอเหมาะ พอดี การแสวงหาและใช้จ่ายทรัพย์สินของพอกับที่หามาได้ และการประพฤติปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ให้พอเหมาะพอดี
5. การรู้จักกาล หมายถึง การรู้เรื่องเวลาว่าเป็นเวลาใด การรู้จักค่าของเวลา การปฏิบัติงานเสร็จทันเวลา การปฏิบัติงานตามเวลา การปฏิบัติงานตรงเวลา และการรักษาเวลา
6. การรู้จักชุมชน หมายถึง การรู้วัฒนธรรมของสังคม การรู้มารยาทในสังคม การรู้การประพฤติปฏิบัติตนในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม

7. การรู้จักบุคคล หมายถึง การรู้จักตำแหน่งฐานะของบุคคลและการปฏิบัติ
ต่อบุคคลนั้น ๆ อย่างไร เกี่ยวกับการเคารพนับถือ การคบหาสมาคม การเชื่อถือไว้วางใจ
การให้การช่วยเหลือ และการขอความช่วยเหลือ การร่วมงาน และการใช้งาน

ความมุ่งหมาย

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ทดสอบคุณธรรมด้าน
สัปปุริสธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ว่ามีคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมอยู่ในระดับใด
เพื่อประโยชน์ต่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู ครูแนะแนว ในการที่จะพัฒนาคุณธรรมด้านนี้
ของนักเรียนที่อยู่ในความปกครอง

โครงสร้างของแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม เป็นแบบทดสอบในรูปสถานการณ์สมมติ
แล้วให้ผู้ตอบตอบคำถามตามความรู้สึก ความนึกเห็นหรือการกระทำบางอย่างของนักเรียน
โดยสมมติตนเองให้อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยให้นักเรียนเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว
จาก 3 ตัวเลือก แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมนี้มีข้อละ 1 สถานการณ์ และมี
สถานการณ์ในแต่ละด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งฉบับมี 70 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ
50 นาที ซึ่งแยกเป็น 7 ด้านย่อย ดังนี้

1. ด้านการรู้จักเหตุ
2. ด้านการรู้จักผล
3. ด้านการรู้จักตน
4. ด้านการรู้จักประมาณ
5. ด้านการรู้จักกาล
6. ด้านการรู้จักชุมชน
7. ด้านการรู้จักบุคคล

ตัวอย่าง

(๐) มาทเป็นเด็กเกียจคร้านและไม่ส่งการบ้านเป็นประจำ วันหนึ่งครูเรียกให้มาทเอาการบ้านไปส่งให้ครูตรวจ แต่มาทไม่ได้ทำมาส่ง ครูจึงทำโทษให้ยืนหน้าชั้นเรียน ถ้านักเรียนเป็นมาท นักเรียนจะทำอย่างไร ?

- ก. โกรธและไม่ทำการบ้านส่งครูต่อไป
- ข. อายเพื่อนและลอกการบ้านเพื่อนส่งครูตามหน้าที่
- ค. ละอายใจและจะพยายามไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก

การพัฒนาแบบทดสอบ

ในการสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัจธรรมนี้ ได้ดำเนินการสร้างตั้งแต่ปี 2529 ถึง 2530 จึงสำเร็จตามต้องการ การดำเนินการทดสอบและปรับปรุงได้ทำติดต่อกันสามครั้ง คือ

การทดสอบครั้งที่ 1 ทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 190 คน วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแต่ละข้อตั้งแต่ 0.342 ถึง 11.854 แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกถึงเกณฑ์ คือมีค่า r มากกว่า 1.75 ขึ้นไป เพื่อรวบรวมเป็นแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัจธรรม สำหรับใช้ในการทดสอบครั้งที่ 2 ต่อไป ซึ่งคัดเลือกได้ 105 ข้อ จากเดิม 124 ข้อ

การทดสอบครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 209 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 3.348 ถึง 16.086 จึงคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง และถึงเกณฑ์ไว้ด้านละ 10 ข้อ รวม 70 ข้อ เพื่อใช้ในการทดสอบครั้งที่ 3

การทดสอบครั้งที่ 3 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 411 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 6.617 ถึง 16.947 ซึ่งสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ และได้ค่าสถิติพื้นฐานและคุณภาพของแบบทดสอบ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับ

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานและค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตร
Alpha - Coefficient ในแต่ละด้านและรวมทั้งฉบับ

แบบทดสอบวัดคุณธรรม ด้านสัปปุริสธรรม	n	$\bar{x}$	s	r_{tt}
ด้านการรู้จักเหตุ	10	12.849	3.296	0.752 ^{**}
ด้านการรู้จักผล	10	12.596	3.409	0.744 ^{**}
ด้านการรู้จักตน	10	12.022	3.591	0.737 ^{**}
ด้านการรู้จักประมาณ	10	12.068	3.968	0.765 ^{**}
ด้านการรู้จักกาล	10	11.688	4.127	0.783 ^{**}
ด้านการรู้จักชุมชน	10	11.895	4.168	0.782 ^{**}
ด้านการรู้จักบุคคล	10	11.482	4.593	0.836 ^{**}
รวมทั้งฉบับ	70	92.248	18.051	0.915 ^{**}

2. ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ ในการดำเนินการสร้างแบบทดสอบ วัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมในครั้งนี้ ได้หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้วิธี Known Group Technique และตรวจสอบด้วยค่าสถิติ $t - test$ ปรากฏว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้หาความเที่ยงตรงตามสภาพ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ปรากฏว่า มีค่าความเที่ยงตรงตามสภาพสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบแต่ละด้าน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบทดสอบแต่ละด้านกับแบบทดสอบทั้งฉบับ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบแต่ละด้าน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ของแบบทดสอบแต่ละด้านกับแบบทดสอบทั้งหมด

แบบทดสอบ	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8
x_1	1.000	0.516	0.380	0.329	0.031	0.106	0.007	0.469
x_2		1.000	0.516	0.459	0.407	0.316	0.172	0.676
x_3			1.000	0.477	0.345	0.162	0.118	0.607
x_4				1.000	0.577	0.448	0.380	0.780
x_5					1.000	0.635	0.493	0.793
x_6						1.000	0.615	0.722
x_7							1.000	0.634
x_8								1.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีการดำเนินการสอบ

วิธีการดำเนินการสอบแบ่งเป็นสามระยะคือ การเตรียมตัวก่อนสอบ วิธีปฏิบัติขณะสอบ และเมื่อสอบเสร็จแล้ว มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมตัวก่อนสอบ การปฏิบัติดังนี้คือ

1.1 กำหนดวัน เวลา และสถานที่สอบล่วงหน้า และแจ้งให้ผู้สอบทราบ

วัตถุประสงค์ของการสอบ

1.2 เตรียมอุปกรณ์ในการสอบให้เรียบร้อย และมีผู้ดำเนินการสอบ 1 คน

กับผู้ช่วย 1 คน

1.3 เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบ ได้แก่ แบบทดสอบกระดาษคำตอบ

ให้มีจำนวนมากกว่าผู้เข้าสอบ ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์

1.4 การเตรียมตัวสำหรับผู้ดำเนินการสอบ ผู้ดำเนินการสอบต้องศึกษา คำชี้แจงวิธีทำแบบทดสอบเหล่านี้อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้สามารถดำเนินการสอบ ได้อย่างคล่องแคล่ว

2. วิธีดำเนินการสอบ ปฏิบัติดังนี้

2.1 พูดยืนยันว่าจิตใจผู้สอบ ให้มีความกระตือรือร้นที่จะทำการสอบ อย่างเต็มกำลังความสามารถ

2.2 การให้คำชี้แจง รายละเอียดของคำชี้แจงจะปรากฏอยู่บนแผ่นหน้า ของแบบทดสอบทุกฉบับ ผู้ดำเนินการสอบต้องให้คำชี้แจงจำกัดอยู่แต่เฉพาะเท่าที่ปรากฏ เท่านั้น โดยอธิบายวิธีตอบแบบสอบถามให้ผู้เข้าสอบเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งทุกคน และอย่า ให้ผู้เข้าสอบลงมือทำก่อนเวลา ควรให้ลงมือทำ แล้วเริ่มจับเวลาตั้งแต่ผู้ดำเนินการสอบ อนุญาตให้ลงมือทำได้

2.3 การเก็บเวลา ให้เก็บสองครั้งเท่านั้น คือ ตอนเมื่อหมดเวลา ครั้งแรก และอีก 2 - 3 นาที จะหมดเวลาอีกครึ่งหนึ่ง

3. วิธีปฏิบัติเมื่อหมดเวลา

3.1 สั่งให้ผู้สอบวางดินสอ หรือปากกา หยุดทำทันที แล้วเก็บกระดาษ คำตอบและแบบทดสอบ

3.2 เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบแล้ว ก่อนที่จะให้ผู้สอบออกจากห้องสอบ ผู้ดำเนินการสอบควรกล่าวคำชมเชยนักเรียน ที่พยายามตั้งใจสอบเป็นอย่างดี เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ

วิธีตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบ ผู้ตรวจต้องยึดหลักการให้คะแนนดังนี้

1. ให้ 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีคุณธรรมที่ถูกต้อง
 2. ให้ 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีคุณธรรมเล็กน้อยหรือปานกลาง
 3. ให้ 0 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีคุณธรรมที่ไม่ถูกต้อง
- สำหรับคะแนนของตัวเลือกแต่ละข้อ มีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 คะแนนของคำตอบในแต่ละข้อคำถาม

ด้าน	ข้อคำถาม	คำตอบ			ข้อคำถาม	คำตอบ		
		ก	ข	ค		ก	ข	ค
การรู้จักเหตุ	1	2	1	0	6	2	0	1
	2	0	2	1	7	0	1	2
	3	2	0	1	8	0	2	1
	4	2	1	0	9	0	1	2
	5	1	2	0	10	0	2	1
การรู้จักผล	1	2	1	0	6	2	0	1
	2	1	2	0	7	0	1	2
	3	0	2	1	8	1	2	0
	4	1	0	2	9	2	0	1
	5	0	2	1	10	2	0	1
การรู้จักตน	1	0	2	1	6	2	1	0
	2	0	2	1	7	1	2	0
	3	1	0	2	8	0	2	1
	4	2	0	1	9	0	1	2
	5	0	2	1	10	0	1	2
การรู้จักประมาณ	1	0	2	1	6	0	1	2
	2	2	0	1	7	0	1	2
	3	2	1	0	8	1	0	2
	4	0	1	2	9	2	0	1
	5	2	1	0	10	0	2	1

ตาราง 3 (ต่อ)

ด้าน	ข้อคำถาม	คำตอบ			ข้อคำถาม	คำตอบ		
		ก	ข	ค		ก	ข	ค
การรู้จักกาล	1	0	1	2	6	2	1	0
	2	2	0	1	7	0	2	1
	3	2	1	0	8	0	1	2
	4	0	1	2	9	2	0	1
	5	2	0	1	10	2	1	0
การรู้จักชุมชน	1	2	1	0	6	2	0	1
	2	2	0	1	7	1	2	0
	3	1	2	0	8	1	0	2
	4	1	0	2	9	2	0	1
	5	1	2	0	10	0	2	1
การรู้จักบุคคล	1	1	2	0	6	0	2	1
	2	2	1	0	7	0	1	2
	3	0	1	2	8	0	1	2
	4	1	0	2	9	2	0	1
	5	2	0	1	10	1	2	0

เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ

คะแนนเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนี้ เป็นเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norms) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครปฐม จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่นำมาสร้างเกณฑ์ปกติมีจำนวน 411 คน เป็นชาย 236 คน เป็นหญิง 175 คน

คะแนนเทคนิปกตินี้เป็นคะแนนมาตรฐานในรูปคะแนนทีปกติ (Normalized T - Scores) ซึ่งสร้างเป็นด้าน ๑ และทั้งฉบับโดยแยกเป็นเพศชาย เพศหญิง และรวมทั้งสองเพศ ดังแสดงในตาราง 4 - 7

ตาราง 4 เทคนิปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนชาย

คะแนนดิบ	คะแนนทีปกติ						
	เหตุ	ผล	ตน	ประมาณ	กาล	ชุมชน	บุคคล
20	71	70	73	70	72	73	73
19	68	68	70	68	70	70	71
18	65	66	67	66	68	68	68
17	63	63	65	63	65	65	66
16	60	60	62	61	63	63	64
15	57	58	59	59	61	61	62
14	54	55	56	57	58	58	59
13	52	53	54	54	56	56	57
12	49	51	51	52	54	53	55
11	46	48	48	50	51	51	52
10	43	46	45	48	49	48	50
9	40	43	42	45	47	46	48
8	38	41	39	43	44	43	45
7	35	38	36	41	42	41	43
6	32	36	34	39	40	38	41
5	29	33	31	36	37	36	38
4	26	31	28	34	35	33	36

ตาราง 4 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	เหตุ	ผล	ตน	ประมาณ	กาล	ชุมชน	บุคคล
3	24	29	25	32	33	31	34
2	21	26	22	30	30	29	32
1	18	24	20	27	28	26	29
0	15	21	17	25	26	24	27
ห	12.661	12.021	11.996	11.072	10.462	10.725	9.966
s	3.153	3.748	3.701	4.181	4.403	4.277	4.651
n	236	236	236	236	236	236	236

ตาราง 5 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม สำหรับนักเรียนหญิง

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	เหตุ	ผล	ตน	ประมาณ	กาล	ชุมชน	บุคคล
20	69	69	72	67	68	70	68
19	66	66	69	65	66	67	65
18	63	63	66	62	63	64	62
17	60	60	63	59	60	61	60
16	57	58	61	57	57	58	57
15	54	55	58	54	55	55	54

ตาราง 5 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	เหตุ	ผล	ทน	ประมาณ	กาล	ชุมชน	บุคคล
14	51	52	55	52	52	52	52
13	48	49	52	49	49	49	49
12	45	46	50	47	47	46	46
11	42	43	47	44	44	43	44
10	39	40	44	42	41	40	41
9	36	38	41	39	38	37	38
8	33	35	38	36	36	33	36
7	30	32	35	34	33	30	33
6	27	29	33	31	30	27	30
5	24	26	30	29	28	24	27
4	21	23	27	26	25	21	25
3	18	20	24	24	22	18	22
2	15	18	21	21	20	15	19
1	12	15	18	19	17	12	17
0	9	12	16	16	14	9	14
$\bar{x}$	13.103	13.371	12.120	13.411	13.343	13.474	13.526
s	2.553	2.715	3.577	3.213	3.026	3.444	3.631
n	175	175	175	175	175	175	175

ตาราง 6 เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมพื้นฐานกับปฐพีธรรม รวมทั้งสองแนว

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	ใหญ่	ผศ	ทบ	ประมาณ	กาล	ชุมชน	บุคคล
20	70	70	73	68	71	71	71
19	67	67	70	66	68	68	69
18	64	64	67	64	66	66	66
17	62	62	64	62	63	63	64
16	59	59	61	59	61	61	61
15	56	56	58	57	58	58	59
14	53	54	55	55	56	56	56
13	50	51	53	52	53	53	54
12	47	48	50	50	50	50	51
11	45	46	47	48	48	48	49
10	42	43	44	46	45	45	46
9	39	41	41	43	43	43	44
8	36	36	39	41	40	40	42
7	33	35	36	39	38	37	39
6	30	33	33	37	35	35	37
5	27	30	30	34	33	32	34
4	25	27	27	32	30	30	32
3	22	25	24	30	28	27	29
2	19	22	22	27	25	25	27
1	16	19	19	25	22	22	24

ตาราง 6 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ						
	เหตุ	ผล	ทน	ประมาณ	กาล	ชุมชน	บุคคล
0	12	17	16	23	20	19	22
$\bar{x}$	12.849	12.596	12.022	12.068	11.688	11.895	11.482
s	3.296	3.409	3.591	3.968	4.127	4.168	4.593
N	411	411	411	411	411	411	411

ตาราง 7 เกรดปกติของแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสำนึกจริยธรรม รวมทั้งฉบับ แยกเป็น
เพศชาย เพศหญิง และรวมทั้งสองเพศ

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
140	78	71	74	130	73	65	69
139	78	70	73	129	72	65	68
138	77	70	73	128	72	64	68
137	76	69	72	127	71	63	67
136	76	68	72	126	71	63	67
135	75	68	71	125	70	62	66
134	75	67	71	124	70	62	66
133	74	67	70	123	69	61	65
132	74	66	70	122	69	61	65
131	73	66	69	121	68	60	64

ตาราง 7 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
120	68	60	64	98	56	47	53
119	67	59	63	97	56	47	52
118	67	58	63	96	55	46	52
117	66	58	62	95	55	45	51
116	66	57	62	94	54	45	51
115	65	57	61	93	54	45	50
114	64	56	61	92	53	44	50
113	64	56	60	91	53	43	49
112	63	55	60	90	52	43	49
111	63	54	59	89	51	42	48
110	62	54	59	88	51	42	48
109	62	53	58	87	50	41	47
108	61	53	58	86	50	40	47
107	61	52	57	85	49	40	46
106	60	52	57	84	49	39	46
105	60	51	56	83	48	39	45
104	59	51	56	82	48	38	45
103	59	50	55	81	47	38	44
102	58	49	55	80	47	37	44
101	58	49	54	79	46	36	43
100	57	48	54	78	46	36	43
99	57	48	53	77	46	35	42

ตาราง 7 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
76	45	35	42	54	33	23	31
75	44	34	41	53	33	22	30
74	44	34	41	52	32	21	30
73	43	33	40	51	32	21	29
72	43	33	40	50	31	20	29
71	42	32	39	49	31	20	28
70	42	31	39	48	30	19	28
69	41	31	38	47	30	19	27
68	41	30	38	46	29	18	27
67	40	30	37	45	29	17	26
66	40	29	37	44	28	17	26
65	39	29	36	43	28	16	25
64	39	28	36	42	27	16	25
63	38	28	35	41	27	15	24
62	37	27	35	40	26	15	24
61	37	26	34	39	26	24	23
60	36	26	34	38	25	14	23
59	36	25	33	37	25	13	22
58	35	25	33	36	24	12	22
57	35	24	32	35	24	12	21
56	34	24	32	34	23	11	21
55	34	23	31	33	23	11	20

ตาราง 7 (ต่อ)

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ			คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ		
	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
32	22	10	20	13	12	0	10
31	22	10	19	12	12	0	10
30	21	9	19	11	11	0	9
29	20	9	18	10	11	0	9
28	20	8	18	9	10	0	8
27	19	7	17	8	10	0	8
26	19	7	17	7	9	0	7
25	18	6	16	6	9	0	7
24	18	6	16	5	8	0	6
23	17	5	15	4	8	0	6
22	17	5	15	3	7	0	5
21	16	4	14	2	7	0	5
20	16	4	14	1	6	0	4
19	15	3	13	0	6	0	4
18	15	2	13				
17	14	2	12	$\bar{x}$	86.411	100.120	92.248
16	14	1	12	s	18.742	13.595	18.051
15	13	1	11	n	236	175	411
14	13	0	11				

เกณฑ์การตัดสิน

เนื่องจากการตีความหมายของคะแนนเป็นแบบอิงกลุ่ม เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ จึงใช้คะแนนมาตรฐานในรูปของคะแนนที่ปกติ ตัดสินผลการสอบได้ดังนี้

1. การคิดคะแนนผลการสอบในแต่ละด้าน เมื่อสามารถวัดได้ว่านักเรียนคนใด ได้คะแนนที่ปกติเท่าใดแล้ว ให้ตัดสินตามเกณฑ์ดังนี้ (ชวาล แร่ตระกูล 2520 : 53)

ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นสูงมาก

ตั้งแต่ T 55 - T 65 แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นสูง

ตั้งแต่ T 45 - T 55 แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นพอใช้

เฉพาะที่ T 50 แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นในระดับปานกลาง
ของกลุ่ม

ตั้งแต่ T 35 - T 45 แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นต่ำ

ตั้งแต่ T 35 และต่ำกว่า แปลว่า มีคุณธรรมด้านนั้นต่ำมาก

ถ้าผู้สอบได้คะแนนตรงจุดแบ่งพอดี คือ T 35, T 45, T 55 และ T 65 แล้ว ให้เลื่อนผู้สอบนั้นขึ้นไปอยู่ในกลุ่มที่สูงถัดไปเสมอ

2. การคิดคะแนนผลการสอบรวมทุกด้าน โดยรวมคะแนนดิบทุกด้าน แล้วไปเทียบเป็นคะแนนที่ปกติจากตารางที่ให้ไว้ ส่วนเกณฑ์ตัดสินใช้เกณฑ์เดียวกับข้อ 1

\

ภาคผนวก ข.

แบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสุจริตธรรม

แบบทดสอบสำหรับงานวิจัย

- คำชี้แจง 1. แบบทดสอบต่อไปนี้ เป็นสถานการณ์ง่าย ๆ ซึ่งเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เมื่อ
นักเรียนอ่านแล้ว ให้พิจารณาเลือกตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความกตึกเห็น
ของนักเรียนมากที่สุด คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิดอย่างแท้จริง และ
ไม่กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด จึงขอให้
นักเรียนตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อให้ผลงานวิจัยออกมา
อย่างถูกต้อง
2. แบบทดสอบนี้มีทั้งหมด 7 ชุด ชุดละ 10 ข้อ รวม 70 ข้อ กรุณาตอบให้
ครบทุกชุด และครบทุกข้อ
3. วิธีตอบให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ ลงในช่อง ☐ ให้ตัวอักษร
ก ข หรือ ก ซึ่งตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนเลือกตอบในกระดาษ
คำตอบ และห้ามนักเรียนขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงใน
แบบทดสอบ

ตัวอย่าง

- (0) มานพเป็นเด็กเกียจคร้านและไม่ส่งการบ้านเป็นประจำ วันหนึ่งครูเรียกให้
มานพเอาการบ้านไปส่งให้ครูตรวจ แต่มานพไม่ได้ทำมาส่ง ครูจึงทำโทษ
ให้ยืนหน้าชั้นเรียน ถ้านักเรียนเป็นมานพ นักเรียนจะทำอย่างไร ?

- ก. โกรธและไม่ทำการบ้านส่งครูต่อไป
ข. อายเพื่อนและลอกการบ้านของเพื่อนส่งครูตามหน้าที่
ค. ละอายใจและพยายามไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกต่อไป

กระดาษคำตอบ

ก	ข	ค	ง	จ
--------------	---	---	---	---

เมื่อนักเรียนจะเลือกข้อ ก.

ถ้านักเรียนจะเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ก. เป็นข้อ ข. ให้ทำดังนี้

ก	ข	ค	ง	จ
--------------	--------------	---	---	---

แบบทดสอบชุดที่ 1

1. หลังจากฝนหยุดตกใหม่ ๆ และมีแดดอ่อน ๆ น้อยได้ชี้ให้พี่สาวดูรังกินน้ำที่ปรากฏอยู่บนท้องฟ้า พี่สาวห้ามขยี้ไม่ให้ขยี้รังกินน้ำเพราะกลัวว่าน้ำจะหก ถ้าท่านเป็นน้อง ท่านเห็นด้วยกับพี่สาวหรือไม่ ?

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นจริงไปไม่ได้
- ข. เห็นด้วย เพราะเราไม่รู้ว่าจริงหรือไม่จริงก็ไม่รู้
- ค. เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะเป็นความเชื่อของคนชราที่เรานับถือ

2. มาลีและธิดาชวนสมหญิงให้ไปดูหนังรอบค่ำกับพวกตน ถ้าท่านเป็นสมหญิง ท่านจะไปดูหนังหรือไม่ ?

- ก. ไป เพราะมันสนุกดี
- ข. ไม่ไป เพราะมันไม่ปลอดภัย
- ค. ถ้าไปได้ก็ไป เพราะเกรงใจเพื่อนที่มาชวน

3. สมบัติรู้สึกโกรธและไม่พอใจครูเป็นอย่างมาก ที่จับได้ว่าเขาแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำของโรงเรียน ถ้าท่านเป็นสมบัติ ท่านจะมีความรู้สึกอย่างไร ?

- ก. คิดว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีก
- ข. เห็นก็เห็นไป กราวหน้าจะไม่ทำให้เห็น
- ค. คิดว่าเป็นธรรมดาของวัยรุ่นที่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น

4. เพื่อนได้ชวนสมชายไปก้มเหล้า หลังจากโรงเรียนเลิก เป็นการฉลองการสอบเสร็จ ถ้าท่านเป็นสมชาย ท่านจะไปหรือไม่ ?

- ก. ไม่ไป เพราะเป็นสิ่งที่ไม่สมควร
- ข. ไม่ไป เพราะกลัวคนอื่นเอาไปฟ้องครู
- ค. ไป เพราะนาน ๆ มีที ไม่ควรทำให้เพื่อนเสียใจ

5. สิริเป็นเด็กเรียบร้อยมีน้ำใจ และเรียนหนังสือเก่ง ครูมักจะชมสิริให้เพื่อน ๆ ทั้งเสมอ จนสิริรู้สึกว่าเป็นเพื่อนเรียนห้องเดียวกับตน ชักจะเขม่นตนเองอยู่ในที่ ถ้าท่านเป็นสิริ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. คอยดูพฤติกรรมของกนกพร เพื่อให้รู้สึกบ้าง
- ข. ทำเป็นไม่สนใจและแสดงความมีน้ำใจต่อกนกพรให้มาก
- ค. บอกให้ครูทราบและแสดงความไม่พอใจต่อกนกพรบ้าง

6. ขณะอยู่บ้านใกล้โรงเรียน แต่มาโรงเรียนสาย ถ้าท่านเป็นขณะ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ตื่นแต่เช้าและเตรียมตัวมาโรงเรียนให้ทัน
- ข. ไม่จำเป็นต้องมาเข้าเพราะห้องหนังสืออยู่ที่บ้าน
- ค. มาแต่เช้าเพราะกลัวเพื่อนล้อว่าบ้านอยู่ใกล้แต่มาสาย

7. สนทนาชอบเล่นการพนัน เพราะเขาเชื่อว่าเขามักมีโชคในการพนันเสมอ แต่ภรรยาของสนทนาขอร้องให้สนทนาเลิกเล่น ถ้าท่านเป็นสนทนา ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ไม่เลิกเล่น เพราะโชคก็เสมอ
- ข. เลิกเล่น เพราะเกรงใจภรรยา
- ค. เลิกเล่น เพราะการพนันไม่ช่วยให้ใครดีขึ้น

8. วิชัยเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ช่วงใกล้สอบประจำภาค วิชัยถูกเพื่อน ๆ ชวนไปเที่ยวเตร่ พ่อแม่ว่ากล่าวตักเตือนก็ไม่เชื่อฟัง ถ้าท่านเป็นวิชัย ท่านจะทำอย่างไรหรือไม่ว ?

- ก. ทำ เพราะเป็นการพักผ่อนสมองก่อนสอบ
- ข. ไม่ทำ เพราะอาจทำให้ผลการเรียนตกต่ำลงได้
- ค. ไม่ทำ เพราะคิดว่าเพื่อนกลัวตนได้ดีกว่าจึงมาชวนเที่ยว

9. นิพนธ์ถูกทางโรงเรียนทวงค่าเทอม แต่ยังไม่มีเงินให้ จึงขโมยเงินเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน เพื่อจะนำไปเสียค่าเทอม ถ้าท่านเป็นนิพนธ์ ท่านจะทำเช่นเดียวกับนิพนธ์หรือไม่ ?

- ก. ทำ เพราะชอบเกลียดเพื่อน
- ข. ไม่ทำ เพราะเพื่อนอาจเดือดร้อน
- ค. ไม่ทำ เพราะทำเช่นนั้นเป็นสิ่งไม่ดี

10. นายขามืออาชีพขับรถสองแถวรับส่งผู้โดยสาร วันหนึ่งนายขามไปก้มเหล้ามามากและมาขับรถ ของนายขามได้ประสบอุบัติเหตุตกลงข้างทาง ถ้าท่านเป็นนายขาม ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. คิดว่าเป็นคราวเคราะห์เพราะดวงไม่ดี
- ข. เลิกก้มเหล้าและขับรถด้วยความระมัดระวัง
- ค. คิดว่าคราวหน้าจะระมัดระวังและดื่มให้น้อยลงกว่าเดิม

แบบทดสอบชุดที่ 2

1. มาโนชทำหน้าที่ผู้รักษาประตูในการแข่งขันฟุตบอลนักเรียน ขณะที่กำลังแข่งขัน มาโนชได้ยินเสียงและหันไปเห็นเพื่อนของตน กำลังยกเทวภีกับนักเรียนโรงเรียนอื่นที่เป็นคู่ปรับเก่าอยู่ใกล้ ๆ มีเพื่อนคนหนึ่งได้วิ่งมาเรียกมาโนชให้ไปร่วมด้วย ถ้าท่านเป็นมาโนช ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ทำไม่สนใจและเล่นฟุตบอลต่อไป
- ข. ถ้าครูเฟลอ จะวิ่งออกไปช่วยเพื่อนก็
- ค. วิ่งออกไปช่วยเพื่อนก็ แล้วค่อยกลับมารักษาประตูต่อ

2. คณิตมักขาดเรียนอยู่เสมอ ๆ ในวันที่มีการสอบเพื่อเก็บคะแนนในวิชาต่าง ๆ เกือบทุกครั้ง โดยไม่สนใจจะติดตามสอบที่หลัง ถ้าท่านเป็นคณิต ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ถ้าจำเป็นก็หยุดได้ แล้วรอสอบแก้ตัวที่หลัง
- ข. ไม่ควรหยุด ถ้าหยุดจะคิดต่อสอบที่หลังโดยไม่ต้องเตือน
- ค. ไม่จำเป็นต้องตามสอบทุกครั้ง เพราะครูต้องหาทางให้ผ่านอยู่แล้ว

3. ปรีชาเป็นกนขยันทำมาหากินแต่ไม่ขยันเก็บ เพราะคิดว่าตนเองทำงานเหนื่อยมานานแล้ว ควรใช้เงินที่ได้มาอย่างเต็มที่ ถ้าท่านเป็นปรีชา ท่านจะกักเงินเก็บกับปรีชาหรือไม่ ?

- ก. กัก เพราะเป็นการชดเชยที่เราทำงานหนักมาแล้ว
- ข. ไม่คิด เพราะจะทำให้ไม่มีเงินไว้ใช้ในคราวที่จำเป็น
- ค. ไม่กัก แต่คิดว่าถึงจะเก็บเงินเอาไว้ ทยอยไปก็เอาไปไม่ได้

4. ประวิตรชวนอนุชาให้ไปเล่นการพนันที่บ้านของตน หลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว อนุชาเห็นเพื่อน ๆ ไปกันหลายคนจึงอยากไปบ้าง ถ้าท่านเป็นอนุชา ท่านจะไปกับเพื่อนหรือไม่ ?

- ก. ไป แต่ไม่เล่น นั่งดูเพื่อนเล่นกัน
- ข. ไป เพราะเล่นกันอย่างสนุกไม่ได้เอาเงินกัน
- ค. ไม่ไป เพราะการพนันทำให้ล่มจมกันมามากแล้ว

5. วัลภาฯวนเอน ๆ หนีโรงเรียน ไปเยี่ยมเพื่อนคนหนึ่งซึ่งป่วยหนัก ถ้าท่านเป็นวัลภา ท่านจะทำอย่างวัลภาหรือไม่ ?

- ก. ทำ เพราะเป็นห่วงเพื่อน
- ข. ไม่ทำ เพราะจะทำให้เพื่อนเสียเวลาเรียน
- ก. ไม่ทำ เพราะต้องขออนุญาตครูก่อน และกลัวไปจนเสีย

6. ชุติมาถูกพ่อแม่ดุ ห้ามไม่ให้คบเพื่อนชาย เพราะเห็นว่าชุติมายังเด็กอยู่ ให้งัดใจเรียนหนังสือให้จบเสียก่อน ชุติมารู้สึกน้อยใจมาก จึงไปซื้อยาฆ่าแมลงมาดื่มเป็นการประท้วง ถ้าท่านเป็นชุติม่า ท่านจะทำอย่างชุติม่าหรือไม่ ?

- ก. ไม่ทำ เพราะกลัวตาย
- ข. ทำ เพราะเป็นการลงใจพ่อแม่
- ก. ไม่ทำ เพราะไม่ทราบว่าไปซื้อยาที่ไหน

7. มีากับเมืองเป็นเพื่อนรักกันมาก วันหนึ่งมีาเดินทางอยู่ตามลำพัง ถูกขี้และเพื่อน ๆ รุมทำร้ายร่างกาย มีาสู้ไม่ได้ จึงกลับไปชวนเมืองให้ไปแก้แค้นขี้และเพื่อน ๆ กับตน ถ้าท่านเป็นเมือง ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ไปก๊วนขี้กับขี้เป็นการแก้แค้นทันที
- ข. ไปก๊วนขี้กับขี้เพื่อเป็นการแสดงว่าตนรักเพื่อนจริง ๆ
- ก. บอกให้มีาเลี้ยง ๆ จากขี้เสียเพราะไม่มีประโยชน์อะไรที่จะทำเช่นนั้น

8. กิลป์ต้องการใช้เงิน จึงไปทวงเงินที่ได้เสริญมไปให้มาคืน แก่เสริญ ไม่ยอมรับไว้ แกมยังทำร้ายร่างกายกิลป์อีก ถ้าท่านเป็นกิลป์ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. กล่าวคำขู่เสริญ
- ข. ถูกรอดทนเอาไว้
- ก. จ้างคนไปทำร้ายเสริญ

9. สันติเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย แต่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์และตั้งใจจริง เพราะเขาเชื่อว่า "ทำดีย่อมจะได้รับผลดีตอบแทน" ถ้าท่านเป็นสันติ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ยึดถือเกี่ยวกับสันติ
- ข. ไม่เชื่อตามสันติ เพราะปัจจุบันนี้ใช้ไม่ได้แล้ว
- ก. ยึดความจริงส่วนใหญ่ถือ "ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป"

10. บ้านของลำไยตั้งอยู่ริมน้ำ แม่ของลำไยมักจะเทขยะลงแม่น้ำเสมอ เพราะเห็นว่าเป็นการสะดวก ถ้าท่านเป็นลำไย ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ห้ามแม่ไม่ให้ทิ้งลงแม่น้ำ เพราะน้ำจะสกปรก
- ข. ช่วยแม่ขนขยะไปทิ้งด้วย เพราะใคร ๆ ก็ทำอย่างนี้
- ก. ไปตามความสะดวกของแม่ เพราะไม่ทราบว่าจะไปทิ้งที่ไหน

แบบทดสอบชุดที่ 3

1. พี่สาวชวนสมศรีไปเที่ยวในวังมฤก และไม่ทราบว่าสมศรีต้องเตรียมตัว
ดูหนังสือเพื่อสอบ แต่สมศรีก็มีความเกรงใจพี่สาวมาก ถ้าท่านเป็นสมศรี ท่านจะทำอย่างไร ?
 - ก. ไปเที่ยวก่อนแล้วกลับมาดูหนังสือทีหลัง
 - ข. ไม่ไปเที่ยวเพราะกลัวว่าจะดูหนังสือไม่ทัน
 - ค. ไปเที่ยวกับพี่สาวพร้อมกับเอาหนังสือติดตัวไปด้วย
2. ทนายความคนหนึ่งเป็นเพื่อนของสัญญา ได้ขอร้องให้สัญญาพินาศาเข้าข้าง
ลูกความของตน ถ้าท่านเป็นสัญญา ท่านจะทำอย่างไร ?
 - ก. เห็นแก่เพื่อนทำตามที่เขาขอ
 - ข. ทำตามหน้าที่เพราะควรทำให้บุคคลอื่นได้รับโทษ
 - ค. แนะนำช่องทางชนะให้เพื่อน เพื่อให้เพื่อนช่วยตัวเอง
3. น้องน้าการบ้านมาถามสติกาให้ช่วยสอน สติกาไม่รู้คำถามที่จะอธิบาย จึงทำ
การบ้านให้น้องเสียเอง ถ้าท่านเป็นสติกา ท่านจะทำอย่างไร ?
 - ก. ให้อธิบายให้น้องฟัง เพื่อให้น้องรู้จักกิจเอง
 - ข. ทำการบ้านให้น้องเสียเอง จะได้เสร็จเร็ว ๆ
 - ค. ช่วยอธิบายให้ให้น้องทำเอง จนกว่าน้องจะทำเสร็จ
4. แม่ให้วราสนามีหน้าที่กวาดตูบ้านในตอนเย็นร่วมกับน้อง ถ้าท่านเป็นวราสนา
ท่านจะทำอย่างไร ?
 - ก. รีบกลับบ้านเร็ว ๆ ช่วยน้องทำทุกวัน
 - ข. บอกให้น้องทำคนเดียว ถ้าวันไหนมีการบ้านมาก
 - ค. บอกให้น้องทำไปก่อน แล้วจะกลับมาช่วยถ้ามาช้า
5. เด็กชายมนัสชอบไปเที่ยวตามสถานที่เร่ร่อนต่าง ๆ ในตอนกลางคืน เหมือนกับ
ที่เห็นพวกผู้ใหญ่เขาชอบไปกัน ถ้าท่านเป็นเด็กชายมนัส ท่านจะทำอย่างไร ?
 - ก. ไปเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์
 - ข. ไม่ไปเที่ยว เพราะยังเป็นนักเรียนอยู่
 - ค. ไม่ไปเที่ยว แต่บางครั้งชักเพื่อน ๆ ไม่ได้

6. มานิดยอยากเป็นหัวหน้าชั้น แต่เพื่อน ๆ ไม่เลือก ถ้าท่านเป็นมานิดย ท่านจะมีความรู้สึกอย่างไร ?

- ก. ยอมรับสภาพและแก้ไขข้อบกพร่องของตนอย่างยินดี
- ข. ยอมรับสภาพ แต่เสียใจเล็กน้อยที่เพื่อนไม่เห็นความสามารถ
- ค. เฉย ๆ คิดว่าเราเองก็ดีแล้ว ไม่จำเป็นต้องแก้ไขอะไร ไว้คราวหน้าเสนอตัวใหม่

7. ก่อนที่ครูจะเริ่มสอนเนื้อหาใหม่ในชั่วโมงต่อไป ครูได้ซักถามความเข้าใจของนักเรียนในชั้น ถ้าใครมีปัญหาให้ยกมือขึ้น เด็กชายคำฟังกูแล้วยังไม่ค่อยเข้าใจ ถ้าท่านเป็นเด็กชายคำ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ทำเฉย ๆ ไว้ถามเพื่อนที่หลัง
- ข. ยอมรับความจริง ถึงครูจะดุก็ตาม
- ค. ไม่ยอมรับความจริง เพราะกลัวว่าเพื่อนจะหาว่าโง่

8. เนตรเจลาเรียนหนังสือเก่งสอบได้ที่หนึ่งทุกครั้ง จึงมักจะถูกเพื่อนคนอื่น ๆ อยู่เสมอ ถ้าท่านเป็นเนตรเจลา ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. คิดว่าเราเก่งกว่าเพื่อน บางครั้งเกือบจะหาว่าเรา
- ข. ไม่คิดว่าเราเก่งกว่าเพื่อน แต่ก็ช่วยเพื่อนเท่าที่ทำได้
- ค. ไม่คิดว่าเราเก่งกว่าเพื่อน แต่กลัวเพื่อนจะเก่งกว่าเรา

9. ประสงค์เห็นเพื่อนที่เป็นลูกคนรวย เอาวิทยุมือหนึ่งมาฟังในห้องนอนหยุดพักทุกวัน และอยากได้บ้าง เลยไปรบเร้าพ่อซึ่งมีอาชีพรับจ้างยากจนซื้อให้ ถ้าท่านเป็นประสงค์ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ให้พ่อซื้อตามเพื่อน เพราะกลัวเพื่อนดูถูก
- ข. ไม่รบเร้าให้พ่อซื้อ เพราะขอยืมเพื่อนฟังก็ได้
- ค. ไม่รบเร้าให้พ่อซื้อ เพราะรู้ว่าพ่อไม่ค่อยมีเงิน

10. นาคยาเป็นกนรูปร่างห้าทหาเดูไ้ อยากเป็นแอ์โฮสเส จังไปปรักบากับกรูณะแนว แต่กรูไ้แนะนำให้นาคยาเือกไปทำงานอย่างอื่นแทน แต่นาคยาไม่เชื่อ ถ้าท่านเป็นนาคยา ท่านจะอย่างไร ?

ก. ลงไปสมัครดูเพื่อโชกกี

ข. ไปสมัครเป็นแอ์โฮสเสเพราะไ้เงินเกินกกี

ค. ทำตามคำแนะนำของกรู เราะจะไ้ไม่ก้องผิกหวัง

แบบทดสอบชุดที่ 4

1. กริชกับชุมพลเล่นตำรวจไล่จับผู้ร้ายกัน กริชเป็นตำรวจ ชุมพลเป็นผู้ร้าย ชุมพลเห็นกริชวิ่งไล่กวาดมาจนจะทันอยู่แล้ว ด้วยความกลัวจะถูกจับได้ จึงวิ่งไปที่หน้าต่างห้องเรียน ถ้าท่านเป็นชุมพล ท่านจะอย่างไร ?

- ก. กระโดดหน้าต่างหนีจะได้สมบทบาท
- ข. ยอมให้กริชจับได้ ก็กว่ากระโดดลงไป
- ค. ถ้าเป็นไปได้ จะเป็นหน้าต่างชั้นไปบนดักชั้นบน

2. พจนานเป็นนักวิ่ง อยากวิ่งเร็วเหมือนรุ่นพี่ ๆ ดังนั้นเธอครูอนุญาตให้กลับบ้านได้หลังฝึกซ้อมเสร็จแล้ว พจนานไม่ยอมกลับ แต่ยังคงฝึกซ้อมต่อตามลำพังอยู่อีกเป็นเวลานาน ถ้าท่านเป็นพจนาน ท่านจะอย่างไร

- ก. ฝึกซ้อมตามที่ครูบอกและแนะนำ
- ข. ฝึกซ้อมให้หนักกว่าที่ครูบอกและแนะนำ
- ค. ฝึกซ้อมให้เบากว่าที่ครูบอกและแนะนำ

3. ชลธิชาได้รับเชิญไปงานวันเกิดเพื่อนร่วมงาน ชลธิชาเห็นคนส่วนใหญ่กักอาหารมามากมาย ถ้าท่านเป็นชลธิชา ท่านจะอย่างไร ?

- ก. กักอาหารมาแต่ไม่อายรับประทานอ้วม
- ข. กักอาหารมามาก ๆ เพราะจะได้ไม่ท้องตักบ่อย ๆ
- ค. กักอาหารมามาก ๆ เพราะจะได้เหมือนคนส่วนใหญ่

4. แม่ซื้อของขวัญมาให้วรพงษ์กับวรวิทย์คนละชิ้น เป็นของเล่นต่างชนิดกัน วรพงษ์เห็นของเล่นของตัวเองแล้วไม่พอใจ แต่อยากได้ของวรวิทย์แทน ถ้าท่านเป็นวรพงษ์ ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ขอเงินแม่ไปซื้อแบบของวรวิทย์เพิ่มอีกชิ้นหนึ่ง
- ข. ขอแลกเปลี่ยนกับวรวิทย์หรือขอให้เงินจำนวนหนึ่ง
- ค. เล่นของเล่นที่แม่ให้ตนมาด้วยความพอใจก็เพียงพอแล้ว

5. พ่อซื้อจักรยานใหม่คันหนึ่งให้อูมา พออูมาขี่ไปโรงเรียน เห็นจักรยานเพื่อนที่ขี่มาใหม่เหมือนกัน แต่แบบสวยกว่า อูมาอยากได้จักรยานแบบของเพื่อนบ้าง จังรบเฝ้าให้อูมาขี่ใหม่ ถ้าท่านเป็นอูมา ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ใช้คันที่พ่อซื้อให้ไปก่อน
- ข. ขायกันที่อูมาขี่ไปขี่กันใหม่
- ค. ซื้อจักรยานคันใหม่เพิ่มชั้นตามที่ต้องการได้ เพราะอูามีเงิน

6. แม่ใช้ให้วิเล็ยกงานช่างที่สร้างเสร็จแล้วไปเก็บไว้ในตู้ วิเล็กอยากทำให้เสร็จเร็ว ๆ เพราะจะรีบไปเล่นกับเพื่อนต่อ จึงยกงานช่างซ้อนกันที่ละหลายใบ ถ้าท่านเป็นวิเล็ก ท่านจะอย่างไร

- ก. ทำอย่างวิเล็ก ถอยกที่ละหลายใบจะได้เสร็จเร็วขึ้น
- ข. ไม่ทำอย่างวิเล็ก แต่ยกไปเก็บทีละใบ งานจะได้ไม่แตก
- ค. ไม่ทำอย่างวิเล็ก แต่ยกเก็บทีละหนอกรตามกำลังที่ทนจะทำได้

7. กรุปราณีโกรธมาก ที่นักเรียนไม่ทำการบ้านมาส่งเกือบทั้งห้อง จึงตีด้วยไม้เรียวอย่างแรงคนละหลายที ถ้าท่านเป็นกรุปราณี ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ตีให้มากกว่ากรุปราณีอีกจะได้จำ เพราะขี้เกียจ
- ข. ทำเป็นไม่สนใจ เพราะครูท้อใจเย็น นักเรียนจะได้รัก
- ค. ว่ากล่าวตักเตือน คาทบทวนเหตุผล แล้วให้ไปทำการบ้านมา

8. เมื่อใกล้สอบ ฝนคาตุนั่งสวดจนึก แม้แต่เวลากินข้าวก็รีบกินเร็ว ๆ แล้วกลับมาตุนั่งสวดต่อ ถ้าท่านเป็นฝนคาตุน ท่านจะอย่างไรทิดคาหรือไม่ ?

- ก. ทำ เพราะจะได้สอบได้คะแนนดี
- ข. ไม่ทำ จนกว่าจะถึงวันสอบ เพราะจะได้จำดี
- ค. ไม่ทำ เพราะเร่งรีบเกินไป การรูดสมาธิหมดทุกวัน

9. กาญจนาได้รับเงินก้อน ๆ ละ 2,000 บาท เมื่อรับเงินแล้ว กาญจนาจะจ่ายซื้อสิ่งของที่ต้องการ ตามใจชอบตอนต้นเดือน บลาบเดือนจึงต้องขอยืมหรือกู้เงินคนอื่นใช้เสมอ ถ้าท่านเป็นกาญจนา ท่านจะทำอย่างไร ๑

- ก. ใช้ในสิ่งที่จำเป็นให้ได้ตลอดเดือน
- ข. จำเป็นต้องขอยืมเงินเพื่อนเพราะเงินเดือนน้อย
- ก. จำเป็นต้องรีบซื้อเสียก่อนที่จะจ่ายอย่างอื่น ๆ หมด

10. ประจักษ์เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย เกิดไปชอบหญิงคนหนึ่งเกี่ยวกับอัครเดชซึ่งร่ำรวยกว่าตนมาก เดือน ๆ ของประจักษ์ แนะนำให้ประจักษ์ทำตัวให้ร่ำรวยกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าท่านเป็นประจักษ์ ท่านจะทำอย่างไร ๑

- ก. ทำตามเพื่อนแนะนำ เพราะจะสู้อัครเดชไม่ได้
- ข. ไม่ทำตามเพื่อนแนะนำ เพราะเห็นว่าไม่จำเป็น
- ก. ยอมรับเงินที่เพื่อนให้ยืม ไปเลี้ยงหญิงคนนั้นบางกรั้ว สักเดือนจึงคืนให้

แบบทดสอบชุดที่ 5

1. สุดาได้รับคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่น เธอมีภูมิลำเนาที่โรงเรียนจนเลยเวลาอาหารเย็น ไม่มีใครที่บ้านอยู่คอยรับประทานอาหารไปด้วย ถ้าท่านเป็นสุดา ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ถ้ากลับไม่ทันกินคนเดียวก็ไม่ได้เห็นจะเป็นไร
- ข. กลับมาให้ทันอาหารเย็นก่อน แล้วกลับไปทำงานต่อที่โรงเรียนจนมืด
- ค. กลับบ้านหลังเวลาเลิกเรียนเล็กน้อยพร้อมกับเพื่อนครูคนอื่น ๆ ตามปกติ

2. สุพจน์เป็นครูที่ขยัน และมักจะสอนกินเวลาอยู่เสมอ ถ้าท่านเป็นสุพจน์ ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ควรสอนให้ตรงเวลา จะได้ไม่กินเวลาคอนอื่น
- ข. ควรปล่อยก่อนเวลาเสมอ เพราะนักเรียนจะได้ไม่เบื่อ
- ค. ควรเข้าก่อนเวลาเสมอถ้ามีโอกาส เพราะจะได้สอนได้เต็มที่

3. ธวัชชอบหยิบเอาวิชาหนึ่งขึ้นมาทำในขณะที่ครูกำลังสอนอีกวิชาหนึ่งอยู่เสมอ ถ้าท่านเป็นธวัช ท่านจะอย่างไร ?

- ก. เรียนวิชาใดก็ตั้งใจในวิชานั้น ถึงแม้จะเบื่อก็ตาม
- ข. ต้องทำเช่นนั้น มิฉะนั้นจะไม่มีที่เรียนส่งในชั่วโมงต่อไป
- ค. ต้องทำหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน แสดงว่ามีความสามารถ

4. กักคัสตีลเป็นกบขยันทำงาน ถ้างานที่ทำยังไม่เสร็จแม้จะถึงเวลาอาหารเย็นแล้ว ก็ไม่สนใจ จะต้องทำงานให้เสร็จก่อนจึงจะรับประทานอาหาร ถ้าท่านเป็นกักคัสตีล ท่านจะอย่างไรกักคัสตีลหรือไม่ ?

- ก. ทำ เพราะมีความรับผิดชอบดี
- ข. ไม่ทำ แต่ควรรับประทานอาหารพร้อมกับทำงานไปด้วย
- ค. ไม่ทำ เพราะจะหยุดรับประทานอาหารก่อน แล้วค่อยมาทำงานต่อ

5. วิจัยกับมงคลชอบนั่งคุยกันตลอดเวลาในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่เสมอ ๆ
ถ้าท่านเป็นเพื่อนเรียนห้องเดียวกับวิจัยและมงคล ท่านจะทำอย่างไรวิจัยกับมงคลหรือไม่ ?

- ก. ไม่ทำ เพราะเป็นเวลาเรียน ไม่ใช่เวลาคุย
- ข. ทำ เพราะเป็นการช่วยไม่ให้ง่วงนอนในเวลาเรียน
- ค. จำเป็นต้องทำ เพราะเพื่อนชวนคุย เกรงใจเพื่อนฝูง

6. กรรมการนัดให้ผู้สอบข้อเขียนได้ทั้งหมด มาสอบสัมภาษณ์ตั้งแต่เวลาเช้า
8.30 น. เป็นต้นไป ปราโมทย์สอบได้ที่เกินครึ่งและค่อนข้างดีทางท้าย จึงจะมาสัมภาษณ์ในตอนบ่าย เพราะสอบเรียงตามลำดับเลขที่ได้ ถ้าท่านเป็นปราโมทย์ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. มารอสอบตั้งแต่เช้าเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัว
- ข. มารอสอบในตอนสาย เพราะจะได้ไม่ต้องคอยนาน
- ค. มารอสอบในตอนบ่าย เพราะคิดว่าเลขที่ท้าย ๆ คงสอบตอนบ่าย

7. ญาตินัดเพื่อนไปเล่นฟุตบอลที่ลานวัดในเวลากลางวัน เพราะเห็นว่า
ปลอดผู้คนดี ถ้าท่านเป็นญาติ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. จุดไฟเล่นจะได้เห็นลูกฟุตบอล
- ข. ไม่เล่น เพราะเป็นเวลาที่ควรพักผ่อน
- ค. ไม่เล่น เพราะจะไปเล่นตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียนแทน

8. นำชัยทำวิทยานิพนธ์ให้ไปวิ่งแข่งขันกับตน หลังจากได้รับประทานอาหารกลางวันอัน
มาใหม่ ๆ ถ้าท่านเป็นวิทยานิพนธ์ ท่านจะไปวิ่งแข่งกับนำชัยหรือไม่ ?

- ก. ไป เพราะกลัวเสียศักดิ์ศรี
- ข. ไม่ไป เพราะรู้ว่านำชัยวิ่งเร็วกว่าตน
- ค. ไม่ไป เพราะรู้ว่าตนเก่งอิมฮ่าวมาใหม่ ๆ

9. ครูพานักเรียนห้องสุริย์ไปดูนิทรรศการเกี่ยวกับดาวหางที่ห้องฟ้าจำลอง
แต่สุริย์กลับชวนโสภีไปดูหนังแทน ถ้าท่านเป็นโสภี ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ไปดูนิทรรศการกับครู เพราะไม่ได้มีบ่อย ๆ
- ข. ไปดูหนังเป็นเพื่อนสุริย์ เพราะกลัวเพื่อนเสียใจ
- ค. ไปดูหนังก่อน แล้วกลับมาดูนิทรรศการวันหลัง ได้ทั้งสองอย่าง

10. สราวุธและเพื่อน ๆ เข้าไปเล่นบาสเกตบอลในสถานที่ราชการ เมื่อถึงเวลา 18.00 น. ภารโรงขอให้เลิกเล่น เพราะได้เวลาปิดที่ทำการ แต่สราวุธและเพื่อน ๆ ยังคงเล่นต่อไป ถ้าท่านเป็นสราวุธ ท่านจะทำอย่างไร ๑

- ก. เลิกเล่นแล้วรีบกลับบ้าน
- ข. เลิกเล่น ไปหาที่อื่นเล่นต่อ
- ค. ขอร้องภารโรงเล่นต่ออีกสักเล็กน้อย

แบบทดสอบชุดที่ 6

1. มนุญต์เพื่อน ๆ ้วยรุ่นไปเที่ยวกันเป็นกลุ่ม ขณะที่ไปนั้นต่างก็ส่งเสียงคุยกัน เวะอะเต็มถนนโดยไม่สนใจสายตาผู้อื่นที่มองมา ถ้าท่านเป็นมนุญต์ ท่านควรทำอย่างไร ?
 - ก. บอกให้เพื่อนเกรงใจผู้อื่นบ้าง
 - ข. เฉย ๆ เพราะไม่รู้จะทำอย่างไร
 - ค. คิดว่าเป็นทางสาธารณะ ใครจะทำอย่างไรก็ได้
2. ประจักษ์สวมรองเท้าที่ถอดลำบาก เข้าไปกราบพระที่อยู่โบสถ์โดยไม่ถอดรองเท้า ถ้าท่านเป็นประจักษ์ ท่านจะทำอย่างไร ?
 - ก. กวอดวกรองเท้า ถึงแม้ไม่มีใครเห็นก็ตาม
 - ข. คิดว่าไม่จำเป็นก็ต้องถอด เพราะไม่มีใครเห็น
 - ค. คิดว่ายากเย็นได้ ถ้ารองเท้าถอดลำบากก็ไม่ต้องถอด
3. ในช่วงโฆษณาไทยตอนบ่าย เชาวลิตรู้ลี้ก่วง จึงฮ้าปากหาวออกมาดัง ๆ เป็นการทำความละอายใจ ในขณะที่ถูกกำลังนอนอยู่ ถ้าท่านเป็นเชาวลิต ท่านจะทำอย่างนั้นหรือไม่ ?
 - ก. ทำ เพื่อเป็นการปลุกเพื่อนให้ตื่น
 - ข. ไม่ทำ พยายามบังคับตัวเองไม่ให้หาวเสียงดัง
 - ค. ทำ เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ ทำให้ครูและเพื่อนหันมาสนใจตน
4. ในขณะที่เข้าแถวเคารพธงชาติในตอนเช้า เจรก็ก๊ และประยงค์ต่างยืนคุยและหัวเราะกันคึกคัก โดยไม่เงยหน้าดูหน้าแถว เหมราชก็ยืนเข้าแถวติดกับสองคนนั้น ถ้าท่านเป็นเหมราช ท่านควรทำอย่างไร ?
 - ก. เฉย ๆ เพราะบางที่เรายังคุย
 - ข. ผสมโรงคุยกับเพื่อนในบางครั้ง
 - ค. บอกให้เพื่อนเลิกคุยและฟังครูอบรม

5. วีระและเพื่อน ๆ ไปได้ไปชมภาพยนตร์ ขณะที่ภาพยนตร์กำลังฉาย เพื่อนของวีระปิ้งมีอาหารเมาสุรา ได้พูดจาเอะอะโวยวาย จนกระทั่งผู้ชมในโรงภาพยนตร์เหลียวมามอง ถ้าท่านเป็นวีระ ท่านควรทำอย่างไร ?

- ก. ทำเฉย ๆ เพราะไม่ใช่ธุระของเรา
- ข. พาเพื่อนกลับบ้าน เพราะคนอื่นรำคาญ
- ค. พาเพื่อนออกไปเที่ยวที่อื่นต่อ เพราะเพื่อนไม่ยอมกลับ

6. ซาลีไปซื้ออาหารกลางวันในโรงอาหาร เห็นคนกำลังเข้าคิวซื้ออาหารกันอยู่มากมาย แต่ซาลีเห็นว่าถ้ารอคิวคงจะช้า จึงเบียดคนอื่นเข้าไปซื้อก่อน ถ้าท่านเป็นซาลี ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. รอให้คนมาก่อนซื้อให้เสร็จก่อน
- ข. ถือคติ มีอโยธยาว สาวได้สาวเอา
- ค. รอไม่ได้ขอซื้อก่อน เพราะต้องรีบไปทำงานต่อ

7. สุชาติใส่เสื้อผ้าสีสดไปในงานศพ เพราะเห็นว่าไม่ควรทำตัวเศร้าโศก คนตายจะได้สบายใจ และไม่คงเป็นห่วง ถ้าท่านเป็นสุชาติ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. เห็นด้วยกับความผิดของสุชาติ
- ข. ควรแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำจึงจะเหมาะสม
- ค. แต่งกายสีอะไรก็ได้ ตามสะดวกของตนเอง

8. วิถีกับวิเชียรขี่จักรยานยนต์ไปตลาดกันคนละคัน พอเข้าเขตชุมชนเห็นมีรถมากมายจึงเกิดความอึดก่นอง ขี่จักรยานยนต์แข่งกัน ถ้าท่านเป็นวิถีหรือวิเชียร ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ขี่รถแข่งกันบนถนนเพื่อความสนุก
- ข. ไม่ควรแข่งกันเอง แต่ควรแข่งกับรถคันอื่น
- ค. ไม่ควรสร้างความรำคาญให้กับคนอื่นในการขี่รถ

9. รุ่งระวีขับรถฝ่าไฟแดง หลังจากเลิกงานร้องเพลงในตอนกลางคืน เนื่องจากเป็นเวลาคึกมากแล้ว ถ้าท่านเป็นรุ่งระวี ท่านจะอย่างไร ?

- ก. หยุดเมื่อเจอสัญญาณไฟแดง
- ข. ไม่จำเป็นต้องหยุดเพราะคึกมากแล้ว
- ค. คิดว่าไม่มีรถก็ไม่ควรหยุดจะได้ถึงบ้านเร็วขึ้น

10. มนตรีไปโรงพยาบาล ได้ข่าวว่าลูกตาย จึงเสียใจมาก เดินออกไปซื้อเหล้า เข้ามาดื่มและส่งเสียงดังโวยวายในโรงพยาบาล ถ้าท่านเป็นมนตรี ท่านจะอย่างไร ?

- ก. กงทำเช่นเดียวกับมนตรี
- ข. กลับไปสงบสติอารมณ์ที่บ้าน
- ค. เกินดื่มเหล้ากลับบ้านเพื่อเป็นการข่มใจ

แบบทดสอบชุดที่ 7

1. ราวีเล่นฟุตบอลอยู่กลางสนาม เห็นครูถือของพระพุทธรูปกำลังจะเดินผ่านมา ถ้าท่านเป็นราวี ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ทำเป็นไม่เห็น ยังคงเล่นต่อไป
- ข. หยุดเล่นสักครู แล้ววิ่งไปช่วยครูถือของ
- ค. ทำเป็นไม่เห็น แล้วแก้งเตะฟุตบอลเฉียดครู

2. อำพลเป็นบุตรบุญธรรมของคนร่ำรวย วันหนึ่งพ่อแม่ที่แท้จริงได้มาหาอำพล ที่ทำงาน อำพลทำเป็นไม่รู้จำและไล่ให้กลับไป ถ้าท่านเป็นอำพล ท่านจะทำอย่างอำพล หรือไม่ ?

- ก. ไม่ทำ เพราะท่านเป็นญาติกับเรา
- ข. ทำ เพราะเสียใจที่พ่อแม่ไม่ยอมรับ
- ค. ทำ เพราะอายเพื่อนร่วมงานที่มีพ่อแม่เป็นชาวนา

3. แม่บอกแสงดาวให้ไหว้เพื่อนของแม่ที่มาเยี่ยมที่บ้าน แต่แสงดาวไม่ยอมไหว้ และวิ่งหนีไปเสีย เพราะเพื่อนของแม่นั้น เป็นแม่ของเพื่อนที่ตนไม่ชอบ ถ้าท่านเป็นแสงดาว ท่านจะอย่างไร ?

- ก. ไม่ไหว้ เพราะจะไหว้เฉพาะคนที่ชอบเท่านั้น
- ข. ไม่ไหว้ เพราะว่าไหว้ไปถ้าเพื่อนรู้จะได้ใจ
- ค. ไหว้เพื่อนของแม่เอง โดยไม่ต้องรอให้แม่บอก

4. กุ๊ก ไก่ แหวว เดินเข้าประตูโรงเรียนมาด้วยกัน กุ๊กเห็นครูเวรยืนอยู่จิ้งยอกมือไหว้ ไก่และแหววเห็นดังนั้นได้ไปบอกว่ากุ๊กว่าไปไหว้ทำไม ครูคนนั้นไม่ได้สอนเรา ถ้าท่านเป็นกุ๊ก ท่านจะอย่างไร ?

- ก. กุ๊กเพื่อนก่อน ถ้าเพื่อนไหว้ก็ไหว้ตาม
- ข. เห็นด้วยกับความกตัญญูของไก่และแหวว
- ค. กัดไหว้ครูทุกคน ถึงแม้จะเคยสอนหรือไม่ก็ตาม

5. อองอาจ สุวัฒน์ สุวิทย์ นั่งรถประจำทางด้วยกัน ต่อมาเมื่อรถมาถึงหน้าบ้าน อองอาจกับสุวัฒน์จึงสะกิดให้สุวิทย์ขึ้น ถ้าท่านเป็นสุวิทย์ ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. รีบขึ้นขึ้นให้รถนั่งแทนคนที่
- ข. สะกิดให้เพื่อนขึ้นแทน เพราะเพื่อนอยู่ใกล้กว่า
- ค. ทำรีรอสักพักหนึ่ง ถ้าไม่เห็นใครขึ้นจริง ๆ จึงขึ้นให้

6. บุญเล็กกำลังจะข้ามถนน เห็นคนตาบอดคนหนึ่งยืนรออยู่เพื่อจะข้ามถนน เหมือนคน ถ้าท่านเป็นบุญเล็ก ท่านจะทำอย่างไร ?

- ก. ทำเฉย ๆ ปล่อยให้ข้ามเองเพราะไม่ใช่หน้าที่เรา
- ข. เข้าไปจูงคนตาบอดข้ามถนนเพราะกลัวเขาถูกรถชน
- ค. บอกให้เพื่อนจูงข้ามไปก่อน แล้วตนเองจะข้ามไปที่หลัง

7. ชลลกาวิ่งเล่นไล่จับกับเพื่อนด้วยความสนุกสนาน เห็นผู้ปกครองของนักเรียนคนหนึ่งเดินมา แต่ชลลกาไม่ยอมหลบเพราะกำลังเล่นกับเพื่อนอยู่ จึงวิ่งเข้าชนเต็มแรง ถ้าท่านเป็นชลลกา ท่านจะ怎样做ชลลกาหรือไม่ ?

- ก. ทำ เพราะอยากไม่หลบเอง
- ข. ไม่เจตนาทำ แต่ก็กลัวเพื่อนจะจับได้
- ค. ไม่ทำ เพราะเปรียบเสมือนผู้ปกครองของเราเหมือนกัน

8. คณียเล่นตะกร้อกับเพื่อน ครั้งหนึ่งคณียเตะแรงไปหน่อย ตะกร้อจึงกระเด็นไปเฉียดศีรษะของเพื่อนคนหนึ่งซึ่งหันหลังให้ แต่ไม่โดน ถ้าท่านเป็นคณีย ท่านควรทำอย่างไร ?

- ก. วิ่งไปหลบในห้อง เพราะกลัวเพื่อนเตะ
- ข. ทำไม่รู้ไม่ชี้ เพราะเป็นเพื่อนห้องเรียนด้วยกัน
- ค. วิ่งไปขอโทษเพื่อน ถึงแม้จะเป็นเพื่อนกันก็ตาม

9. นิยมเห็นพระภิกษุแล้วยกมือไหว้ ส่วนดิเรกไม่ไหว้ เพราะถือว่าไม่คุ้นเคยกับพระภิกษุ ถ้าท่านเป็นดิเรก ท่านจะไหว้พระภิกษุตามนิยมหรือไม่ ?

- ก. ไหว้ เพราะพระภิกษุเป็นบุคคลที่ควรกราบไหว้
- ข. ไม่ไหว้ เพราะเราไม่คุ้นเคยกับพระภิกษุรูปนั้นมาก่อน
- ค. ไม่ไหว้ เพราะพระภิกษุไม่ศักดิ์สิทธิ์เหมือนพระพุทธรูป

10. อาจารย์ประสารไหว้อาจารย์ผู้ใหญ่ทุกครั้งเหมือนกัน อาจารย์ประจำไปเรียนต่อต่างประเทศเสียนาน จึงไม่ไหว้ ถ้าเป็นท่าน ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร ?

- ก. ทำเฉย ๆ เพราะเจอกันทุกวัน
- ข. ทำอย่างอาจารย์ประสารเพราะเป็นการแสดงความนับถือกัน
- ค. ทำอย่างอาจารย์ประจำเพราะเห็นว่าการไหว้เป็นสิ่งที่ล้าสมัย